

LEIDRAAD VOOR SOCIALE CLAUSULES IN OVERHEIDSOPDRACHTEN IN BELGIË

Editie 2013

Verantwoordelijke uitgever: Julien Van Geertsom, POD Maatschappelijke Integratie,
Koning Albert II laan, 30 in 1000 Brussel

Foto's:
© Edyta Pawlowska, Auremar, Zlatko Guzmic, Goodluz, Studiophotopro, Minerva Studio,
Alphaspirit, Edler von Rabenstein, Nyul – Fotolia.com
© Photography33, JackF, 4774344sean, Ra2studio, Araraadt, Kurhan – Can Stock Photo Inc.
© Nos Pilifs

INHOUDSTAFEL

Voorwoord van Maggie De Block	03
Gebruiksaanwijzing	05
Fiche 0 De overheidsopdrachten die zich van nature lenen tot sociale clausules	07
Fiche 1 Het voorbehouden van een opdracht voor de sociale economie	11
Fiche 2 Het gunnen van een opdracht in percelen	19
Fiche 3 Het bepalen van meerdere voorwerpen in een opdracht	27
Fiche 4 Het bepalen van sociale technische specificaties	35
Fiche 5 Het bepalen van sociale gunningscriteria	43
Fiche 6 Het bepalen van sociale selectiecriteria	53
Fiche 7 Het bepalen van sociale uitvoeringsvoorwaarden met het oog op de vorming van werkzoekenden of kansengroepen (jongeren van minder dan 26 jaar, ouderen van meer dan 55, enz.)	59
Fiche 8 Het bepalen van sociale uitvoeringsvoorwaarden met het oog op tewerkstelling	67
Fiche 9 Het voorbehouden van de uitvoering van de opdracht	75
Fiche 10 De raamovereenkomsten	83
De instrumenten	89
Initiatieven in België: uitdagingen en perspectieven	93
Afkorting en glossarium	101
Bedanking	109



VOORWOORD VAN MAGGIE DE BLOCK

GIDS VOOR GOEDE PRAKTIJKEN INZAKE SOCIALE MOTIEVEN BIJ OVERHEIDSOPDRACHTEN IN BELGIË

*"[...] strikt genomen smaakt suiker weliswaar niet verschillend naargelang hij al dan niet afkomstig is uit eerlijke handel. Dat neemt echter niet weg dat een product dat onder oneerlijke voorwaarden op de markt is gekomen bij een klant die verantwoordelijkheidsgevoel heeft een bittere nasmaak heeft."**

Overheidsopdrachten zijn een belangrijk instrument om ook doelstellingen van sociale inclusie te bereiken. De integratie van sociale overwegingen in overheidsopdrachten zijn zeer belangrijk voor de sociale-economieondernemingen die op deze manier erkend worden voor hun taken op het vlak van activering en het aanbieden van werkervaring.

Momenteel stel ik vast dat overheden slechts zelden een beroep doen op sociale overwegingen bij overheidsopdrachten. Verschillende redenen worden hiervoor aangehaald zoals het gebrek aan kennis van de mogelijkheden, de vrees om procedurefouten te maken in de toekenning van opdrachten, een gebrek aan kennis van het aanbod van de sociale economie ondernemingen, enz.

Ik ben van mening dat overheden openbare aanbestedingen kunnen aanwenden om een activeringsbeleid dat zich richt tot kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt te ondersteunen. Dit uiteraard zonder dat de sociale clausules de marktwerking verstoren.

Om overheden te informeren en te sensibiliseren over de verschillende mogelijkheden die de wetgeving inzake overheidsopdrachten biedt, heb ik besloten om deze gids te publiceren. De doelstelling van deze gids is een instrument te bieden om de verschillende stappen voor de integratie van de sociale overwegingen in overheidsopdrachten te doorlopen. Verder wordt de gids aangevuld met concrete voorbeelden die de uitwisseling van goede praktijken aanmoedigen. Deze gids toont aan dat er reeds mooie voorbeelden zijn van overheden die zeer bewust kiezen voor een aankoopbeleid via overheidsopdrachten dat rekening houdt met sociale overwegingen en biedt handvaten voor zij die er ook mee aan de slag willen.

Ik wens u veel leesplezier met de gids en verzoek u, terwijl u de gids leest, het citaat van Juliane Kokott in het achterhoofd te houden.

Maggie de Block

Staatssecretaris voor Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding

(*) Conclusie van advocaat-generaal Juliane Kokott voorgesteld op 15 december 2011, Zaak C-368/10 Europese Commissie tegen Koninkrijk der Nederlanden.



GEBRUIKSAANWIJZING



In 1988 heeft het Europees Hof van Justitie (EHJ) de weg geopend naar het gebruik van sociale clausules in de overheidsopdrachten. Toen was er in het arrest Beentjes vooral sprake van uitvoeringsvoorwaarden die de socioprofessionele inschakeling beoogden. Met meer dan 25 jaar Europese rechtspraak is het toepassingsgebied uitgebreid naar heel wat andere sociale overwegingen, maar die bij het publiek gekend blijven onder de term “sociale clausules”.

NU EENS CRITERIUM, DAN WEER TECHNISCHE SPECIFICATIE OF UITVOERINGSVOORWAARDE, HET GEBRUIK VAN DEZE GIDS BIEDT U OPLOSSINGEN AAN VOOR DE INTEGRATIE VAN EEN LOGICA VAN TEWERKSTELLING EN SOCIALE INSluitING, BINNEN EEN RECHTSZEKER KADER.

Deze gids zal u toelaten om stap per stap **tien “formules” met betrekking tot sociale clausules** te verkennen. Deze fiches stellen een innoverende aanpak voor en dekken zonder twijfel de meeste behoeften van de aanbestedende overheden. Hij is geschreven **voor de aanbestedende overheden en de overheidsbedrijven**, bedoeld in titel 1, 2 en 3 van de wet overheidsopdrachten van 15 juni 2006 in de klassieke en de bijzondere sectoren.

IEDERE FICHE BEVAT:

- Het Europese en Belgische juridische kader
- De specifieke wettelijke basis
- Een overzicht van de aandachtspunten bij de verschillende stadia in de procedure.
- Soms een model van sociale clause, dat u eenvoudigweg kan overnemen ofwel aanpassen aan uw specifieke situatie en behoefte
- Praktijkvoorbeelden van clausules (evenwel onder het regime van de wet van 24/12/1993).

De gids bevat eveneens een lijst met praktische verwijzingen, een glossarium en een afkortingenlijst, alsook een beschrijving van de uitdagingen en perspectieven voor de regio's inzake sociale clausules.

Uiteraard zal de evolutie in het recht niet eindigen bij de voorliggende publicatie. Als morgen andere ontwikkelingen in het recht het toepassingsgebied verder verruimen, dan zal dit de talrijke mogelijkheden die nu al geboden worden verder aanvullen.

Het tewerkstellingsbeleid is zeer complex en gevat in diverse systemen en de sociale clausules zijn, net als andere instrumenten, geen mirakeloplossing in de strijd tegen de werkloosheid. Voor de auteurs is het:

- De coherentie in de maatregelen inzake inschakeling en maatschappelijke verantwoordelijkheid die de gunning van een opdracht tot een hefboom maakt voor tewerkstelling, insluiting en de strijd tegen discriminatie. Het is dus in de eerste plaats door te steunen op het bestaande instrumentarium met betrekking tot socioprofessionele inschakeling, in de eerste plaats een gewestmaterie, dat deze gids zal toelaten aan iedereen om bij te dragen aan het verminderen van de sociale kloof.
- De systematische opschaling van toepassingen van de sociale clausules, die zal toelaten om resultaten te bereiken die verder gaan dan de pilootprojecten of experimenten van de voorbije twee decennia. Want, deze gids richt zich tot de tien- à twintigduizend aankopers in België, die samen en op jaarbasis werken, leveringen en diensten aankopen voor een bedrag

dat overeenstemt met 5 tot 10 procent van het bruto binnenlands product, omgerekend ongeveer 25 miljard euro. Want, zoals sommige Europese landen dagelijks aantonen, kunnen onze samenlevingen de dubbele uitdaging van enerzijds het realiseren van een performante economie en anderzijds het herleiden van de sociale kloof tot een minimum succesvol aanpakken door in te zetten op vorming, insluiting en sociale verantwoordelijkheid en op het vermeerderen van het menselijke potentieel, zoals trouwens ook de OESO bevestigt.

De sociale clausules zijn het instrument bij uitstek in het domein van de overheidsopdrachten dat kan bijdragen tot het oplossen van deze dubbele uitdaging.

KORTOM: AAN DE SLAG EN GUN UW OPDRACHTEN!

DE OVERHEIDS- OPDRACHTEN DIE ZICH VAN NATURE LENEN TOT SOCIALE CLAUSULES

VOORAF

DE ONDERNEMINGEN VAN DE SOCIALE ECONOMIE VOELEN ZICH GOED THUIS IN DE OVERHEIDSOPDRACHTEN MET EEN EERDER BESCHIEDEN WAARDE. We nodigen de aanbestedende overheden uit om een of meerdere ondernemingen uit de sociale economie en die functioneren in de voor de opdracht relevante economische omgeving op te nemen in de lijst van ondernemingen die ze raadplegen voor de opdrachten op aanvaarde factuur (**bedrag lager dan 8.500 euro** – exclusief btw) alsook voor alle andere **onderhandelingsprocedures zonder bekendmaking** (OZB). (Zie: de monitor sociale economie in de fiche “Instrumenten”)

INLEIDING

In de loop van de voorbije vijftien jaren heeft de ervaring met clausules voor socioprofessionele inschakeling ons in België geleerd dat sommige opdrachten zich beter lenen voor sociale clausules dan andere.

Welke zijn de kenmerken die maken dat een opdracht geschikt is voor een sociale clausule?

- De betreffende prestaties vergen een grote inzet van laag of minder gekwalificeerde handenarbeid.
- De opdrachten worden meestal uitgevoerd op plaatsen die bereikbaar zijn met het openbaar vervoer.
- De betrokken bedrijfssectoren beschikken over centra voor beroepsopleiding, waar de stagiaires een vooropleiding kunnen doormaken.

Natuurlijk hoeven niet alle kenmerken tegelijkertijd aanwezig zijn, maar dikwijls zijn het de geschikte ingrediënten voor “een goede mayonaise”. Hieronder vindt bij wijze van indicatie de sectoren en de soorten prestaties waarvoor de sociale clausules reeds met succes werden beproefd.

BIJ DE OVERHEIDSOPDRACHTEN VOOR WERKEN

- De oprichting van gebouwen, woningen, collectieve infrastructuur, burelen, afsluitingen, enz.
- De renovatie van gebouwen met een belangrijk aandeel aan metselwerk, schrijnwerk, isolatiewerkzaamheden, ventilatie, afwerking; in het bijzonder ecologisch en duurzaam bouwen.
- De werken van burgerlijke bouwkunde.
- Wegenbouw, kunstwerken, bestrating.
- De ontmanteling van gebouwen.

Daarentegen is het niet aan te bevelen om sociale clausules in te voegen bij opdrachten van korte duur (bijvoorbeeld met een uitvoeringstermijn van minder dan 20 werkdagen) of in opdrachten waar de prestaties de inzet vragen van hooggekwalificeerden (bijvoorbeeld in de percelen liften, HVAC, enzovoort).

BIJ DE OPDRACHTEN VOOR DIENSTEN

- De aanleg of het onderhoud van groene ruimten.
- De dagelijkse catering of catering voor evenementen, de schoolmaaltijden en de uitbating van kantines of restaurants van ondernemingen.
- Het inzamelen, beheren en behandelen van afval en kringloopactiviteiten.
- Het reinigen van burelen, schoonmaken van ramen, opruimen van werven, enz.
- Het aanmaken van drukwerk.
- Het verdelen van publiciteit en ander drukwerk.
- De elektronische archivering.
- Diverse secretariaatsdiensten.
- Diensten van callcentra.
- Diensten voor kleine herstellingen en tussenkomsten bij storingen en defecten.
- Elk ander beroep waarvoor er een opleidingstraject bestaat in de schoot van de tewerkstellingsorganismes.

BIJ DE OPDRACHTEN VOOR LEVERINGEN

De meest aangewezen clausule voor inschakeling bij opdrachten voor leveringen is het voorbehouden van de opdracht, voor zover dit een mededinging tussen meerdere kandidaat-inschrijvers toelaat.

Bijvoorbeeld: het voorbehouden van de deelname aan de procedure voor ondernemingen uit de sociale economie in een opdracht voor het leveren van broodjes voor bedrijfslunches.

Het zal meestal niet opportuun zijn om andere soorten sociale clausules in te voegen bij opdrachten voor leveringen, omdat een reguliere onderneming meestal niet de tijd heeft om een stagiair te vormen in een kort tijdsbestek en omdat het ook niet altijd eenvoudig is om voor deze opdrachten een samenwerking op te zetten met de tewerkstellingsorganismes (VDAB, Actiris, FOREM).



HET VOORBEHOUDEN VAN EEN OPDRACHT VOOR DE SOCIALE ECONOMIE

INLEIDING

Om sociale inschakelingsondernemingen voldoende kansen te bieden om opdrachten binnen te halen, zijn er in de reglementering op de overheidsopdrachten bijzondere regels ingevoerd. De ingrijpendste daarvan zijn deze die toestaan om de deelname aan een gunningsprocedure voor te behouden aan ondernemingen uit de sociale economie. Dergelijke maatregelen bestaan al vele jaren in tal van landen over de hele wereld. Het is overigens verbazingwekkend dat België slechts relatief recent dergelijke bepalingen heeft ingevoerd.

WAT ZEGT EUROPA?

De mogelijkheid tot het voorbehouden van opdrachten vloeit gedeeltelijk voort uit de internationale akkoorden op het gebied van overheidsopdrachten. Onder andere de VS hebben dergelijke principes verdedigd om ondersteuning te bieden aan ondernemingen die geleid worden door vrouwen of door bepaalde minderheden.

Wat betreft de Europese richtlijnen, beoogt het principe van het voorbehouden van opdrachten dat in 2004 werd geïntroduceerd enerzijds dat de deelname aan de procedure kan worden voorbehouden aan sociale werkplaatsen en anderzijds dat de uitvoering van de opdracht kan worden voorbehouden in het kader van programma's voor beschermde arbeid.

Destijds geïnspireerd door de ontwerpen van richtlijnen heeft de Belgische wetgever in 2003 al het principe van de voorbehouden opdrachten voor de sociale economie in de wetgeving overheidsopdrachten geïntroduceerd. De wet van 15 juni 2006 heeft uiteindelijk de bepalingen in de richtlijnen met betrekking tot de voorbehouden opdrachten volledig overgenomen.

Het principe van voorbehouden opdrachten is ook volledig hernomen in de ontwerpen voor herziening van de Europese richtlijnen overheidsopdrachten die momenteel worden besproken door het Europese Parlement, de Commissie en de Raad.

WAT ZEGT HET BELGISCHE RECHT?

WETTELIJKE BASIS

Nationale regels

Wet overheidsopdrachten: Art. 22 §1, art. 22 §2 en art. 55

Aanvullende regels van de Gewesten / Gemeenschappen met een reglementair karakter: Geen

SAMENVATTING

De REGELS DIE GELDEN voor de aanbestedende overheden (AO) en de overheidsbedrijven uit de klassieke sectoren en de speciale sectoren (Titel I, II en III van de Wet overheidsopdrachten)

De nationale wetgever definieert drie mogelijkheden om opdrachten voor te behouden door middel van artikel 22 van de Wet OO.

Twee ervan worden gedefinieerd in de eerste paragraaf, de derde in de tweede paragraaf:

- de **deelname** aan (de toegang tot) de gunningsprocedure is voorbehouden aan sociale werkplaatsen in de zin van de Wet overheidsopdrachten (art. 22 §1).
- de **uitvoering** van de opdracht is voorbehouden in het kader van programma's voor beschermde arbeid (art. 22 §1).
- de **deelname** aan (de toegang tot) de gunningsprocedure is voorbehouden aan sociale inschakelingsondernemingen in de zin van artikel 59 van de wet van 26 maart 1999 (art. 22 §2).

De toegang tot een gunningsprocedure voorbehouden aan sociale en **beschutte werkplaatsen** in de zin van de wet overheidsopdrachten

Het voorbehouden van de toegang brengt met zich mee dat het toegangsrecht tot de opdracht (die een opdracht met percelen kan zijn) wordt geweigerd aan inschrijvers die in de zin van de Wet overheidsopdrachten niet tot de categorie '**sociale of beschutte werkplaatsen**' behoren.

In Wallonië en Brussel spreekt men van 'entreprises de travail adapté', waarmee ook de Vlaamse sociale en beschutte werkplaatsen worden bedoeld. In België betreft het dus 'entreprises de travail adapté (ETA)', beschutte werkplaatsen (BW) en sociale werkplaatsen (SW), allen erkend door de verschillende Gewesten en Gemeenschappen (zie glossarium).

Deze lijst is echter niet exhaustief aangezien de organisaties van de andere lidstaten van de Europese Unie die aan gelijkaardige voorwaarden voldoen, eveneens kunnen deelnemen aan de gunningsprocedure van de aldus voorbehouden opdracht, en de toegang hun niet kan worden ontzegd op basis van hun nationaliteit.

De uitvoering van de opdracht voorbehouden in het kader van programma's voor **beschermde arbeid**

Indien er van deze mogelijkheid wordt gebruikgemaakt, wordt een deel of het geheel van de uitvoering van een opdracht voorbehouden in het kader van programma's voor beschermde arbeid (zie Fiche 9).

De toegang tot de gunningsprocedure voorbehouden aan **sociale inschakelingsondernemingen** in de zin van artikel 59 van de wet van 26 maart 1999

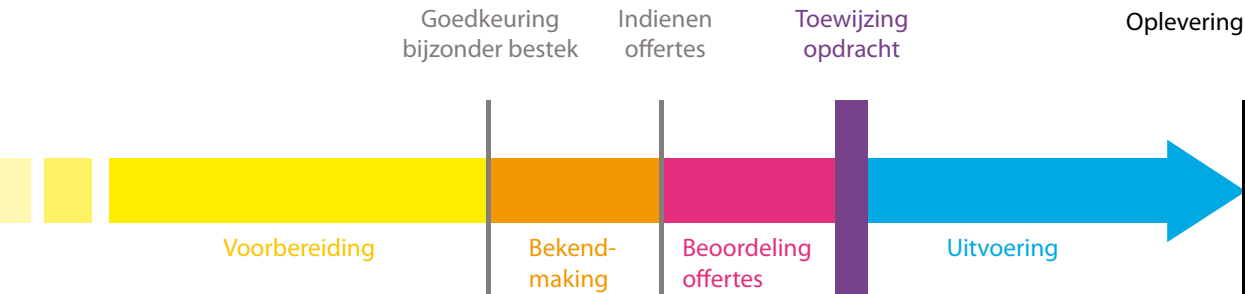
De nationale wetgever bepaalt in de 2^{de} paragraaf van artikel 22 van de Wet overheidsopdrachten (art. 22, §2) dat, voor zover de geraamde waarde van de opdracht het bedrag voor Europese bekendmaking niet bereikt, de deelname aan een gunningsprocedure kan worden voorbehouden aan sociale inschakelingsondernemingen in de zin van artikel 59 van de wet van 26 maart 1999 betreffende het Belgisch actieplan voor de werkgelegenheid 1998 en houdende diverse bepalingen, of aan ondernemingen die aan vergelijkbare voorwaarden voldoen in het land van oorsprong van de kandidaat of inschrijver.

OPMERKING

De aanbestedende overheden uit de klassieke sectoren kunnen voor opdrachten voor werken, leveringen en diensten die het bedrag voor Europese bekendmaking niet bereiken, de **onderhandelingsprocedure met bekendmaking** kiezen en eventueel de vereenvoudigde onderhandelingsprocedure **met bekendmaking**, indien zij de opdracht voorbehouden aan sociale werkplaatsen of sociale inschakelingsondernemingen. De aanbestedende overheden en de overheidsbedrijven uit de speciale sectoren kunnen steeds voor de **onderhandelingsprocedure met bekendmaking** kiezen.

METHODOLOGISCHE ASPECTEN

VERSCHILLENDE STADIA VAN EEN OVERHEIDSOPDRACHT



AANDACHTSPUNTEN EN TIPS:

VOOR DE VOORBEREIDING VAN DE OPDRACHT EN HET OPSTELLEN VAN DE OPDRACHTDOCUMENTEN

Voorafgaande vragen

- 1 De geraamde waarde van de opdracht:
 - a. Bereikt de geraamde waarde de drempels voor Europese bekendmaking niet? In dit geval is het mogelijk om de opdracht voor te behouden aan alle sociale inschakelingsondernemingen en, kan de aanbestedende overheid kiezen voor de onderhandelingsprocedure met bekendmaking.
 - b. Is de geraamde waarde gelijk aan of hoger dan de drempels voor Europese bekendmaking? In dit geval kan de opdracht alleen voorbehouden worden aan sociale en beschutte werkplaatsen.
- 2 Zijn er in beide gevallen voldoende sociale ondernemingen die functioneren in de economische omgeving die relevant is voor de opdracht en die kunnen mededingen?

Zelfs in het kader van opdrachten waarvoor geen bekendmaking is vereist (opdracht op aanvaarde factuur of een

andere onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking) ontslaat de wetgever de openbare aankoper niet van de verplichting om meerdere ondernemingen te raadplegen, ook als het een voorbehouden opdracht betreft. Concreet is het in de praktijk gebruikelijk om minstens drie ondernemingen uit te nodigen tot het indienen van een offerte.

- 3 Bij minstens drie ondernemingen nagaan of ze over vereiste bekwaamheden beschikken en of ze beschikbaar zijn om de opdracht uit te voeren (raadpleeg de site met de lijst van de sociale inschakelingsondernemingen onder de rubriek 'Tools').
- 4 Specifiek voor de opdrachten voor werken, beschikken de betrokken ondernemingen over de voor de opdracht vereiste erkenning qua klasse en categorie? Merk op dat er geen erkenning vereist is voor prestaties van minder dan € 50.000 exclusief btw die gerangschikt zijn in een ondercategorie (bv. D4) en van minder dan € 75.000 exclusief btw voor werken die gerangschikt zijn in een categorie (bv. D).
- 5 Zijn, specifiek voor opdrachten voor werken, de uitvoeringstermijnen die men voorziet in het bestek aangepast aan de realiteit van een onderneming uit de sociale economie. In de meeste gevallen

is het aangeraden de uitvoeringstermijn met 30 tot 80% te verlengen, zodat er een leerproces kan plaatsvinden.

- 6 Neem in de aankondiging van de opdracht de voorgestelde formulering over die u verder in deze fiche terugvindt bij "knippen-plakken".

- 7 In de software waarin de aankondiging van de opdracht wordt ingevoerd, moet indien een opdracht wordt voorbehouden aan de sociale economie, de knop 'voorbehouden opdracht' worden geactiveerd.

- 8 In het bestek voegt u aan de lijst van de documenten die bij de offerte dienen te worden gevoegd de tekst toe, voorgesteld in het luik "knippen en plakken".

VOOR DE BEKENDMAKING VAN DE OPDRACHT

- 1 In geval van bekendmaking van de aankondiging van de opdracht (offerteaanvraag, aanbesteding of onderhandelingsprocedure met bekendmaking), wijzen wij erop dat er in de aankondiging van de opdracht verplicht moet worden vermeld dat het een voorbehouden opdracht betreft.

- 2 Voor de klassieke sectoren geldt dat bij een onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking waarbij de waarde van de goed te keuren uitgave kleiner is dan € 85.000 excl. BTW of € 200.000 excl. BTW voor de diensten die tot lijst B behoren ligt, het bestek direct verstuurd kan worden aan minimum 3 sociale of beschutte

werkplaatsen (voorbehouden opdrachten, art. 22 §1) of aan minimum 3 bedrijven die voldoen aan de voorwaarden voor sociale inschakelingsonderneming volgens artikel 59 van de wet van 26 maart 1999 (voorbehouden opdrachten, art. 22 §2).

- 3 Tevens geldt bij een onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking in de speciale sectoren, dat wanneer de waarde van de goed te keuren uitgave kleiner is dan € 170.000 of € 400.000 excl. BTW voor de diensten die tot lijst B behoren, dat het bestek direct verstuurd kan worden aan minimum 3 sociale of beschutte werkplaatsen (voorbehouden opdrachten, art. 22 §1) of aan minimum 3 bedrijven die voldoen aan de voorwaarden voor sociale inschakelingsonderneming volgens artikel 59 van de wet van 26 maart 1999 (voorbehouden opdrachten, art. 22 §2 en 55).

VOOR DE BEOORDELING VAN DE OFFERTES

- 1 Tijdens de fase van het verifiëren van het toegangsrecht, worden de offertes van ondernemingen die geen sociale werkplaatsen zijn (art. 22, §1) of die niet voldoen aan de definitie van sociale inschakelingsonderneming in de zin van art. 59 van de wet van 26 maart 1999 geweigerd. Ter herinnering: de inschrijvende ondernemingen moeten samen met de offerte het bewijs voorleggen dat zij voldoen aan de criteria van de voorbehouden op-

dracht, bijvoorbeeld door het document voor te leggen dat het bewijs vormt van hun erkenning als sociale werkplaats of als één van de vormen die vallen onder de definitie van sociale inschakelingsonderneming in de zin van art. 59 van de wet van 26 maart 1999.

- 2 Indien er een offerte wordt ingediend door een onderneming uit een andere lidstaat, dan dient zij te bewijzen dat zij in haar land van oorsprong voldoet aan gelijkaardige voorwaarden door een bewijs van haar erkenning en de tekst van de betreffende reglementering te voegen bij haar offerte.



VOOR DE TOEWIJZING
VAN DE OPDRACHT

Geen specifieke aandachtspunten, behalve met betrekking tot de termijnen zoals boven toegelicht.

VOOR DE UITVOERING
VAN DE OPDRACHT

Vergeet bij de voorlopige oplevering of het einde van de opdracht niet om aan de opdrachtnemer een attest van goede uitvoering van de opdracht te overhandigen met een genuanceerde beoordeling.

OPLEVERING

KNIPPEN EN PLAKKEN:

U kan volgende **STANDAARDFORMULERINGEN** aankruisen bij punt III.2.4 in het formulier voor de aankondiging van de opdracht op de website van e-procurement:

III.2.4 Voorbehouden opdracht voor beschutte en sociale werkplaatsen	☐ ja	☐ neen
De opdracht is voorbehouden aan beschutte en sociale werkplaatsen.	☐	
De opdracht zal uitsluitend uitgevoerd worden in het kader van programma's voor beschermde arbeid.	☐	
De opdracht is voorbehouden aan sociale inschakelingsondernemingen (opdracht uitsluitend onderworpen aan bekendmaking in België).	☐	

In het geval van een voorbehouden opdracht voor sociale werkplaatsen (art. 22 §1)

In overeenstemming met art. 22 §1 van de wet van 15 juni 2006 betreffende overheidsopdrachten, wordt de toegang tot de gunningsprocedure gereserveerd voor sociale werkplaatsen.

In het geval van een voorbehouden opdracht voor sociale inschakelingsondernemingen (art. 22 §2)

In overeenstemming met art. 22 §2 van de wet van 15 juni 2006 betreffende overheidsopdrachten, wordt de toegang tot de gunningsprocedure gereserveerd voor sociale inschakelingsondernemingen zoals gedefinieerd in artikel 59 van de wet van 26 maart 1999.

Het voorbehouden van een opdracht voor de sociale economie

U kan volgende **STANDAARDFORMULERINGEN** overnemen bij punt III.2.1 in het formulier voor de aankondiging van de opdracht op de website van e-procurement:

III.2) VOORWAARDEN VOOR DEELNEMING
III.2.1) Persoonlijke situatie van ondernemers, waaronder de vereisten in verband met de inschrijving in het beroeps- of handelsregister

In het geval van een voorbehouden opdracht voor sociale werkplaatsen (art. 22 §1)

De onderneming die een offerte indient (of zich kandidaat stelt) moet bij zijn offerte (of kandidatuurstelling) het bewijs voegen van zijn erkenning als sociale werkplaats in de zin van de wet overheidsopdrachten of aantonen dat de onderneming aan gelijkaardige voorwaarden voldoet, indien de betrokken onderneming afkomstig is uit een ander land binnen de Europese Unie.

In het geval van een voorbehouden opdracht voor sociale inschakelingsondernemingen (art. 22 §2)

De onderneming die een offerte indient (of zich kandidaat stelt) moet bij zijn offerte (of kandidatuurstelling) het bewijs leveren van zijn erkenning als sociale inschakelingsonderneming zoals bedoeld in artikel 59 van de wet van 26 maart 1999 betreffende het Belgisch actieplan voor de werkgelegenheid 1998 en houdende diverse bepalingen of aantonen dat de onderneming aan gelijkaardige voorwaarden voldoet, indien de betrokken onderneming afkomstig is uit een ander land binnen de Europese Unie.

U kan volgende **STANDAARDFORMULERINGEN** in uw bestek toevoegen aan de lijst 'bewijzen, documenten en attesten toe te voegen aan de offerte'

In het geval van een voorbehouden opdracht voor sociale werkplaatsen (art. 22 §1)

De documenten die aantonen dat de inschrijver erkend is als sociale werkplaats. Bij een offerte van een inschrijver uit een ander land binnen de Europese Unie, moeten ook de bewijzen toegevoegd worden dat de onderneming aan gelijkaardige voorwaarden voldoet.

In het geval van een voorbehouden opdracht voor sociale inschakelingsondernemingen (art. 22 §2)

De documenten die aantonen dat de inschrijver erkend is als sociale inschakelingsonderneming zoals bedoeld in de wet van 26 maart 1999 betreffende het Belgisch actieplan voor de werkgelegenheid 1998 en houdende diverse bepalingen. Bij een offerte van een inschrijver uit een ander land binnen de Europese Unie, moeten ook de bewijzen tgevoegd worden dat de onderneming aan gelijkaardige voorwaarden voldoet.

PRAKTISCHE VOORBEELDEN

VLAANDEREN

Voorbeeld 1:

Aanbestedende overheid: VRT
Opdracht: Restaureren en digitaliseren van filmrolletjes met nieuwsitems van de jaren 50, 60 en 70. De opdracht was voorbehouden voor beschutte werkplaatsen
Gunningswijze: Beperkte offerteaanvraag, tweestapsprocedure met kandidaatsdossier

Voorbeeld 2:

Aanbestedende overheid: Stad Mechelen
Opdracht: Schoonmaak en reinigen van glaspertijen stadsgebouwen - uitvoering door sociale inschakelingsondernemingen
Gunningswijze: Algemene offerteaanvraag

WALLONIË

Voorbeeld 1:

Aanbestedende overheid: Stad Aarlen
Opdracht: Reinigen van ramen en onderhoud van gemeenschappelijke gebouwen 2011 tot 2014
Gunningswijze: Onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking

Voorbeeld 2:

Aanbestedende overheid: Inassep (intercommunale voor waterbeheer)
Opdracht: Onderhoud van groenzones
Gunningswijze: Openbare aanbesteding

BRUSSEL

Aanbestedende overheid: GSOB (Gewestelijke School voor Openbaar Bestuur)
Opdracht: Cateringservice voor meer dan 40 events, onder de vorm van broodjesbuffet en koud buffet
Gunningswijze: Onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking
Sociale clausule: Voorbehouden opdracht aan beschutte werkplaatsen en sociale inschakelingsondernemingen

Het voorbehouden van een opdracht voor de sociale economie



HET GUNNEN
VAN EEN OPDRACHT
IN PERCELEN

INLEIDING

Het is toegestaan een opdracht in verschillende percelen te verdelen. Deze werkwijze heeft tal van voordelen voor de aanbestedende overheden – doorgaans betere prijzen, gespecialiseerde inschrijvers, een kwalitatief betere concurrentie, lagere erkenningsklassen voor opdrachten voor werken, enz. – ook al is het mogelijk dat een opdracht in percelen wat extra werk met zich meebrengt, onder andere bij de administratieve verwerking van de resultaten van de beoordeling van de offertes en eventueel ook in de coördinatie van de uitvoering van opdrachten.

Daarnaast creëert de gunning in meerdere percelen meer kansen voor kmo's/zko's en dus ook voor ondernemingen uit de sociale economie. In bepaalde gevallen kan de verdeling in percelen ook een aantal voordelen opleveren voor de procedure (zie verder), maar die mogen niet de belangrijkste drijfveer van een dergelijke keuze zijn.

Deze fiche behandelt het principe van opdrachten in percelen die 'voorbehouden' zijn aan de sociale economie, de meest courante praktijk. Toch is het elke AO en elk OB toegestaan een specifieke sociale clausule te kiezen voor een of meer percelen. In dat geval moet het procedé van de ad-hocfiches voor het betrokken perceel of de betrokken percelen worden gevolgd.

WAT ZEGT EUROPA?

In de ontwerpen van nieuwe richtlijnen inzake overheidsopdrachten, die momenteel op Europees niveau worden besproken, wordt de verdeling in percelen aanbevolen, aangemoedigd en in sommige gevallen zelfs verplicht (indien de AO beslist dit niet te doen, moet zij de redenen hiervoor nader toelichten). De ontwerp teksten stellen ook de mogelijkheid voor om het aantal percelen dat aan één inschrijver kan worden gegund, desgevallend te beperken.

Europa wil overheidsopdrachten op die manier toegankelijker maken voor kmo's/zko's. De verdeling in percelen kan zo ook de deelname van ondernemingen uit de sociale economie aan overheidsopdrachten bevorderen.

Het gunnen van een opdracht in percelen



WAT ZEGT HET BELGISCHE RECHT?

SAMENVATTING

De REGELS VAN TOEPASSING op de aanbestedende overheden (AO) en overheidsbedrijven (OB) van de klassieke sectoren en de speciale sectoren (Titel I, II en III van de wet OO)

Het principe van het gebruik van de percelen

Een opdracht kan in verschillende percelen worden onderverdeeld. In dat geval heeft de AO/het OB het recht er slechts enkele te gunnen en eventueel te besluiten de andere op te nemen in één of meer nieuwe opdrachten die desnoods op een andere wijze zullen worden geplaatst. In de opdracht documenten dien je duidelijk te maken wat de aard en het voorwerp, de verdeling en de kenmerken van de percelen zijn.

Een kandidaat of inschrijver kan een kandidatuurstelling of offerte naargelang het geval indienen voor één, voor meerdere of voor alle percelen.

De percelen en de ramingsregels

De raming van het opdrachtbedrag wordt bepaald op grond van de som van alle percelen.

Percelen en Europese bekendmaking bij de aanvang van de procedure

Normaal volgt een perceel de bekendmakingsregels van het geheel, maar hierop zijn uitzonderingen.

Zo hoeft je een aantal percelen niet te onderwerpen aan de Europese bekendmaking bij de aanvang van de opdracht, ook al zou het totale opdrachtbedrag de drempel voor Europese bekendmaking toch bereiken, namelijk voor die percelen waarvan het individuele geraamde bedrag kleiner is dan 1.000.000 euro voor werken, respectievelijk 80.000 euro voor leveringen en diensten, en hun samengevoegde geraamde waarde twintig percent van de geraamde waarde van het geheel van

WETTELIJKE BASIS

Nationale regels

Wet OO: art.36

KB PI K: art.11, 33, 54, 58 §4, 89, 105 §1,3°

KB PI N: art.11, 33, 59, 63 §4, 88, 104 §1, 3°

de percelen niet overschrijdt. Voor deze percelen gelden de nationale bekendmakingsregels en termijnen.

Percelen en keuze van de procedure

In een opdracht kunnen de percelen waarvan de goed te keuren uitgave de 30.000 euro excl. BTW niet bereikt (60.000 euro excl. BTW in de speciale sectoren), gegund worden via een OZB, op voorwaarde dat het samengevoegde bedrag van deze percelen niet meer dan twintig percent van het geraamde opdrachtbedrag bedraagt en het geraamde bedrag van de opdracht in haar geheel de drempel voor Europese bekendmaking niet bereikt. De berekening van de waarde van de percelen geschiedt op het tijdstip van de goedkeuring van de uitgave.

Percelen en de keuze van de gunningswijze

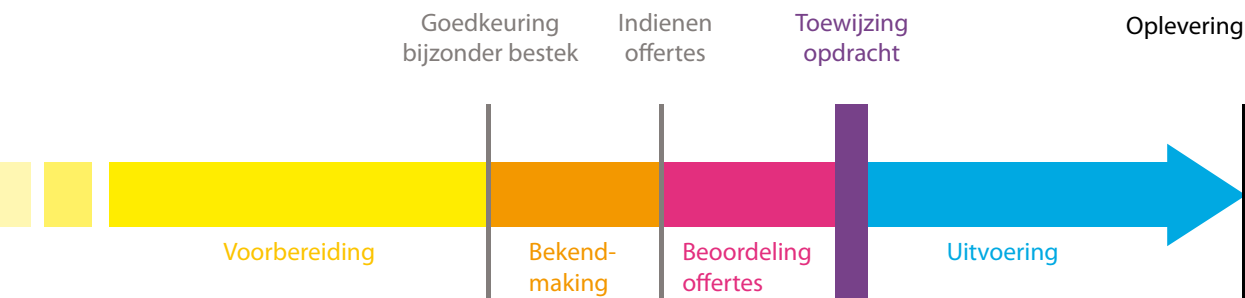
Ook al zou dit op het eerste gezicht zo lijken, toch hoeft je de percelen niet toe te wijzen via eenzelfde gunningswijze.

Percelen en de minimale eisen bij de geschiktheidscriteria

Wat de minimale eisen betreft inzake kwalitatieve selectie (financiële draagkracht, technische bekwaamheid) kan je bij opdrachten verdeelt in percelen zowel een minimaal niveau bepalen voor elk perceel afzonderlijk als een totaal minimaal niveau in geval van meerdere percelen die zouden worden gegund aan dezelfde inschrijver. De inschrijvers moeten dan, indien de opdracht documenten dit opleggen, een voorkeursvolgorde opgeven in hun offerte voor de gunning van deze percelen.

METHODOLOGISCHE ASPECTEN

VERSCHILLENDE STADIA VAN EEN OVERHEIDSOPDRACHT



AANDACHTSPUNTEN EN TIPS:

VOOR DE VOORBEREIDING VAN DE OPDRACHT EN HET OPSTELLEN VAN DE OPDRACHTDOCUMENTEN

Voorafgaande vragen:

- 1 Overheidsopdrachten voor werken, leveringen of diensten mogen niet worden gesplitst om zo de toepassing van de bepalingen met betrekking tot de Europese bekendmaking te omzeilen. Een AO mag een constructie die een technisch of economisch geheel vormt bijvoorbeeld niet in opeenvolgende schijven verdelen om te trachten te ontsnappen aan de voorschriften voor Europese bekendmaking. Een opdracht mag ook niet in percelen worden verdeeld om de geldende regels te omzeilen.
- 2 Verdient het de voorkeur om de opdracht in percelen te verdelen of is het beter om de opdracht als één prestatie te behandelen?

Meestal krijgt een verdeling in percelen de voorkeur, behalve als de coördinatie een te zware belasting is voor de medewerkers van de AO of als het risico van contractuele aansprakelijkheid verhindert dat de opdracht vlot verloopt (onder an-

- dere door de gelijktijdige uitvoering van prestaties) of als de samenhang van de opdracht in het gedrang komt.
- 3 Op grond van artikel 22 §1 van de wet kan men nog altijd een of meer percelen reserveren voor beschutte en sociale werkplaatsen.
 - 4 Alle percelen die aan de Europese bekendmaking niet onderworpen zijn mogen worden voorbehouden voor de sociale inschakelingseconomie (SINE).
 - 5 Net zoals voor alle voorbehouden opdrachten gaat men na in welke mate er geschikte potentiële mededingers zijn in het economisch bekken dat relevant is voor de opdracht.

Zelfs in het kader van opdrachten die geen bekendmaking vereisen (opdrachten die tot stand komen met een aanvaarde factuur en de andere OZB) verplicht de wetgever de openbare aankoper om verschillende mededingers te raadplegen, ook al gaat het om een voorbehouden opdracht. In de praktijk is het gangbaar om ten minste drie ondernemingen te raadplegen.
 - 6 Bij minstens drie ondernemingen nagaan of ze beschikken over de nodige bekwaam-

- heden en de vereiste beschikbaarheid om de opdracht in percelen uit te voeren (raadpleeg de website met de lijst van de sociale inschakelingsondernemingen: hoofdstuk 'tools').
- 7 Specifiek voor opdrachten voor werken: voldoen de potentiële mededingers uit de sociale economie die actief zijn in de relevante economische omgeving aan de vereisten van de erkenningsklasse en de categorie voor de betrokken percelen van de opdracht? Er is geen erkenning vereist voor werken van een ondercategorie tot een bedrag dat aan de aannemer wordt gegund van ten hoogste 50.000 euro excl. btw (bv. D4) of van een categorie tot een bedrag van maximaal 75.000 euro excl. btw (bv. D).
 - 8 Zijn, en dit in het bijzonder voor de per-

- celen van opdrachten voor werken, de in het bestek voorziene uitvoeringstermijnen aangepast aan de realiteit van een sociale inschakelingsonderneming? In de meeste gevallen kan het verstandig zijn om de uitvoeringstermijnen zo te bepalen dat ook de opleiding kan plaatsvinden. Daartoe verhoogt men best de normale termijn met 30 tot 80%.
- 9 In de elektronische toepassingen waarmee de aankondiging van de opdracht wordt opgesteld, moet de knop 'voorbehouden opdracht' worden geactiveerd wanneer een opdracht of een perceel aan de SINE is voorbehouden.
 - 10 In het bestek worden eveneens de bepalingen ingevoegd die in de rubriek 'knippen en plakken' worden voorgesteld.

VOOR DE BEKENDMAKING VAN DE OPDRACHT

- 1 De aankondiging van de opdracht (bij offerteaanvraag, aanbesteding of onderhandelingsprocedure met bekendmaking), vermeldt dat het om een voorbehouden opdracht in percelen gaat.
- 2 Voor het betrokken perceel of de betrokken percelen die onderworpen zijn aan de voorschriften voor Europese bekendmaking en waarvoor de opdrachten worden voorbehouden op basis van artikel 22 § 1 van de wet, worden in de rubriek 'Bijlage B, inlichtingen over percelen, punt 5' van de aankondiging van de opdracht de bepalingen toegevoegd die in de rubriek 'knippen en plakken' van deze fiche worden voorgesteld.

- 3 Voor het betrokken perceel of de betrokken percelen die niet vallen onder de voorschriften voor Europese bekendmaking en waarvoor de opdrachten worden voorbehouden op basis van artikel 22 § 2 van de wet, worden in de rubriek 'Bijlage B, inlichtingen over percelen, punt 5' van de aankondiging van de opdracht de bepalingen toegevoegd die in de rubriek 'knippen en plakken' van deze fiche worden voorgesteld.
- 4 Als de opdracht geen bekendmaking vereist, worden de in de rubriek 'knippen en plakken' van deze fiche voorgestelde bepalingen toegevoegd in het bestek, met vermelding van het voorbehouden perceel of de voorbehouden percelen.

VOOR DE BEOORDELING VAN DE OFFERTES

- 1 In de fase waarin het toegangsrecht tot de opdracht wordt geverifieerd, worden de of-

fertes voor de voorbehouden percelen van ondernemingen die geen beschutte of sociale werkplaatsen zijn (ingeval van toepassing van art. 22, §1) of die niet voldoen aan de definitie van de SINE in de zin van artikel 59 van de wet van 26 maart 1999 (ingeval van toepassing van art. 22, §2) geweigerd.



- 2

Denkeraan dat de inschrijvers of kandida-
ten in hun offerte, of in hun kandidatuur,
moeten bewijzen dat zij voldoen aan de
voorbehoudscriteria van de betrokken
percelen. Dat bewijs leveren ze door het
document toe te voegen dat de erken-
ning als beschutte werkplaats, sociale
werkplaats of een van de initiatieven van
de sociale inschakelingseconomie als be-
doeld in artikel 59 van de wet van 26
maart 1999 aantoot.
- 3

Indien een onderneming uit een andere
lidstaat een offerte of een kandidatuur in-
dient, moet deze het bewijs leveren dat ze

voldoet aan gelijkaardige voorwaarden
van haar land van oorsprong. Dat bewijst
ze door het erkenningsdocument en de
tekst van de betrokken reglementering
toe te voegen.

Indien bepaalde percelen van de opdracht
voorbehouden zijn en andere niet, moet
u goed letten op het gepast toestaan en
verbieden in het bestek van prijskortingen
en verbeteringsvoorstellen. Het kan nodig
zijn om het indienen van prijskortingen
en verbeteringsvoorstellen eventueel te
beperken of te verbieden voor bepaalde
percelen en dit , afhankelijk van de situatie.

VOOR DE TOEWIJZING VAN DE OPDRACHT

Niets specifiek, behalve het hierboven
vermelde gedeelte over de termijnen.

VOOR DE UITVOERING VAN DE OPDRACHT

Besteed aandacht aan de coördinatie van
de percelen, om de chronologie van de
prestaties te respecteren.

Bij de voorlopige oplevering of het einde
van de opdracht mag u niet vergeten een
attest van goede uitvoering van de op-
dracht te overhandigen aan de onder-
neming, met een genuanceerde evaluatie.

OPLEVERING

Het gunnen
van een opdracht
in percelen

KNIPPEN EN PLAKKEN:

**MODELFORMULERING die moet worden
ingevoegd in het bestek of aangevinkt
in de aankondiging van de opdracht
bij punt III.2.4**

III.2.4 Voorbehouden opdracht voor beschutte en sociale werkplaatsen	☐ ja	☐ neen
De opdracht is voorbehouden aan beschutte en sociale werkplaatsen.	☐	
De opdracht zal uitsluitend uitgevoerd worden in het kader van programma's voor beschermde arbeid.	☐	
De opdracht is voorbehouden aan sociale inschakelingsondernemingen (opdracht uitsluitend onderworpen aan bekendmaking in België).	☐	

Indien de opdracht is voorbehouden aan be-
schutte en sociale werkplaatsen (art. 22, §1)

De volgende clause invoegen in de rubriek
'Bijlage B, inlichtingen over percelen, punt 5'
van de aankondiging van de opdracht:
*In overeenstemming met art. 22, §1 van de
wet van 15 juni 2006 betreffende overheids-
opdrachten wordt de deelname aan de gun-
ningsprocedure van de overheidsopdracht
voor dit perceel voorbehouden aan beschutte
werkplaatsen en sociale werkplaatsen.*

Indien de opdracht is voorbehouden aan
ondernemingen uit de SINE (art. 22, §2)

De volgende clause invoegen in de rubriek
'Bijlage B, inlichtingen over percelen, punt 5'
van de aankondiging van de opdracht:
*In overeenstemming met art. 22, §2 van de
wet van 15 juni 2006 betreffende overheids-
opdrachten wordt de deelname aan de gun-
ningsprocedure van de overheidsopdracht
voor dit perceel voorbehouden aan onder-
nemingen uit de sociale inschakelingseco-
nomie zoals bepaald in art. 59 van de wet
van 26 maart 1999.*

**MODELFORMULERING die moet worden
ingevoegd in het bestek**

Indien de opdracht is voorbehouden aan be-
schutte en sociale werkplaatsen (art. 22, §1)

De volgende bepaling toevoegen aan III.2.1
van de aankondiging van de opdracht:
*De inschrijver (desgevallend kandidaat) die
een offerte (desgevallend een kandidatuur)
indient voor een aan beschutte en sociale
werkplaatsen voorbehouden perceel, moet
bij zijn offerte (desgevallend kandidatuurstel-
ling) de bewijzen voegen dat hij als beschutte
of sociale werkplaats erkend is of – indien hij
gevestigd is in een andere lidstaat – dat hij
aan gelijkaardige voorwaarden voldoet.*

Indien de opdracht is voorbehouden aan
ondernemingen uit de SINE (art. 22, §2)

De volgende bepaling toevoegen aan III.2.1
van de aankondiging van de opdracht:
*De inschrijver (desgevallend kandidaat) die
een offerte (desgevallend een kandidatuur)
indient voor een aan sociale inschakelings-
ondernemingen voorbehouden perceel, moet
bij zijn offerte (desgevallend kandidatuurstel-
ling) de bewijzen voegen dat hij erkend is als
initiatief van de sociale inschakelingsecono-
mie, in de zin van de wet van 26 maart 1999
betreffende het Belgische actieplan voor de
werkgelegenheid 1998 en houdende diverse
bepalingen of dat hij – indien hij gevestigd
is in een andere lidstaat – aan gelijkaardige
voorwaarden voldoet.*

MODELFORMULERING die moet worden ingevoegd in het bestek – in de lijst van ‘Bij de offerte te voegen bescheiden, documenten, modellen en attesten’

Indien de opdracht is voorbehouden aan beschutte en sociale werkplaatsen (art. 22, §1)

De documenten die de erkenning als beschutte werkplaats of sociale werkplaats aantonen. Indien een offerte door een inschrijver uit een andere lidstaat wordt ingediend, moet deze het bewijs bij de offerte voegen dat hij in het land waar hij is gevestigd aan gelijkaardige voorwaarden voldoet.

Indien de opdracht is voorbehouden aan ondernemingen uit de SINE (art. 22, §2)

De documenten die de erkenning als sociaal inschakelingsonderneming aantonen in de zin van de wet van 26 maart 1999 betreffende het Belgische actieplan voor de werkgelegenheid 1998 en houdende diverse bepalingen. Indien een offerte door een inschrijver uit een andere lidstaat wordt ingediend, moet deze het bewijs bij de offerte voegen dat hij in het land waar hij is gevestigd aan gelijkaardige voorwaarden voldoet.

PRAKTISCHE VOORBEELDEN

VLAANDEREN

Aanbestedende overheid: De Ideale Woning (Vlaamse Huisvestingsmaatschappij)
Opdracht: Onderhouden en schoonmaken van de gemeenschappelijke delen van gebouwen en het groenonderhoud voor CV Ideale Woning 2011-2013
Gunningswijze: Openbare aanbesteding
Sociale clause: De opdracht is voorbehouden voor de sociale economie en tevens onderverdeeld in 9 percelen. Er kan voor 1 of meerdere percelen ingeschreven worden

WALLONIË

Aanbestedende overheid : OCMW van Zinnik (Soignies)
Opdracht : Uitbreidingswerken aan het rusthuis
Gunningswijze: Aanbesteding

Sociale clause: Onderaanneming door sociale economie van 1% van het perceel “water-sanitair”

Het gunnen van een opdracht in percelen



HET BEPALEN
VAN MEERDERE
VOORWERPEN IN
EEN OPDRACHT

INLEIDING

Een overheidsopdracht heeft als primair doel prestaties te doen leveren die beantwoorden aan de behoeften van de opdrachtgever. Deze prestaties maken het voorwerp uit van de opdracht. Maar regelmatig is het zo dat slimme combinaties van prestaties in eenzelfde opdracht interessanter zijn dan het afzonderlijk in mededinging brengen van de prestaties. Als voorbeeld kan gegeven worden het bouwen van een bouwwerk enerzijds en anderzijds een opdracht voor werfplekieren. Het betreft in beide gevallen een economische prestatie die afzonderlijk in mededinging kan worden gebracht, maar door ze samen op te nemen in één enkele opdracht, realiseer je een interessante synergie.

In dat verband moet men onthouden dat een overheidsopdracht onder bezwarende titel wordt verricht, wat betekent dat deze economische prestaties zullen worden vergoed.

WAT ZEGT EUROPA?

De Europese reglementeringen bepalen niet uitdrukkelijk dat een opdracht meerdere voorwerpen kan hebben, maar bevatten wel duidelijke regels met betrekking tot de kwalificatie van een opdracht die meerdere soorten opdrachten omvat.

Bovendien past de huidige hervorming van de Europese richtlijnen inzake overheidsopdrachten volledig in het streven om aankopers het instrument van de overheidsopdrachten beter te laten gebruiken, met het oog op het bereiken van de maatschappelijke

doelstellingen van de Europa 2020-strategie, ter ondersteuning van gemeenschappelijke maatschappelijke doelen zoals milieubescherming, bevordering van innovatie, werkgelegenheid en sociale insluiting of het verstrekken van maatschappelijke diensten van hoge kwaliteit.

De Europese wetgever geeft de overheidsopdrachten dus expliciet ruimere doelstellingen dan alleen maar het uitvoeren van werken, het leveren van producten of het verstrekken van diensten aan de AO.



WAT ZEGT HET BELGISCHE RECHT?

SAMENVATTING

De REGELS VAN TOEPASSING op de aanbestedende overheden (AO) en overheidsbedrijven (OB) van de klassieke sectoren en de speciale sectoren (Titel I, II en III van de wet OO)

In de wet van 24 december 1993 was hiertoe een expliciete bepaling voorzien in artikel 5 waarbij werd verduidelijkt dat een overheidsopdracht meerdere voorwerpen kon hebben die tegelijkertijd betrekking kunnen hebben op werken, leveringen en diensten. Deze bepaling werd niet hernomen in de nieuwe wetgeving OO, maar dit heeft daar evenwel niets aan veranderd.

Het al dan niet combineren van diverse prestaties in één opdracht is immers in wezen geen juridische aangelegenheid, maar een vraagstuk van “contractdesign”. Wel moet je deugdelijke en/of wettelijke motieven hebben die een bepaalde combinatie onderbouwen op kwalitatieve of economische gronden. Je hoeft evenwel deze motieven niet a priori op te nemen in een formele gemotiveerde beslissing.

Ook voorziet de wetgeving OO in een aantal kwalificatieregels die toelaten de aard van de opdracht (hetzij een opdracht voor werken, hetzij een opdracht voor leveringen hetzij een opdracht voor diensten) vast te stellen bij een dergelijke combinatie.

De erkenningsreglementering voor overheidsopdrachten voor werken voorziet ook in een aantal kwalificatieregels die toelaten om vast te stellen aan welke erkenningsvoorwaarden dient voldaan te zijn ingeval werkzaamheden van meerdere categorieën of ondercategorieën deel uitmaken van het voorwerp van de opdracht.

WETTELIJKE BASIS

Nationale regels
Wet OO: art. 3, 3°, 4°
KB PI K: art. 27 §4
KB PI N: art. 27 §5

KWALIFICATIEREGELS in de wetgeving OO met betrekking tot de aard van de opdracht voor combinaties van werken, leveringen en diensten

Leveringen met plaatsing

Een overheidsopdracht die betrekking heeft op het leveren van producten en in bijkomende orde op plaatsings- en installatiewerkzaamheden wordt als een overheidsopdracht voor leveringen beschouwd.

Leveringen gecombineerd met diensten

Een overheidsopdracht die zowel betrekking heeft op leveringen als op de in bijlage II van de wet OO bedoelde diensten, wordt als een overheidsopdracht voor diensten beschouwd indien **de waarde** van de desbetreffende diensten hoger is dan die van de in de opdracht opgenomen leveringen.

Werken gecombineerd met diensten

Een overheidsopdracht die betrekking heeft op de in bijlage II van de wet OO bedoelde diensten en ten opzichte van **het hoofdvoorwerp** van de opdracht slechts bijkomstig werkzaamheden omvat als bedoeld in bijlage I van de wet (hier zijn bedoeld de werken), wordt als een overheidsopdracht voor diensten beschouwd.

Diensten van de lijst A gecombineerd met diensten van de lijst B

Een opdracht die tegelijk betrekking heeft op diensten bedoeld in bijlage II, A, en in bijlage II, B, van de wet OO, wordt geplaatst overeenkomstig de bepalingen die van toepassing zijn op het gedeelte van **de opdracht met de grootste geraamde waarde**.

KWALIFICATIEREGELS in de erkenings-reglementering inzake erkennings-voorwaarden waaraan dient voldaan te zijn ingeval werkzaamheden van meerdere categorieën of onder-categorieën deel uitmaken van het voorwerp van de opdracht:

Behoudens andersluidende bepaling in het bestek van de opdracht, brengt de erkenning in een categorie of ondercategorie voor een bepaalde onderneming de toelating mee

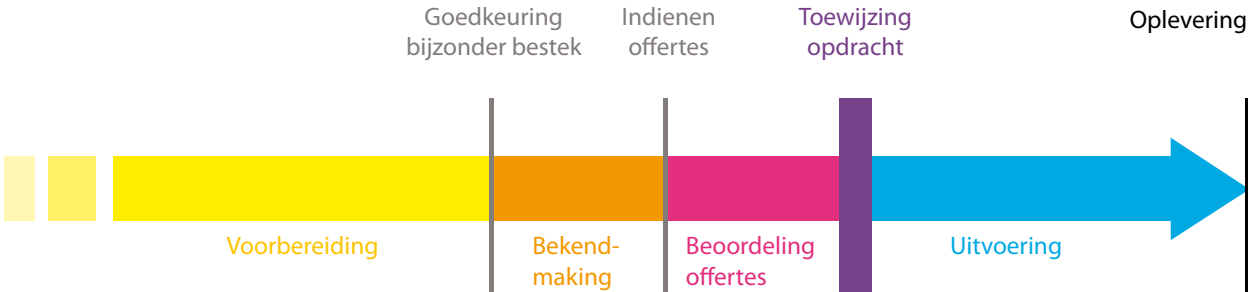
tot het uitvoeren van de werken die door hun aard de aanvulling vormen van een in hoofdzaak uit te voeren werk, zelfs indien ze tot een andere categorie of ondercategorie behoren.

De categorie of ondercategorie waarin een opdracht die werken omvat die in verscheidene categorieën en/of ondercategorieën gerangschikt zijn, moet worden ingedeeld, is die waartoe het gedeelte van het uit te voeren werk behoort, waarvan het bedrag het grootste percentage van de som van het opdrachtbedrag vertegenwoordigt.

In geval de opdracht werken van verschillende aard omvat waarvan de relatieve belangrjkheid ongeveer gelijk is, mag zij gerangschikt worden in meerdere van de betreffende categorieën of ondercategorieën. De opdrachtnemer dient evenwel slechts erkend te zijn in één van de voorgeschreven categorieën of ondercategorieën.

METHODOLOGISCHE ASPECTEN

VERSCHILLENDE STADIA VAN EEN OVERHEIDSOPDRACHT



AANDACHTSPUNTEN EN TIPS:

VOOR DE VOORBEREIDING VAN DE OPDRACHT EN HET OPSTELLEN VAN DE OPDRACHTDOCUMENTEN

- 1 Een bestek voor een opdracht met meerdere voorwerpen waarbij een van die voorwerpen een opleiding binnen het kader van sociaal-economische inschakeling beoogt, kan worden opgesteld volgens de gebruikelijke methode en gegund worden volgens de gebruikelijke procedures voor overheidsopdrachten.
- 2 Slimme combinaties leveren synergie op tussen de voorwerpen van de opdracht. Zo is het zeer interessant dat het doelpubliek van de opleiding gemakkelijk kan deelnemen aan de prestaties zelf die moeten worden verricht en deze wisselwerking, kan dan bijzondere aandacht krijgen (timing, inhoud, intensiteit, begeleiding, ...).
- 3 Wanneer het beoogde verband tussen de voorwerpen duidelijk gelegd en beschreven is, kunnen in het bestek de bepalingen worden geformuleerd die de opleiding regelen en organiseren. Daartoe gaat men best gedetailleerd in op het verwachte aantal uren, de beoogde kwalificaties van de opleiding, de pedagogische aanpak en de begeleiding door specifiek personeel, de aanstelling van een aanspreekpunt en de manier waarop de opleiding sociaal economisch zal worden geëvalueerd (zie fiche 4).
- 4 Aanbevolen wordt om in de opdrachtdocumenten een verantwoordelijkheidsmatrix op te nemen die de taken, rechten en plichten van elke partij vastlegt (AO, opdrachtnemer en eventueel een derde partij, zoals een instelling die de inzetbaarheid moet bevorderen).
- 5 Bij de keuze van een gunningswijze die het gebruik van meerdere gunningscriteria mogelijk maakt, kunnen een of meer gunningscriteria worden gewijd aan de kwaliteit, de kwantiteit en de relevantie van de opleiding. Een voorstel voor een clause wordt vermeld in de rubriek 'knippen en plakken'.
- 6 De auteurs bevelen niet aan om een gunningswijze te gebruiken die is gebaseerd



op offertes met de laagste prijs voor het gebruik van deze voorziening. Maar als er toch voor deze gunningswijze wordt gekozen, moet er bijzonder op worden gelet dat het bestek uiterst nauwkeurig is over de inhoud, de praktische modaliteiten enz.

- 7 Voor het opstellen van de 'sociale' selectiecriteria in verband met deze symbiose van het voorwerp, zie fiche 6.
- 8 Voor het opstellen van de 'sociale' gunningscriteria, zie fiche 5.

VOOR DE BEKENDMAKING VAN DE OPDRACHT

In de aankondiging van de opdracht dien je de begrippen en de draagwijdte van de bepalingen die de opleiding en elke vorm van sociale innovatie of sociaal-economische inschakeling beogen, duidelijk samen te vatten in het luik "voorwerp van de opdracht".

VOOR DE BEOORDELING VAN DE OFFERTES

- 1 Er moet op worden toegezien dat de offerte voldoet aan de eisen van het bestek.
- 2 Het is belangrijk te weten dat de offerte waarin een inschrijver het (tweede) voorwerp, dit met sociale impact, bijvoorbeeld de opleiding, weigert op te nemen, substantieel onregelmatig zal worden geacht

omdat ze niet beantwoordt aan een gedeelte van het voorwerp van de opdracht (hier het voorwerp van de opdracht met 'sociale' component).

- 3 De AO zal aandacht besteden aan de relevantie van de in de offertes bepaalde opleidingsvoorziening, om na te gaan of ze coherent is en of de inschrijvers concrete, geloofwaardige en betrouwbare modaliteiten voorstellen met realistische verbin-

VOOR DE TOEWIJZING VAN DE OPDRACHT

Bij de sluiting van de opdracht moet erop worden gelet dat de beschikbaarheid van het doelpubliek van de opleiding realistisch is (geen te korte termijnen opleggen, het einde van de vooropleidingscycli respecteren, enz.) en dat de coördinatie met de instellingen die belast zijn met de inzetbaarheid gewaarborgd is.

VOOR DE UITVOERING VAN DE OPDRACHT

- 1 Tijdens de uitvoering van de opdracht kan een rechtstreeks contact van de AO met de opgeleide personen en het tonen

- van belangstelling de opleiding valoriseren, natuurlijk mits akkoord van de opdrachtnemer.
- 2 De aanwezigheid van een gemachtigde of een lid van de hiërarchie van de AO kan ook bijdragen tot het verhogen van de eigenwaarde van de stagiairs.

OPLEVERING

KNIPPEN EN PLAKKEN:

In de rubriek 'VOORWERP VAN DE OPDRACHT' moet een stimulans worden opgenomen van het type "Deze opdracht heeft meerdere voorwerpen" met de beschrijving van de verschillende voorwerpen en de algemene kwalificatie van de gunningswijze.

In de rubriek 'GUNNINGSCRITEIA'; zie fiche 5, rubriek kopiëren-plakken.

- 3 Aanbevolen wordt om in het bestek te bepalen dat de opdrachtnemer en de personen die opgeleid worden, na afloop van de opdracht hun ervaring evalueren, als feedback voor de AO en de coördinator/facilitator voor de sociale clausule van het Gewest.

- 4 De uitvoering van de opdracht mag door de leidende ambtenaar niet louter worden gecontroleerd op basis van de bestekvoorwaarden, maar ze wordt ook getoetst aan de voorwaarden die de opdrachtnemer had opgenomen in zijn offerte.

PRAKTISCHE VOORBEELDEN

VLAANDEREN

Aanbestedende overheid: Werkhaven Antwerpen vzw
Opdracht: Het uitvoeren van buurt-onderhoud en het versterken van de sociale cohesie in het kader van de acties 'Buurt aan de Beurt'
Gunningswijze: Openbare aanbesteding

WALLONIË

Aanbestedende overheid : SWDE
Opdracht : Accountmanagement door een callcentrum van het overgebruik bij interacties tussen klanten die diverse media gebruiken, enerzijds gedurende de dag en anderzijds gedurende de volledige nacht. De opdracht integreert 4 onderdelen, waarvan 3 technische en een "omkadering en opleiding van mensen uit de doelgroep socioprofessionele inschakeling"
Gunningswijze: Onderhandelings-procedure met Europese concurrentie

Sociale clause: Een toekenningscriterium van 10% in functie van de evaluatie van het resultaat mbt. socioprofessionele inschakeling is geïntegreerd

Sociale clause in de uitvoerings-voorwaarden, de inschrijver heeft de keuze tussen:

- de opleiding van mensen uit kansengroepen via Forem of een ander begeleidingsorganisme
- het in onderaanneming geven van de opdracht aan een sociale economie-onderneming
- de inschrijver is zelf een onderneming uit de sociale economie



HET BEPALEN VAN SOCIALE TECHNISCHE SPECIFICATIES

INLEIDING

Teneinde het voorwerp van de opdracht voldoende concreet te beschrijven, zodat de inschrijvers er ook een prijs voor kunnen opgeven en de opdracht kan toegewezen worden, worden technische specificaties opgenomen in de opdrachtdocumenten.

Waar mogelijk worden in deze technische specificaties toegankelijkheidscriteria in overweging genomen teneinde rekening te houden met de behoeften van alle gebruikers, inbegrepen de personen met een handicap.

Het basisprincipe is daarbij dat de technische specificaties de inschrijvers gelijke toegang bieden en dat ze niet tot gevolg mogen hebben dat **ongerechtvaardigde** belemmeringen voor de mededinging worden gecreëerd.

Voorbeelden van sociale technische specificaties of specificaties met sociale gevolgen:

- Specificaties die het gebruik door personen met een handicap mogelijk maken van het product of dienst.
- Ook kan het bijvoorbeeld gerechtvaardigd zijn om natuurlijke en meer habitatvriendelijke arbeidsintensieve werkmethode te hanteren bij groenonderhoud, in plaats van werkmethode met zware gemechaniseerde tuigen. Het hoeft geen betoog dat arbeidsintensieve werkmethode meer een kolfje zijn naar de hand van de sociale economie dan de methode die berusten op de inzet van zware tuigen.
- Ook de technische (kwaliteits-) eisen volgens de welke dient vormgegeven te worden aan de prestaties tot socio-professionele inschakeling of begeleiding maken evenzeer deel uit van het luik technische specificaties.

WAT ZEGT EUROPA?

De Europese reglementeringen geven de aanbestedende overheden een zekere ruimte om het voorwerp van de opdracht zo goed mogelijk te omschrijven. De Europese richt-

lijnen benadrukken bovendien dat toegankelijkheidscriteria voor personen met een handicap in aanmerking dienen te worden genomen.

Het bepalen van sociale technische specificaties



WAT ZEGT HET BELGISCHE RECHT?

SAMENVATTING

De REGELS VAN TOEPASSING op de aanbestedende overheden (AO) en overheidsbedrijven (OB) van de klassieke sectoren en de speciale sectoren (Titel I, II en III van de wet OO)

Abstractie gemaakt van nationale of gemeenschappelijke (EU) verplichte voorschriften die dwingend moeten worden nageleefd, dient men de technische specificaties als volgt te bepalen:

a) Hetzij door verwijzing naar "standaarden": Hiermee wordt bedoeld, in volgorde van voorkeur, naar de nationale normen waarin Europese normen zijn omgezet, de Europese technische goedkeuringen, de gemeenschappelijke technische specificaties, internationale normen, andere door de Europese normalisatie-instellingen opgestelde technische referentiesystemen, of, bij ontstentenis daarvan, de nationale normen, de nationale technische goedkeuringen dan wel de nationale technische specificaties inzake het ontwerpen, het berekenen en het uitvoeren van werken en het gebruik van producten. Iedere verwijzing gaat vergezeld van de woorden **"of gelijkwaardig"**.

b) Hetzij in termen van prestatie-eisen of functionele eisen : deze kunnen milieukeurmerken omvatten. Zij moeten echter zo nauwkeurig zijn dat de inschrijvers in staat zijn het voorwerp van de opdracht te bepalen en de aanbestedende overheid in staat is de opdracht te gunnen.

c) Hetzij in de onder b) bedoelde termen van prestatie-eisen of functionele eisen, waarbij onder vermoeden van overeenstemming met deze prestatie-eisen of functionele eisen wordt **verwezen** naar de onder a) bedoelde specificaties.

d) Hetzij door verwijzing naar de onder a) bedoelde specificaties voor bepaalde kenmerken, en in termen van de onder b) bedoelde prestatie-eisen of functionele eisen voor andere kenmerken.

WETTELIJKE BASIS

Nationale regels
Wet OO: art. 41
KB PI K: art. 7 & 8
KB PI N: art. 6-8

Bij elke verwijzing naar hoger bedoelde standaarden dient vermelding of gelijkwaardig te worden gemaakt.

Men mag dus niet naar labels of keurmerken **verwijzen**, omdat het geen standaarden zijn zoals hoger bedoeld. Ze kunnen evenwel, indien pertinent, wel aanvaard worden als **een bewijs** dat een werk, product, of dienst aan bepaalde van de in het bestek gewenste of vereiste kenmerken voldoet en als dusdanig ook worden vermeld in de opdrachtdocumenten.

Zo moeten de AO/het OB, in het kader van het gebruik van producten uit de eerlijke handel, in het bestek beschrijven wat ze precies verstaan onder 'eerlijke handel' in termen van specificaties, bij voorkeur met behulp van de criteria die ten grondslag liggen aan een passend keurmerk. Ze kunnen gebruik maken van de gedetailleerde specificaties of, zo nodig, gedeelten daarvan, die zijn vastgesteld door een keurmerken voor eerlijke handel, voor zover:

- deze specificaties enkel betrekking hebben op kenmerken die verband houden met het voorwerp van de opdracht en die geschikt zijn voor de omschrijving van de kenmerken van de werken, leveringen of prestaties waarop de opdracht betrekking heeft.
- de vereisten voor het keurmerk ontwikkeld zijn op grond van objectieve en niet-discriminerende criteria.
- het keurmerk aangenomen is via een proces waaraan alle betrokkenen – overheids-

instanties, consumenten, fabrikanten, distributeurs en ngo's – hebben kunnen deelnemen.

- het keurmerk toegankelijk is voor alle betrokken partijen.

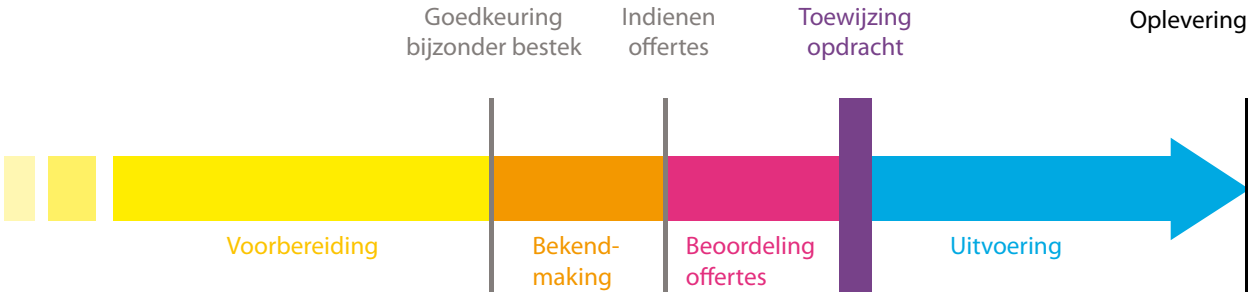
De aanbestedende overheid kan aangeven dat de producten of diensten met een keurmerk volgens haar voldoen aan de technische specificaties van het bestek; ze moet elk ander passend bewijsmiddel, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een testverslag van een erkende organisatie, aanvaarden.

Daarom mag momenteel in het bestek niet worden vermeld dat het Fair Trade-keurmerk vereist is als keurmerk in de technische specificaties.

Volgens de rechtspraak van het Europees Hof van Justitie moeten de technische specificaties gescheiden worden van de bijzondere uitvoeringsvoorwaarden (zie verder): de technische specificaties hebben uitsluitend betrekking op de eigenschappen van de prestaties (werken, producten, diensten), bijvoorbeeld eigenschappen met betrekking tot vervaardiging, verpakking, gebruik, productieproces en productiemethode (ter illustratie: een arbeidsintensieve methode in plaats van een gemechaniseerde werkmethode). De bijzondere uitvoeringsvoorwaarden kunnen daarentegen betrekking hebben op de voorwaarden op basis waarvan een leverancier zich dient te bevoorraden bij een producent. Zo kan een bestek eisen dat een leverancier zich dient te bevoorraden bij een producent die de acht basis-overeenkomsten van de IAO naleeft.

METHODOLOGISCHE ASPECTEN

VERSCHILLENDE STADIA VAN EEN OVERHEIDSOPDRACHT



AANDACHTSPUNTEN EN TIPS:

VOOR DE VOORBEREIDING VAN DE OPDRACHT EN HET OPSTELLEN VAN DE OPDRACHTDOCUMENTEN

- 1 In een bestek, dat technische specificaties van sociale aard bevat, kan gekozen worden voor een gunningswijze op grond van LP of van EMVO.
- 2 Bij het opstellen van een bestek met technische specificaties van sociale aard en gunning op basis van de laagste prijs(LP) wordt aanbevolen om die technische specificaties van sociale aard nauwkeurig te beschrijven.
- 3 Bij het opstellen van een bestek met gunning op basis van de economisch meest voordelige offerte (EMVO) moeten de minimeisen zo nauwkeurig worden beschreven als nodig is en moet aan de inschrijvers verder het initiatief en de ruimte worden overgelaten om invulling te geven aan de (sociale) gunningscriteria in hun offerte.
- 4 Indien u kiest voor gunning aan de economisch meest voordelige offerte, raadpleegt u best ook fiche 3 of 5.

- 5 De uitdaging bestaat erin om de essentiële sociale aspecten te identificeren en ze vervolgens te beschrijven in het voorwerp van de opdracht en de technische specificaties.

Bijvoorbeeld:
 - a. In een opdracht voor de levering van levensmiddelen bepalen dat de producten uit de eerlijke handel afkomstig moeten zijn en in het bestek nauwkeurig zelf omschrijven wat met "eerlijke handel" wordt bedoeld en hoe de naleving van deze eis kan worden bewezen.
 - b. In een opdracht voor dienstverlening vanwege architecten bij het ontwerp van een gebouw de eisen/voorwaarden beschrijven waardoor de toegang mogelijk wordt gemaakt voor personen met beperkte mobiliteit of slechtienden, bijvoorbeeld in de vorm van een technische bijlage, die wezenlijk

deel uitmaakt van de technische specificaties, met een opsomming van de punten die bij het architectuurontwerp moeten worden nageleefd.

- c. In een opdracht voor dienstverlening in verband met personeelsaanwerving in de technische specificaties een aanwervingsmethode eisen die discriminatie bij de aanwerving voorkomt.
- d. In een opdracht voor werken in verband met het ontwerpen en bouwen van meubelen in de technische beschrijving opnemen dat ze toegankelijk en bruikbaar moeten zijn voor personen met beperkte mobiliteit.
- e. In een dienstenopdracht voor groenonderhoud een arbeidsintensievere en milieuvriendelijkere werkwijze beschrijven (voorbeeld: hout wegslepen met paarden in plaats van met een machine).
- f. In een opdracht voor afbraakwerken een arbeidsintensievere en milieuvriendelijkere werkwijze beschrijven (bijvoorbeeld: selectieve afbraak van het gebouw met het oog op een grotere recuperatie en recyclage van grondstoffen).

- g. In een dienstenopdracht voor afvalophaling een arbeidsintensievere en milieuvriendelijkere werkwijze beschrijven (bijvoorbeeld: afval niet vermalen en verbranden maar wel sorteren en recycleren met het oog op een grotere recuperatie en recyclage van grondstoffen).

6 Bij sociaal-economische inschakeling moet in het hoofdstuk van de technische specificaties de verantwoordelijkheidsmatrix worden toegelicht, om de taken en plichten van elke partij vast te leggen (aanbestedende overheid, opdrachtnemer en eventueel een derde partij, zoals een instelling die de inzetbaarheid moet bevorderen).

7 Om te waarborgen dat de opdrachtnemer zijn sociale verbintenissen nakomt, wordt aanbevolen om in de opdrachtdocumenten een rapportering ter zake te definiëren. Voor meerjarige opdrachten kan deze rapportering bijvoorbeeld vóór elke verjaardag van de opdracht worden ingepland.

8 Deze oplossing kan worden gecombineerd met een sociale uitvoeringsclausule 'sociaal-economische inschakeling'. Raadpleeg zo nodig de fiches 7, 8 en 9.

VOOR DE BEKENDMAKING VAN DE OPDRACHT

Indien het voorwerp van de opdracht een sociale component bevat, moet die ook in de aankondiging van de opdracht worden opgenomen.

Na de officiële bekendmaking mag u potentiële inschrijvers waarvan geweten is dat ze geïnteresseerd en/of in staat zijn om de opdracht uit te voeren, daarover inlichten. Zo kunt u bijvoorbeeld een aankondiging van een opdracht voor afvalophaling met het oog op selectieve afbraak verspreiden bij een beroepsorganisatie van (sociale) actoren/ondernemingen die actief zijn in de recyclage.

VOOR DE BEOORDELING VAN DE OFFERTES

Een onregelmatigheid in de offerte met betrekking tot de technische specificaties moet voor alle inschrijvers met dezelfde strengheid worden geanalyseerd. Zo wordt een offerte nietig verklaard als een inschrijver ten aanzien van een of meer

essentiële sociale technische specificaties, in een open of een beperkte procedure, een substantiële onregelmatigheid begaat.

Raadpleeg verder fiche 5, zelfde item.

VOOR DE TOEWIJZING VAN DE OPDRACHT

Niets specifiek voor dit punt.

VOOR DE UITVOERING VAN DE OPDRACHT

De vereiste rapportering op de in het bestek bepaalde data doen naleven, en bij het nazicht van de producten/of diensten of nagaan of de specificaties die werden overeengekomen (conformiteit van de producten/diensten) tijdens de uitvoering van de opdracht worden nageleefd.

OPLEVERING

KNIPPEN EN PLAKKEN:

Voor deze fiche kunnen er geen standaard-clausules worden gegeven omdat elk geval anders is.

PRAKTISCHE VOORBEELDEN

BRUSSEL

Aanbestedende overheid: Gemeente Anderlecht

Opdracht: Samenstellen van duurzame schoolmaaltijden

Gunningswijze: Algemene offerteaanvraag

Sociale clause: de aanbestedende overheid verplicht dat bij de uitvoering van de opdracht rekening gehouden wordt met de volgende doelstellingen van socioprofessionele inschakeling, opleiding en/of inscha-

keling van jongeren, van laaggeschoolde werkzoekenden of mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, meer bepaald mensen uit kansengroepen komende uit het netwerk van "collectieve keukens"

HET BEPALEN VAN SOCIALE GUNNINGSCRITERIA

INLEIDING

Om uiteindelijk na de verificatie van het toegangsrecht, het onderzoek van de geschiktheid van de inschrijvers en van de regelmatigheid van de door hen ingediende offertes, de zogenaamde “beste” offerte te kiezen, **zijn in de Europese richtlijnen TWEE GUNNINGSMECHANISMEN voorzien:**

- het gunningsmechanisme van de laagste prijs (LP)
- het gunningsmechanisme (afgekort) EMVO, op grond van gunningscriteria, in verband met het voorwerp van de opdracht, die moeten leiden tot de keuze van de, in de ogen van de AO/het OB, economisch meest voordelige offerte.

De Belgische wetgever heeft deze mechanismen ook op heel wat opdrachten van toepassing gemaakt buiten deze die onderworpen zijn aan de overeenstemmende bepalingen in de Europese richtlijn.

Uit de opsomming in de Belgische wetteksten blijkt dat ook **sociale overwegingen** in aanmerking kunnen komen om als gunningscriterium dienst te doen.

WAT ZEGT EUROPA?

Terwijl milieuoverwegingen zeer snel op de lijst van gunningscriteria voor bestekken zijn verschenen, ondervinden sociale overwegingen meer moeite om in de reglementering te worden opgenomen. Er is gaandeweg vooruitgang geboekt als gevolg van de rechtspraak van het Europees Hof van Justitie.

De zin “gunningscriteria met betrekking tot het voorwerp van de opdracht” werd lange tijd geïnterpreteerd als “met betrekking tot de kenmerkende eigenschappen van het product”. Een recent arrest van het Hof van Justitie (arrest van 10 mei 2012 in de zaak C-368/10 Europese Commissie/Koninkrijk der Nederlanden) geeft aan dat het niet vereist is dat een gunningscriterium een kenmerkende eigenschap van een product betreft (dat wil zeggen een element dat materieel in het product is opgenomen); niets belet derhalve dat een dergelijk criterium inhoudt dat een product bijvoorbeeld een product uit de eerlijke handel moet zijn. Het Hof van Justitie geeft echter aan dat de aanbestedende overheid een keurmerk niet als gun-

ningscriterium mag gebruiken, maar dat zij wel de eigenschappen van dat keurmerk moet opnemen, evenals de onderliggende criteria van die keurmerken, en moet bepalen dat met elk passend middel het bewijs kan worden geleverd dat een product aan die criteria voldoet.

We willen u een van de conclusies van de advocaat-generaal van deze zaak, mevrouw Juliane Kokott, herhalen: “voor een aanbestedende overheid die blijkens de opdrachtdocumenten waarde hecht aan sociaal verantwoord handelen, kan het immers bij de bepaling van de verhouding prijs-prestatie zeer goed een rol spelen of de te leveren producten onder eerlijke voorwaarden bij de producent zijn betrokken. Strikt genomen smaakt suiker weliswaar niet verschillend naargelang hij al dan niet afkomstig is uit eerlijke handel, maar dat neemt niet weg dat een product dat onder oneerlijke voorwaarden op de markt is gekomen bij een klant die verantwoordelijkheidsgevoel heeft een bittere nasmaak heeft.”



WAT ZEGT HET BELGISCHE RECHT?

SAMENVATTING

De REGELS VAN TOEPASSING op de aanbestedende overheden (AO) en de overheidsbedrijven (OB) in de klassieke sectoren en de speciale sectoren (Titel I, II en III van de wet OO)

De Belgische wetgever heeft de regels die van toepassing zijn in de Europese richtlijnen op de meeste overheidsopdrachten van werken, leveringen of diensten, raamovereenkomsten en opdrachten gegund op grond van een raamovereenkomst, van toepassing gemaakt.

Dit heeft voor gevolg dat in deze gevallen de opdracht, indien ze wordt toegewezen, dient toegewezen te worden, na onderzoek van het toegangsrecht, de geschiktheid en de regelmatigheid van de offertes, aan de inschrijver die (*):

- hetzij **op grond van het criterium prijs**, de offerte met de laagste prijs (LP) heeft ingediend, bepaald aan de hand van één enkele rangschikking, variantenoffertes inbegrepen.
- hetzij **op grond van de in het bestek of in de aankondiging van opdracht vermelde gunningscriteria**, de offerte heeft ingediend die vanuit het oogpunt van de AO/OB als de economische meest voordelige wordt beschouwd (EMVO), die, behoudens een andersluidende bepaling in het bestek, bepaald wordt aan de hand van één enkele rangschikking, van basisoffertes en variantenoffertes.

Bij DE AANBESTEDING dient de aanbestedende overheid Voor het bepalen van de laagste regelmatige offerte rekening te houden met de aangeboden prijzen **en met de andere berekenbare gegevens die met zekerheid haar uitgaven zullen verhogen.**

WETTELIJKE BASIS

Nationale regels

Wet OO: art. 24, 25
KB PI K: art. 100, 101, 111
KB PI N: art. 99, 100

De VOORWAARDEN die worden gesteld aan gunningscriteria in het GUNNINGSMECHANISME EMVO zijn:

Wat hun aard betreft, kunnen gunningscriteria economisch van aard zijn maar ook kwalitatief

Zo kan men criteria gebruiken die ertoe strekken te voldoen aan sociale eisen, waardoor met name tegemoet gekomen wordt aan de in de specificaties van de opdracht vermelde behoeften van kansarme bevolkingsgroepen waartoe de begunstigten/gebruikers van de werken/leveringen/diensten welke het voorwerp van de opdracht zijn behoren.

Maar luidens de rechtspraak van het Europees Hof van Justitie kan er ook met deze criteria tegemoet-gekomen worden aan de noden van andere personen, bijvoorbeeld de kleine producenten in ontwikkelingslanden. Gunningscriteria dienen niet beperkt te blijven tot kenmerken die materieel in het product zijn opgenomen. Het is evenwel niet onbelangrijk dat ze betrekking hebben op de prestaties die deel uitmaken van het voorwerp van de opdracht, en niet de facto vereisen van algemeen beleid van de onderneming/ de inschrijver.

De Belgische wet somt als voorbeelden op : de kwaliteit, de prijs, de technische waarde, de esthetische en functionele kenmerken, de milieukeurmerken, **de sociale overwegingen**, de gebruikskosten, de rentabiliteit, de nazorg en technische bijstand, de leverings-

(*) Voor de klassieke sectoren is er, wat de onderhandelingsprocedures voor diensten van de B-lijst betreft, geen verplichting om een van deze twee gunningswijzen te kiezen, overeenkomstig artikel 107 van het KB van 15/07/2011.

Voor de speciale sectoren, voor alle onderhandelingsprocedures onder de drempel van de Europese bekendmaking, is deze keuze evenmin verplicht, overeenkomstig artikel 106 van het KB van 16/07/2012.

datum en de leverings- of uitvoeringstermijn, de waarborgen inzake wisselstukken en de bevoorradingszekerheid.

Wat hun draagwijdte betreft

De criteria moeten duidelijk zijn in de uitdrukking van de voorkeur van de aanbestedende overheid, en mogen dus geen onvoorwaardelijke keuzevrijheid toelaten. Zij moeten dus zo beschreven zijn dat iedere redelijk geïnformeerde en normaal zorgvuldige inschrijver de precieze draagwijdte ervan kan kennen en ze dus op dezelfde manier kan uitleggen. Merk evenwel op dat de regelgeving niet oplegt bij de onderhandelingsprocedures die diensten van lijst B betreffen dat er verplicht dient gekozen te worden tussen de mechanismes LP of EMVO.

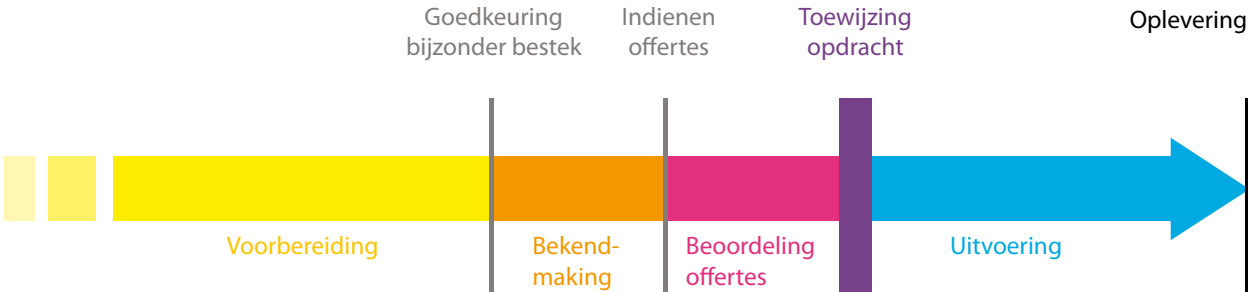
Wat hun belang betreft

Wat de overheidsopdrachten betreft die het bedrag voor de Europese bekendmaking bereiken, specificeert de AO/het OB **de weging** van elk gunningscriterium, die eventueel kan worden uitgedrukt binnen een vork met een passend verschil tussen minimum en maximum. Indien een dergelijke weging om aantoonbare redenen niet mogelijk is, worden de criteria vermeld in dalende volgorde van belangrijkheid.

Wat de overheidsopdrachten betreft die het genoemd bedrag niet bereiken, specificeert de aanbestedende overheid ofwel de weging, ofwel de dalende volgorde van belangrijkheid ervan. Zo niet hebben de gunningscriteria dezelfde waarde. Het is niet verplicht een weging of een volgorde van belang te bepalen bij de onderhandelingsprocedures voor diensten van lijst B.

METHODOLOGISCHE ASPECTEN

VERSCHILLENDE STADIA VAN EEN OVERHEIDSOPDRACHT



AANDACHTSPUNTEN EN TIPS:

VOOR DE VOORBEREIDING VAN DE OPDRACHT EN HET OPSTELLEN VAN DE OPDRACHTDOCUMENTEN

- 1 Een bijzonder bestek voor een opdracht met een sociaal gunningscriterium mag enkel worden opgesteld met een procedure die de gunning op basis van de economisch meest voordelige offerte mogelijk maakt en niet op basis van de laagste prijs.
- 2 De opstellers van de opdrachtdocumenten moeten het **relevante** criterium met een sociaal karakter vinden dat verband houdt met het voorwerp van de opdracht, en dit opnemen in het bijzondere bestek.
- 3 Het voordeel van deze methode is dat deze gunningswijze offertes met een sterke maatschappelijke verantwoordelijkheid steunt, maar toch de uitvoering van de opdracht niet belemmert als de inschrijvers niet in staat zijn deze meerwaarde te leveren.
- 4 Deze methode maakt het ook mogelijk offertes te bevoordelen die het in het bijzondere bestek opgenomen niveau van de minimeisen overstijgen.
- 5 Bij opdrachten voor leveringen kan dit criterium bijvoorbeeld betrekking hebben op de overeenstemming van leveringen met de specifieke competenties van de gebruikers van de aanbestedende overheid (personen met een handicap, kwetsbare groepen).
- 6 Bij opdrachten voor diensten kan dit criterium, afhankelijk van de voorwerpen van de opdracht, bijvoorbeeld betrekking hebben op:
 - a. het steunen van offertes met een grotere component voor sociaal-economische inschakeling.
 - b. de samenhang tussen het diensten-aanbod en de belangrijkste wensen van de aanbestedende overheid of van de personen voor wie de opdracht is bestemd: om discriminatie te voorkomen (de kwaliteit van de aanwer-

vingsmethode om discriminatie te voorkomen), om een eerlijke toegang tot diensten te bevorderen, om de toekomstige gebruikers of gediscrimineerde personen in het ontwerp van een prestatie op te nemen ...

c. enz.

7 Bij opdrachten voor werken kan dit criterium, afhankelijk van de voorwerpen van de opdracht, in het kader van een offerte met meerdere voorwerpen (zie fiche 3) bijvoorbeeld betrekking hebben op het steunen van offertes met een grotere component voor sociaal-economische inschakeling.

8 Deze methodologie doet in bepaalde gevallen een beroep op de logica van meerdere voorwerpen (zie fiche 3) of legt een duidelijk verband tussen het voorwerp van de opdracht en de gunningscriteria.

9 In de technische specificaties moeten de minimale modaliteiten en de concrete draagwijdte van de sociale overwegingen en/of van de sociaal-economische inschakeling worden beschreven met zoveel mogelijk concrete elementen die de inschrijvers helpen de vraag goed af te bakenen en hun offerte degelijk te formuleren. In dat verband verdient het aanbeveling om het opstellen en nalezen van het bijzondere bestek in groep en in opeenvolgende fasen te stimuleren voordat het wordt bekendgemaakt, om onvolledige of incoherente formuleringen tijdig te kunnen schrappen. Bovendien is het een goed idee om te verduidelijken hoe het doelpubliek van de opleiding zal worden voorgesteld. Het is nuttig om contact op te nemen met de facilitator/coördinator voor de sociale clausule van het Gewest om het bestek te laten goedkeuren.

VOOR DE BEKENDMAKING VAN DE OPDRACHT

Alle gunningscriteria, met inbegrip van subcriteria, worden in principe vermeld in

10 Het bijzondere bestek moet:

a. Het gunningscriterium vermelden en, als de opdracht aan Europese bekendmaking onderworpen is, de weging van het criterium. Het is ook aanbevolen om wegingen onder de Europese drempels toe te passen.

b. De manier beschrijven waarop de AO dit criterium wil beoordelen en, eventueel, de offertes wil vergelijken.

c. De elementen beschrijven die de inschrijver moet opnemen in zijn offerte om zijn verbintenissen te verduidelijken, een controlemethode voorstellen enz.

11 In het geval van sociaal-economische inschakeling moeten in het hoofdstuk van de technische specificaties de bepalingen worden geformuleerd die de opleiding regelen en organiseren. Dat gebeurt door vermelding van het verwachte minimale aantal uren (dat nul of geen kan zijn), de beoogde kwalificaties van de opleiding, de pedagogische aanpak en de begeleiding door specifiek personeel, de aanstelling van een aanspreekpunt, en de manier waarop een efficiënte evaluatie van de sociaal-economische opleidingsvoorziening zal worden uitgevoerd.

12 Het verdient aanbeveling om in het bijzondere bestek te bepalen dat alle betrokken partijen hun ervaring na afloop van de opdracht dienen te evalueren (de AO, de opdrachtnemer en de opgeleide persoon of personen als feedback voor de AO en de coördinator/facilitator voor de sociale clausule van het Gewest).

de opdrachtdocumenten, bij voorkeur in het bijzondere bestek. Indien een dynamisch aankoopstelsel wordt gebruikt, moeten de gunningscriteria echter worden vermeld in de aankondiging van de opdracht die de invoering van het systeem aankondigt.

VOOR DE BEOORDELING VAN DE OFFERTES

1 Eerst moet worden bekeken of de AO in de sociale overwegingen een kwalitatieve en/of kwantitatieve minimumdrempel heeft opgenomen.

2 Alleen regelmatig geachte offertes mogen worden geëvalueerd in het licht van de gunningscriteria.

Zo ja, dan moet de offerte minimaal aan die eis voldoen (evaluatie van de regelmatigheid van de offerte) en zullen de scores

positief worden gerangschikt aan de hand van het ad-hoc gunningscriterium. Een methode die bijvoorbeeld op een regel van drie is gebaseerd, indien het 'sociale' gedeelte kwantitatief is, of een andere evaluatiemethode als de aanpak veeleer kwalitatief is.

3 In het geval van sociaal-economische inschakeling zal de AO aandacht besteden aan het kwaliteitsniveau van de door de inschrijvers voorgestelde opleidingsvoorziening, op basis van concrete elementen (kwaliteit van de begeleiding, van de opleidingsmethodologie enz.).

VOOR DE TOEWIJZING VAN DE OPDRACHT

Bij de sluiting van de opdracht moet er in het gedeelte van de sociaal-economische inschakeling op worden gelet dat de beschikbaarheid van het doelpubliek van de opleiding realistisch is (geen te korte termijnen opleggen, het einde van de vooropleidingscycli respecteren, enz.).

VOOR DE UITVOERING VAN DE OPDRACHT

1 Om te waarborgen dat de opdrachtnemer de verbintenissen in zijn offerte naleeft, vooral de verbintenissen die hij geformuleerd heeft als antwoord op de sociale gunningscriteria, is het belangrijk om een controle of een relevante rapportage te organiseren die niet te streng of te oppervlakkig is. Voor meerjarige opdrachten kan deze rapportage bijvoorbeeld kort voor de verjaardag van de opdracht worden geëist, als onderdeel van een missie- of gegevensrapport dat verband houdt met het voorwerp van de opdracht.

2 Indien de bepalingen sociaal-economische inschakeling beogen, zal een rechtstreeks contact van de AO met de opgeleide personen tijdens de uitvoering van de opdracht het mogelijk maken de opleiding te valoriseren en er belangstelling voor te tonen, op voorwaarde dat de onderneming deze rechtstreekse aanpak aanvaardt.

3 De aanwezigheid van een overheidsmandataris of een lid van de hiërarchie van de AO kan ook bijdragen tot het verhogen van de eigenwaarde van de stagiairs.

OPLEVERING

KNIPPEN EN PLAKKEN:

In de RUBRIEK ‘GUNNINGSCRITE RIUM’ kan, als een criterium bedoeld is om de sociaal-economische inschakeling te evalueren, een formulering van het volgende type worden toegevoegd, aangepast aan de realiteit van de betrokken opdracht.

Bv. Criterium nr. Y: prestaties inzake sociaal-economische inschakeling van doelgroepen met moeilijkheden: X punten.

1/ Deze prestaties worden geanalyseerd in het licht van het aantal uren opleiding en/of beroepsinschakeling van doelgroepen met moeilijkheden waarin jaarlijks wordt voorzien voor deze opdracht, en van het omkaderingspercentage van deze doelgroepen.

2/ De offerte die het hoogste gewogen totaal van het gewogen aantal uren voorstelt, krijgt X punten (het maximum aantal). De andere offertes krijgen een evenredig aantal punten, in verhouding tot de beste offerte. Het gewogen totaal van het aantal uren en de behaalde punten kunnen bijvoorbeeld als volgt worden bepaald.

3/ Analyse van inschrijver Z:
X = het maximum aantal punten voor het beoogde criterium
A = het aantal uren opleiding, voorgesteld door inschrijver Z
B = het aantal uren inschakeling via aanwerving, voorgesteld door inschrijver Z
C = het aantal omkaderde personen, voorgesteld door inschrijver Z
D = het aantal omkaderende personen, voorgesteld door inschrijver Z

Het “gewogen totaal van het aantal uren”:

$$\text{Totaal van inschrijver Z} = (A + 3 * B) + \frac{(A + 3 * B) * C}{D}$$

Opmerking: het aantal uren inschakeling via aanwerving zal door de AO met 3 worden vermenigvuldigd in verhouding tot de opleidingsuren.

4/ Totaalbedrag voor inschrijver Z, gewogen naar aantal uren:

A = opleiding van 4 personen ten belope van 200 uur per jaar en per persoon = 800 uur

B = inschakeling via aanwerving: een persoon ten belope van 600 uur per jaar = 600 uur

C = omkaderende personen: 5 (= 4 + 1)

D = omkaderende personen: 1

Toepassing van de formule

$$\text{Totaal Z} = (800 + 3 * 600) + \frac{(800 + 3 * 600) * 5}{1}$$

Totaal voor inschrijver Z = 3120 uur

Als we aannemen dat de inschrijver met het beste voorstel voor dit gunningscriterium tot een totaal van 3.500 uur komt, wordt het aantal punten dat voor dit criterium aan inschrijver Z wordt toegekend als volgt verkregen:

$$\frac{3120 \text{ uur}}{3500 \text{ uur}} * X$$

5/ Dit criterium zal worden geanalyseerd in het licht van de eisen van nota X in de samenvatting van het inschrijvingsdossier.

PRAKTISCHE VOORBEELDEN

VLAANDEREN

Aanbestedende overheid: Stad Gent –

Departement Facility Management

Opdracht: Kuisen en onderhouden van de basisscholen, de gebouwen voor kinderopvang en van diverse gebouwen van onderwijsinstellingen, alle van de Stad Gent, met inbegrip van het reinigen van vensters en het bestrijden van onkruid

Gunningswijze: Algemene offerteaanvraag

Sociale clause: het aantal uren verbonden aan begeleiding en werfleiding; de aanwezigheid van een kwaliteitsverantwoordelijke

WALLONIË

Voorbeeld 1:

Aanbestedende overheid: De gemeente Eupen

Opdracht: Afvalophaling in Eupen en Kettenis en levering aan een sorteer- en hergebruikcentrum

Gunningswijze: Algemene offerteaanvraag

Sociale clause: Het criterium vorming en inschakeling telt voor 20 punten

Voorbeeld 2:

Aanbestedende overheid: TEC (De Lijn) Henegouwen

Opdracht: Reiniging van bussen en busstations

Sociale clause: Het criterium vorming en inschakeling telt voor 25 %

BRUSSEL

Voorbeeld 1:

Aanbestedende overheid: Actiris

Opdracht: Aanpassingswerken aan de SELF-ruimte van Actiris

Sociale clause: Het criterium vorming en inschakeling telt voor 10 %

Geraamde waarde van de opdracht: 250.000 euro

Voorbeeld 2:

Aanbestedende overheid: Actiris

Opdracht: Het ophalen van alle soorten afval geproduceerd door Actiris

Gunningswijze: Onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking (OZB)

Sociale clauses: De resultaten op het vlak van socioprofessionele inschakeling van kansengroepen

Opties: Opleiding van een vrachtwagenchauffeur; uitbesteding aan een sociale economieonderneming; de uitvoerder is zelf een onderneming uit de sociale economie

A woman with short dark hair, wearing a bright yellow hard hat and a dark blue long-sleeved shirt, is seated in a silver metal wheelchair. She is smiling and looking towards the camera. The wheelchair has large rear wheels with yellow tires and a smaller front wheel. She is positioned on a dirt and gravel construction site. In the background, there are concrete structures and rebar. The text 'HET BEPALEN VAN SOCIALE SELECTIECRITERIA' is overlaid in white capital letters on a semi-transparent dark rectangle in the lower right portion of the image.

HET BEPALEN VAN SOCIALE SELECTIECRITERIA

INLEIDING

Het is belangrijk dat opdrachtnemers over **de nodige bekwaamheid** beschikken die nodig is om de opdracht in optimale omstandigheden tot een goed einde te brengen.

Indien het voorwerp van de opdracht bijvoorbeeld opleidingsprestaties of begeleiding van werkzoekenden bevat met het oog op sociale inschakeling (bijvoorbeeld in het geval van een opdracht met meerdere voorwerpen), dan is het niet meer dan normaal dat ook eisen worden voorzien in de opdrachtdocumenten die toelaten na te gaan of de kandidaat of inschrijver wel degelijk over de bekwaamheid beschikt om deze prestaties te verrichten.

Voor sommige opdrachten is het zelfs nodig om een beroep te doen op de **meest bekwame** ondernemingen op de markt en zich niet louter tevreden te stellen met het feit dat de inschrijvers/de kandidaten zouden voldoen aan een aantal minimale eisen inzake bekwaamheid.

Om deze geschiktheid te toetsen, reikt de wetgeving een aantal instrumenten aan die de opdrachtgever toelaten vorm te geven aan een adequaat selectiemechanisme.

WAT ZEGT EUROPA?

Op het vlak van de selectiecriteria hebben de Europese reglementeringen altijd de nadruk gelegd op het verband met het voorwerp van de betrokken opdracht. Als het voorwerp van de opdracht bijvoorbeeld opleiding is, kan men de ervaring en de knowhow van de inschrijver gebruiken als selectie criterium.

Bij opdrachten voor diensten, werken of leveringen met plaatsing, kan de bekwaamheid van de inschrijvers worden beoordeeld op grond van hun knowhow, efficiëntie, ervaring en betrouwbaarheid.



WAT ZEGT HET BELGISCHE RECHT?

SAMENVATTING

De **REGELS VAN TOEPASSING op de aanbestedende overheden (AO) van de klassieke sectoren**

Het selectiesysteem in de wetgeving overheidsopdrachten berust op 4 componenten:

- de selectie**criteria**, die peilen naar bekwaamheden van financiële, economische of technische aard.
- de (desgevallend door de wetgeving bepaalde) **bewijzen**, die de kandidaat/ de inschrijver ter staving moet voorleggen om te bewijzen dat hij aan de selectiecriteria voldoet.
- de **minimale eisen** die de AO noodzakelijk acht.
- de objectieve **criteria die toelaten om tussen de kandidaten die aan de minimale eisen voldoen de meest geschikte kandidaten** te kiezen bij een beperkte procedure of een OMB.

De criteria

De **selectiecriteria** zijn, in tegenstelling tot de gunningscriteria, waarvan de wetgeving enkel een aantal voorbeelden opgeeft, **exhaustief** opgesomd in de wetgeving in de klassieke sectoren. Het betreft bijvoorbeeld de financiële en economische draagkracht, de technische bekwaamheid, en voor opdrachten voor werken, leveringen met plaatsing en diensten, daarenboven de technische beroepsbekwaamheid (knowhow, efficiëntie, ervaring en betrouwbaarheid).

De bewijzen

De **bewijzen** (bijvoorbeeld: lijst van referenties), die kunnen gevraagd worden om na te gaan of een kandidaat of inschrijver aan de geschiktheidseisen voldoet, zijn eveneens opgesomd in de wetgeving.

WETTELIJKE BASIS

Nationale regels

Wet OO: art. 5, 20, 57, 63

KB PI K: art. 41, 67 tot 79, bijlage 9

KB PI N: art. 44, 72 tot 78, bijlage 4

Voor het selectie criterium economische en financiële draagkracht, is de lijst van bewijzen in de wetgeving geen exhaustieve opsomming. Daarentegen is voor de technische bekwaamheid en de technische beroepsbekwaamheid de opgegeven lijst **wel exhaustief**, althans in de klassieke sectoren voor wat betreft de opdrachten die de drempel voor Europese bekendmaking bereiken, met uitzondering van de diensten van Lijst B.

De minimale eisen

De AO kan het vereiste minimale niveau met betrekking tot een selectie criterium bepalen, maar dan wel op zodanige wijze dat deze eisen verband houden met en in verhouding staan tot het voorwerp van de opdracht. Bij de open procedure en eenvoudige OMB is het opleggen van een minimaal niveau zelfs verplicht.

Bij opdrachten verdeeld in percelen kan de aanbestedende overheid niet alleen het minimale niveau bepalen, dat vereist is voor elk perceel afzonderlijk, maar evenzeer minimale eisen vaststellen in geval van gunning van meerdere percelen aan dezelfde inschrijver, om te voorkomen dat aan inschrijvers een geheel van percelen zou toegewezen worden dat hun draagkracht of bekwaamheid zou overtreffen. In dit laatste geval onderzoekt de AO bij de gunning van de percelen in kwestie, of er is voldaan aan het vereiste minimale totaalniveau.

Het aantal geselecteerden bij een open procedure, de beperkte procedure en een OMB in de klassieke sectoren

Het minimum aantal geselecteerden dat de AO vooropstelt, mag **niet kleiner zijn dan vijf** bij een beperkte procedure en **niet kleiner dan drie** bij OMB of concurrentiedialoog. Het aantal geselecteerden moet in elk geval voldoende zijn om een daadwerkelijke mededinging te waarborgen, voor zover er voldoende geschikte kandidaten zijn.

Bekendmakingsregels

De aanbestedende overheid geeft **in de aankondiging van opdracht** of in de uitnodiging tot het indienen van een offerte aan welke de vastgestelde kwalitatieve selectiecriteria zijn en welke de te verstrekken noodzakelijke inlichtingen en documenten zijn (de bewijzen).

Indien het een opdracht betreft waarvoor een voorafgaande Europese bekendmaking verplicht is, geeft de AO in de aankondiging van opdracht het minimum en eventueel het maximum aantal geselecteerden aan dat zij vooropstelt bij een beperkte procedure, een OMB of concurrentiedialoog, evenals de objectieve criteria volgens dewelke zij zal kiezen tussen zij die aan de minimale eisen voldoen.

Bijzondere toepassing: de lijst van geselecteerden

Voor opeenvolgende beperkte procedures of OMB van gelijkaardige opdrachten van wer-

ken, leveringen of diensten is het niet altijd dienstig om telkens voor elke opdracht een nieuwe selectiebeslissing te nemen. In de Belgische regelgeving is daarom de mogelijkheid voorzien om mits een gemotiveerde selectiebeslissing een lijst vast te stellen van geselecteerden die beantwoorden aan de geschiktheidseisen. Deze werkwijze vereist een bekendmaking via een daartoe specifiek voorziene aankondiging (zie de bijlage 9 aan het KB PI K.).

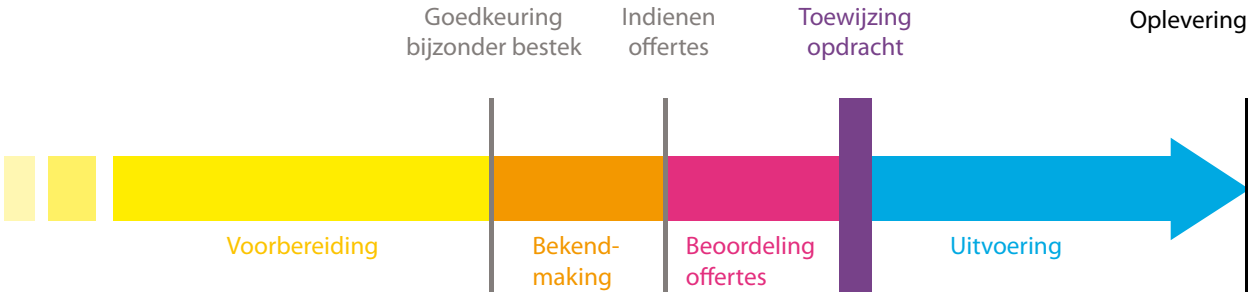
Een lijst van geselecteerden is maximaal drie jaar geldig vanaf de datum van de selectiebeslissing. Tijdens haar geldigheidsduur blijft de lijst gesloten voor nieuwe kandidaten en nodigt de AO, voor elke te plaatsen opdracht, alle kandidaten op de lijst uit tot het indienen van een offerte. Spijtig genoeg is dit instrument niet toegelaten voor de opdrachten die de drempel voor Europese bekendmaking bereiken, met uitzondering van de diensten van lijst B. Voor deze laatste opdrachten kan ook wanneer de drempel wordt bereikt gebruik gemaakt worden van dit selectie-instrument. De lijst van geselecteerden mag niet verward worden met een kwalificatiesysteem.

De REGELS VAN TOEPASSING op de aanbestedende overheden (AO) en de OB in de speciale sectoren

De bovenstaande regeling kan ook worden toegepast, de reglementering inzake selectie is evenwel minder streng gereglementeerd (open bewijsregeling, geen minimale aantallen...).

METHODOLOGISCHE ASPECTEN

VERSCHILLENDE STADIA VAN EEN OVERHEIDSOPDRACHT



AANDACHTSPUNTEN EN TIPS:

VOOR DE VOORBEREIDING VAN DE OPDRACHT EN HET OPSTELLEN VAN DE OPDRACHTDOCUMENTEN

- 1 De selectiecriteria van een opdracht vervullen de rol van filter. Daarom is het bijzonder belangrijk dat ze realistisch worden geformuleerd en proportioneel zijn. Men moet erover waken dat, net zoals dit voor de gunningscriteria het geval is, de selectiecriteria gerechtvaardigd zijn door het voorwerp van de opdracht.
- 2 Er hoeven bijgevolg geen specifieke selectiecriteria te worden toegevoegd omwille van sociale clausules die betrekking hebben op het voorbehouden van een opdracht (fiche 1) en/of bij het invoegen van een zuiver contractuele uitvoeringsvoorwaarde, zoals bijvoorbeeld het naleven van de basisconventies van de Internationale Arbeidsorganisatie. (fiches 7, 8 en 9).
- 3 Wanneer sociale selectiecriteria zijn opgenomen in de opdrachtdocumenten, gebeurt dat zeer vaak ter ondersteuning van de sociale bepalingen in de technische specificaties of de gunningscriteria met een sociale dimensie.
- 4 De wetgeving vereist dat de selectiecriteria evenredig zijn met wat in de opdracht wordt gevraagd. Het heeft bijvoorbeeld geen zin om te eisen dat een kandidaat in het verleden minstens tien gebouwen heeft ontworpen die toegankelijk zijn voor personen met beperkte mobiliteit, als de opdracht handelt over het ontwerpen van een houten bruggetje over een beek voor een wandelroute die toegankelijk moet zijn voor personen met beperkte mobiliteit.
- 5 Bij opdrachten voor diensten: in een opdracht voor dienstverlening door architecten voor het ontwerp van een gebouw voor slechtzienden kunnen bijvoorbeeld bewijzen worden geëist van de bekwaamheid van het architectenbureau om het concept 'build for all' toe te passen.
- 6 Bij een opdracht voor werken met bijvoorbeeld werkplekieren als deel van de opdracht, kunnen bekwaamheidseisen gesteld worden ten aanzien van de begeleiders van het leertraject.



VOOR DE BEKENDMAKING VAN DE OPDRACHT

De selectiecriteria, inlichtingen, noodzakelijke formaliteiten (de vereiste bewijzen) en minimumeisen zijn opgenomen in de aankondiging van de opdracht en zullen dus de specifieke vragen van de AO/het OB vermelden in punt III.2.2 en III.2.3 van de aankondiging van de opdracht.

VOOR DE BEOORDELING VAN DE OFFERTES

1 Open procedures: voordat wordt nagegaan of de offertes regelmatig zijn, wordt op basis van informatie in de offerte het toegangsrecht geverifieerd, en wordt de economische, financiële en technische draagkracht nagegaan. Op dat moment zullen de sociale selectiecriteria mede een rol spelen.

2 Beperkte procedures en de OMB: de kandidaten dienen een kandidatuur in die zal worden beoordeeld en die het voorwerp uitmaakt van een specifieke gemotiveerde selectiebeslissing in een afzonderlijke selectiefase van de aanbestedingsprocedure. De wetgeving vereist in deze procedures echter dat op het moment van de gunning (in een tweede fase van de aan-

bestedingsprocedure) wordt nagegaan of de betrokken inschrijver nog altijd ten minste voldoet aan het toegangsrecht. Bij het nemen van de gunningsbeslissing kan de AO/het OB de selectie van een al geselecteerde kandidaat herzien als blijkt dat zijn persoonlijke situatie of zijn bekwaamheden niet langer voldoen aan de aanvankelijk gedefinieerde selectiecriteria.

3 Indien de AO/het OB vaststelt dat een inschrijver met de laagste, of in voorkomend geval, de economisch meest voordelige offerte voor meerdere percelen niet voldoet aan het vereiste minimumniveau, worden hem enkel die percelen gegund waarvoor hij wel voldoet aan het vereiste minimumniveau, met inachtneming van de in zijn offerte vermelde voorkeurvorgorde. Als hij die niet heeft vermeld, houdt de AO/het OB een loting tussen de percelen in kwestie.

VOOR DE TOEWIJZING VAN DE OPDRACHT

Er zijn geen specifieke aandachtspunten, behalve dat er effectief dient gecontroleerd of de inschrijver/kandidaat beantwoordt aan de kwalitatieve selectiecriteria.

VOOR DE UITVOERING VAN DE OPDRACHT

Wanneer de opdracht is gesloten, moet tijdens en op het einde van de opdracht worden nagaan of de in de criteria opgenomen sociale bekwaamheidseisen wel degelijk zijn nageleefd en of de prestaties werden geleverd conform de initieel

voorgelegde bewijzen. Indien een kandidaat/ een inschrijver om aan de selectiecriteria te voldoen in zijn kandidatuur of offerte een beroep doet – welke de contractuele relatie ook – op een derde (een onderaannemer) moet hij, de naam van de onderaannemer/die derde in de offerte vermelden en behoort het tot zijn contractuele verplichtingen om op deze ook een beroep te doen tijdens de uitvoering.

OPLEVERING

HET BEPALEN VAN SOCIALE UITVOERINGSVOORWAARDEN MET HET OOG OP DE VORMING VAN WERKZOEKENDEN OF KANSENGROEPEN (JONGEREN VAN MINDER DAN 26 JAAR, OUDEREN VAN MEER DAN 55, ENZ.)

INLEIDING

Specifiek voor grote opdrachten voor werken is het niet altijd aangewezen om te trachten via de gunningscriteria de sociale aspecten van een offerte af te wegen tegen de andere voor- en nadelen (prijs, kwaliteit van de materialen, plan van aanpak...).

Zo leren gesprekken met de bouwsector dat de bouwondernemingen er niet echt naar uitkijken om wat betreft de sociale aspecten met elkaar in mededinging te worden gebracht, ook al omdat ze van deze materie weinig kaas hebben gegeten. Ze geven de voorkeur aan duidelijke en transparante contractuele clausules die dezelfde verplichtingen inhouden voor alle inschrijvers. Maar deze logica kan ook van toepassing zijn op opdrachten voor diensten in domeinen zoals het onderhoud van groene ruimten, catering, schoonmaak, afvalbeheer, wasserijen, callcenterdiensten, 'prepress'-diensten (grafische vormgeving, drukwerk, postreclame en -sortering)...

Duidelijke en transparante contractclausules die voor elke inschrijver dezelfde verplichtingen met zich meebrengen kunnen ook bijdragen tot sociale ontwikkeling zonder dat er moeilijke afwegingen met de prijs en de andere criteria dienen te worden gemaakt door de inschrijvers of de AO. Het is in deze gevallen dat de bijzondere uitvoeringsvoorwaarden een nuttige oplossing kunnen bieden om sociale doelstellingen te helpen verwezenlijken, in het bijzonder de vorming op de werkplek van jongeren of ouderen uit kansengroepen. Deze clausules zijn trouwens ook effectiever gebleken dan zuivere tewerkstellingsclausules.

De opdrachtnemer moet zich tijdens de uitvoering van de betrokken opdracht houden aan deze clausules. Het zijn dus geen algemene verplichtingen ten aanzien van het gedrag of verbintenissen van de opdrachtnemer die verder zou kunnen reiken dan de uitvoering van de betrokken opdracht.



WAT ZEGT HET BELGISCHE RECHT?

SAMENVATTING

De REGELS VAN TOEPASSING op de AO van de klassieke sectoren

In overeenstemming met de beginselen van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (non-discriminatie, transparantie), en voor zover ze niet rechtstreeks of onrechtstreeks discriminerend zijn en ze in de opdrachtdocumenten worden vermeld, kan een AO contractuele uitvoeringsvoorwaarden opleggen die het mogelijk maken rekening te houden met doelstellingen zoals:

- het verschaffen van beroepservaring aan werkzoekenden, jongeren, 55-plussers enz.
- de bestrijding van de werkloosheid.

WETTELIJKE BASIS

Nationale regels

Wet OO: art. 40, 70
KB Uitv. OO: art. 11, 44, 45

De REGELS VAN TOEPASSING op de AO, de OB en de instellingen van de speciale sectoren

De reglementering is identiek voor deze sectoren.

WAT ZEGT EUROPA?

De Europese rechtspraak heeft sinds 1988 het gebruik van sociale uitvoeringsvoorwaarden bekrachtigd.

De sociale uitvoeringsvoorwaarden waren lange tijd voor de Europese Commissie de meest evidente manier om sociale aspecten op te nemen in overheidsopdrachten.

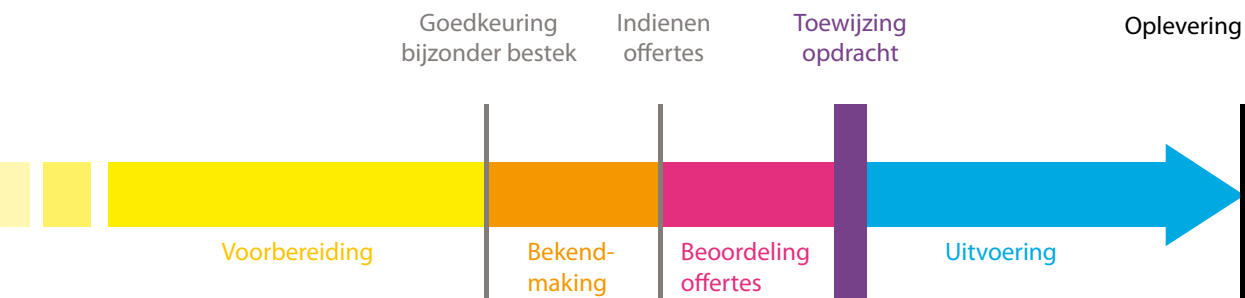
In eerste instantie mikten deze clausules op de opleiding of aanwerving van personen die moeilijkheden ondervinden om zich in te schakelen op de arbeidsmarkt.

Volgens de richtlijnen kunnen de AO/de OB bijzondere voorwaarden bepalen waaronder de overheidsopdracht moet worden uitgevoerd, op voorwaarde dat ze verenigbaar zijn met het recht van de Unie en dat ze worden vermeld in de aankondiging van de opdracht of in de uitnodiging tot het indienen van een offerte. De voorwaarden waaronder de opdracht wordt uitgevoerd, kunnen met name verband houden met sociale of ecologische overwegingen.

Ook kan men eisen dat moet worden voldaan aan de basisconventies van de IAO, in het bijzonder in de gevallen waar deze niet in het nationale recht zijn omgezet.

METHODOLOGISCHE ASPECTEN

VERSCHILLENDE STADIA VAN EEN OVERHEIDSOPDRACHT



AANDACHTSPUNTEN EN TIPS:

VOOR DE VOORBEREIDING VAN DE OPDRACHT EN HET OPSTELLEN VAN DE OPDRACHTDOCUMENTEN

Voor hij dergelijke uitvoeringsvoorwaarden bepaalt, moet de AO/het OB een marktonderzoek voeren om te beoordelen of deze voorwaarden haalbaar zijn in het kader van de betrokken opdracht.

Het onderzoek heeft betrekking op de volgende elementen:

- 1 De uitvoering moet ten minste 20 werkdagen duren, wat een reële en voldoende lange opleiding op de bouwplaats mogelijk maakt.
- 2 De inhoud van de opleiding moet overeenstemmen met de fasering van de werken (bijvoorbeeld: de opleiding bekisting/wa-pening aan het begin van de opdracht, en tot stukadoor tijdens de afwerking).
- 3 Het arbeidsvolume van de opdracht moet volstaan om een onderneming te kunnen vragen personen op te leiden zonder de hoofdopdracht, namelijk de bouw, in het gedrang te brengen.

Het bepalen van sociale uitvoeringsvoorwaarden met het oog op de vorming van werkoeken of kansengroepen

- 4 De stagiairs moeten worden begeleid door de onderneming en taken toegewezen krijgen die echt deel uitmaken van de opdracht en verband houden met hun opleidingstraject.
- 5 De noodzaak van wisselwerking met de gewestelijke of gemeenschapsinstellingen (VDAB, FOREM, ACTIRIS e.d.) is bijzonder groot, want soms stelt de instelling ten behoeve van de stagiairs die op de bouwplaats werken een specifieke voorbereidende opleiding voor. Een opleiding laat zich niet improviseren. De opleidingsdienst van de gewestelijke of gemeenschapsinstelling bepaalt het beschikbare aantal stagiairs dat redelijkerwijze in het verloop van de werken kan worden aangeboden. De gegevens die in aanmerking worden genomen zijn:
 - de grootte en verdeling van de percelen
 - het geraamde bedrag van de percelen
 - de aard van de werken en hun technisch niveau
 - de arbeidsvoorwaarden
 - de duur van de werken
- 6 In overleg met de gewestelijke of gemeenschapsinstelling, kan de AO/het OB. Hetzij de sociale clause formuleren in het bestek van de AO/het OB door op basis van bovenvermelde parameters het profiel van de stagiair en het aantal uren vast

te leggen (bijvoorbeeld 400 uur voor een metselaar, 300 uur voor een timmerman enz.).

Hetzij de sociale clause formuleren in het bestek van de AO/het OB door het gehele volume aan opleidingsuren voor bepaalde profielen vast te leggen zonder vooraf de inhoud van de stage te verduidelijken. Dit schept meer speelruimte, in functie van de beschikbaarheid van de stagiairs.

De gewestelijke of gemeenschapsinstelling zetten zich, samen met de AO/het OB, dan bijvoorbeeld in om:

- afhankelijk van de aard en de omvang van de werken of diensten het aantal stagiairs te bepalen en/of het profiel van de stagiairs die in de onderneming zullen worden opgenomen, te omschrijven

- de stagiairs te selecteren en de vooropleiding van deze stagiairs te verzorgen
- het opleidingstraject en de inhoud van de opleiding te bepalen
- de opdrachtnemer in te lichten over de profielen en de belangstellenden
- de regelmatige follow-up van elke stagiair op administratief en pedagogisch vlak te verzorgen
- de overeenkomsten en administratieve follow-up op te stellen, alsook alle administratieve procedures die gepaard gaan met de stage (verzekeringen, beheer van de werkkleding, contract, veiligheid enz.)
- de vergaderingen van de begeleidingscomités te plannen, de verslagen van die vergaderingen op te stellen en te verspreiden
- de eventuele pedagogische scholing van de opleiders/begeleiders te verzorgen.

VOOR DE BEKENDMAKING VAN DE OPDRACHT

De transparantie wordt gewaarborgd door de vermelding van (sociale) uitvoeringsclausules in veld III.1.4 van de aankondiging van opdracht of, indien de bekendmaking niet verplicht is, in het bestek, zodat alle kandidaten en/of inschrijvers daarvan kennis kunnen nemen.

VOOR DE BEOORDELING VAN DE OFFERTES

De (sociale) uitvoeringsvoorwaarden zijn contractuele clausules waaraan de inschrijver zich in principe niet kan onttrekken door ze af te wijzen of door er voorbehoud voor te maken. De analyse van een eventueel voorbehoud of tekortschieten in de

offerte ten aanzien van deze bijzondere bepalingen maakt deel uit van de analyse van de regelmatigheid van de offertes. Substantiële onregelmatigheden leiden tot de nietigheid van de offerte in procedures waar geen onderhandeling mogelijk is. In het kader van een onderhandelingsprocedure kan de inschrijvers wel worden verzocht om tekortkomingen in hun offerte te verbeteren en een aangepaste offerte in te dienen.

VOOR DE TOEWIJZING VAN DE OPDRACHT

De AO/het OB heeft de speelruimte in de verbintenistermijn die rust op de offertes

om er samen met de gewestelijke of gemeenschapsinstelling voor te zorgen dat het begin van de uitvoering van de prestaties kan samenvallen met het ter beschikking zijn van de geschikte stagiairs. De kennisgeving van de sluiting van de opdracht kan dan gebeuren op het ogen-



blik waarop de kansen voor een goede uitvoering van de stages het grootste zijn (rekening houdend met slecht weer, het

einde van een voorbereidende opleiding, ...), zonder daarom evenwel de verbintestermijn te overschrijden.

VOOR DE UITVOERING VAN DE OPDRACHT

- 1 In Wallonië worden de rechten en plichten van alle partijen (opdrachtnemer, bouwheer, stagiair, FOREM) na de kennisgeving van de goedkeuring van de offerte formeel bevestigd door een overeenkomst en worden de opleiders, die bij de opdrachtnemer werden aangeduid, uitgenodigd om een halve dag opleiding bij Forem te volgen. Daarenboven kan de opdrachtnemer beslissen om de opleider(s) een echte pedagogische scholing van vier dagen aan te bieden. De bij de opdrachtnemer aangeduide opleider(s) stellen vervolgens samen met de opleidingsdiensten het opleidingsprogramma van de stagiairs samen.
- 2 De leidende ambtenaar die belast is met de leiding van en het toezicht op de uitvoering van de opdracht gaat na of de opdracht in overeenstemming met de voorwaarden van de overeenkomst wordt uitgevoerd. De opdrachtnemer is, behoudens overmacht, trouwens contractueel verplicht om de bijzondere uitvoeringsvoorwaarden na te leven. Men zou kunnen vragen dat elke inschrijver in zijn offerte verklaart dat deze voorwaarden zullen worden nageleefd.
- 3 Indien de opdrachtnemer de voorwaarden niet naleeft, wordt door de leidende ambtenaar een proces-verbaal opgesteld zoals bedoeld in artikel 44 van het Koninklijk Besluit van 14 januari 2013 (KB Uitv. OO), en aangetekend naar de opdrachtnemer verstuurd. Na onderzoek van het verweer van de opdrachtnemer, dat deze binnen vijftien dagen moet verzenden, en nadat de AO de aansprakelijkheid van de opdrachtnemer heeft vast-

gesteld; indien deze niet antwoordt of indien zijn rechtvaardiging niet aanvaardbaar is, wordt de opdrachtnemer bestraft zoals bepaald in het bestek of het KB Uitv. OO indien de voorwaarden van de opdracht niet zijn nageleefd.

- 4 Indien de stage tijdelijk wordt onderbroken (slechte weersomstandigheden, vertragingen), keren de stagiairs terug naar het opleidingscentrum of worden ze tijdens die onderbreking toegewezen aan een andere bouwplaats met sociale clausule.
- 5 Indien er ernstige problemen zijn als gevolg van het gedrag van een stagiair in de onderneming of omdat een stagiair het arbeidsreglement niet naleeft – of bij een duidelijke onverenigbaarheid tussen de arbeidsvoorwaarden op de bouwplaats en de voorwaarden die een goede inschakeling van een stagiair in een onderneming mogelijk maken – of als de stagiair werk vindt tijdens de opleiding en zijn stagecontract vroegtijdig beëindigt, dan moet de gewestelijke of gemeenschapsinstelling voor zover mogelijk een andere stagiair voorstellen aan de opdrachtnemer, onder dezelfde voorwaarden als degene die eerder waren overeengekomen.
- 6 De evaluaties op het einde van de stage gebeuren samen met de stagiair, de opleider(s), de opdrachtgever en de gewestelijke of gemeenschapsinstelling om het verloop van de stage goed te analyseren (sterke en zwakke punten), om de evolutie van de technische en professionele competenties van de stagiair te meten en een overzicht te maken van de eventuele leemten. De evaluaties omvatten ook alle suggesties die het systeem kunnen verbeteren en het inschakelingsproces van stagiairs kunnen bevorderen.

OPLEVERING

Het bepalen van sociale uitvoeringsvoorwaarden met het oog op de vorming van werkzoekenden of kansengroepen



KNIPPEN EN PLAKKEN:

Voor Wallonië zijn alle praktische modaliteiten met betrekking tot deze clausule beschikbaar op http://cohesion sociale.wallonie.be/spip/rubrique.php3?id_rubrique=11

Voor Vlaanderen, zie publicatie van de stad Antwerpen op <http://www.antwerpen.be/e-Cache/ABE/80/00/502.Y29udGV4dD04MD MOMTA4.html>

PRAKTISCHE VOORBEELDEN

WALLONIË

Aanbestedende overheid: Gemeente Villers-le-Bouillet
Opdracht: Bouw van een energieneutraal/ passief nieuw gemeentehuis
Geraamde waarde van de opdracht: 3.500.000 euro
Sociale clause: Opleiding van 4 Forem-stagiaires

BRUSSEL

Aanbestedende overheid: Gemeente Anderlecht
Opdracht: Samenstellen en leveren van duurzame schoolmaaltijden
Gunningswijze: Algemene offerteaanvraag
Sociale clause: De aanbestedende overheid verplicht dat bij de uitvoering van de opdracht rekening gehouden wordt met de volgende doelstellingen van socioprofessionele inschakeling, opleiding en/of inschakeling van jongeren, van laaggeschoolde werkzoekenden of mensen met een afstand

tot de arbeidsmarkt, meer bepaald in het kader van deze opdracht mensen uit kansengroepen komende uit het netwerk van “collectieve keukens”
Geraamde waarde van de opdracht: 750.000 euro

Het bepalen van sociale uitvoeringsvoorwaarden met het oog op de vorming van werkzoekenden of kansengroepen



HET BEPALEN VAN
SOCIALE UITVOERINGS-
VOORWAARDEN
‘TEWERKSTELLING’

INLEIDING

Bijzondere uitvoeringsvoorwaarden kunnen ook bijdragen aan concrete tewerkstellingsdoelstellingen, belangrijk is hier dat wat in de voorwaarden van de opdracht wordt bedongen proportioneel, realistisch en haalbaar is.

Dit mechanisme vindt zijn toepassing vandaag de dag op het federale niveau door een beslissing van de Ministerraad van 09 november 2001, ook op basis van de ordonnantie van 02 april 1998 en het besluit van de Brusselse hoofdstedelijke Regering van 22 april 1999 en in Vlaanderen, op grond van de omzendbrief BA-98/10 van 24 november 1998.

WAT ZEGT EUROPA?

Zoals vermeld bij fiche 7 leggen de richtlijnen in kwestie bij de uitvoeringsvoorwaarden de nadruk op het principe van de tewerkstelling; als voorbeeld van mogelijke

uitvoeringsvoorwaarden halen ze de verplichting aan om meer kansarmen in dienst te nemen dan de nationale wetgeving oplegt.

WAT ZEGT HET BELGISCHE RECHT?

WETTELIJKE BASIS

Nationale regels
Wet OO: art. 40, 70
KB Uitv. OO: art. 11, 44, 45

SAMENVATTING

De REGELS VAN TOEPASSING op de aanbestedende overheden (AO) van de klassieke sectoren

Met respect voor de beginselen van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (gelijke behandeling, transparantie...) en voor zover ze niet rechtstreeks of onrechtstreeks discriminerend zijn en ze worden vermeld in de opdrachtdocumenten, kan de aanbestedende overheid contractuele

uitvoeringsvoorwaarden opleggen die het mogelijk maken rekening te houden met doelstellingen zoals:

- het verstrekken van beroepsopleidingen aan werklozen en jongeren.
- de strijd tegen de werkloosheid.

De REGELS VAN TOEPASSING op de aanbestedende overheden (AO) en de overheidsbedrijven van de speciale sectoren

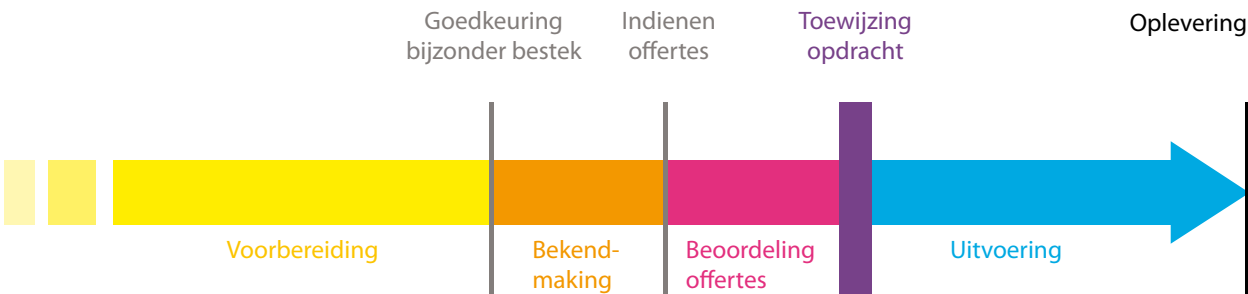
De regeling is in deze sectoren dezelfde.

MARKTONDERZOEK

De aanbestedende overheid dient voorafgaand aan het bepalen van dergelijke uitvoeringsvoorwaarden een degelijk marktonderzoek te verrichten met betrekking tot de haalbaarheid van die voorwaarden binnen het kader van de betrokken overheidsopdracht.

METHODOLOGISCHE ASPECTEN

VERSCHILLENDE STADIA VAN EEN OVERHEIDSOPDRACHT



AANDACHTSPUNTEN EN TIPS:

VOOR DE VOORBEREIDING VAN DE OPDRACHT EN HET OPSTELLEN VAN DE OPDRACHTDOCUMENTEN

- 1 Dit soort bepalingen is bijzonder interessant voor opdrachten met betrekking tot prestaties waarvoor de gewest- of gemeenschapsinstanties (VDAB, FOREM, Actiris) voorbereidende opleidingen of beroepsopleidingen aanbieden.
 - het geraamde bedrag van de percelen.
 - de aard en het technische karakter van de werken.
 - de werkvoorwaarden.
 - de looptijd van de opdracht en de uitvoeringstermijn.
- 2 De samenwerking met de bevoegde gewest- en/of gemeenschapsinstanties (VDAB, FOREM, Actiris en verwante instanties) is uitermate belangrijk omdat zij vaak een specifieke voorbereidende opleiding aanbieden voor personen die op een werf worden ingezet. De organisatie van dergelijke opleidingen is een specialiteit op zich. De bevoegde dienst van gewest of gemeenschap gaat na hoeveel werkzoekenden redelijkerwijs bij de uitvoering van de opdracht kunnen worden betrokken.

Hierbij wordt met de volgende gegevens rekening gehouden:

 - de omvang en de opsplitsing van de percelen.
- 3 Het is raadzaam om realistische verhoudingen te hanteren. Hoewel een arrest van het Europees Hof van Justitie uit 1998 toelaat om tot 70% werkzoekenden bij een project te betrekken, komen dergelijke percentages in België in de praktijk nooit voor. Doorgaans wordt voor de doelgroepwerknemers een percentage vastgelegd tussen 2,5 tot 10% van het totale aantal werknemers dat nodig is om een opdracht uit te voeren.
- 4 Om dit aantal werknemers te bepalen, wordt de volgende methode voorgesteld:
 - a. neem het geraamde budgettaire bedrag voor de opdracht en trek hiervan het btw-bedrag af.
 - b. trek vervolgens een gepaste winst-

- marge af, bijvoorbeeld 3 tot 8% bij opdrachten voor werken en 5 tot 20% bij opdrachten voor diensten;
- c. vermenigvuldig het saldo met een coëfficiënt die afhangt van de arbeidsintensiteit van de activiteit (als u die niet kent, hanteer dan 0,5 om een raming te bekomen die nadien door de gewest- of gemeenschapsinstantie moet worden bevestigd). Enkele voorbeelden: voor pleisterwerken en schoonmaakactiviteiten wordt deze coëfficiënt op 0,75 geraamd, voor sanitair/verwarming/ventilatie op 0,3 en voor ruwbouw op 0,5).
- d. deel het resultaat door het gemiddelde bruto-uurloon (1 uur) dat de werkgever een werknemer uit de sector in kwestie moet betalen (doorgaans tussen 35 en 55 euro/uur) en u hebt een realistische raming van het totale volume arbeidskrachten voor de opdracht, uitgedrukt in aantal werkuren.
- e. pas op dit volume het percentage werkzoekenden toe dat u wilt bereiken, bijvoorbeeld 5%.
- f. herleid dit aantal uren naar aantal voltijs aan te werven personen door het te delen door het aantal uren per week (bijvoorbeeld 38 uren/week) en u hebt het aantal werkweken voor personen met een inschakelingsovereenkomst.
- g. deze berekening is een ruwe schatting; de gewest- of gemeenschapsinstantie kan deze berekening bijsturen op basis van haar ervaring en van eerdere aanknopingspunten.

5 De samenwerking met de bevoegde gewest- of gemeenschapsinstantie voor arbeidsbemiddeling is heel belangrijk; ze moet er zo vroeg mogelijk bij worden betrokken, zoals bepaald in fiche 7 (opleidingsvoorwaarden).

- De gewest- of gemeenschapsinstantie kan zich bijvoorbeeld samen met de AO toeleggen op:
- het bepalen van het uurvolume gereserveerd voor tewerkstelling afhankelijk van de aard en de omvang van de werken of diensten.
 - het bepalen en verzorgen van de opleiding die de tewerk te stellen personen vooraf moeten volgen.

- het vaststellen van het leertraject en de leerinhoud.
- het doorgeven van de lijst met geïnteresseerde personen aan de opdrachtnemer.
- het verzekeren van een regelmatige pedagogische follow-up voor elk van de tewerkgestelde personen.
- het plannen van vergaderingen met het begeleidingscomité en het opstellen en verspreiden van de verslagen van deze vergaderingen.
- indien nodig, het verzekeren van een pedagogische opleiding voor de eventuele mentoren.

6 Overleggen met de FOD Werkgelegenheid om na te gaan of in de paritaire comités van de sectoren waar de prestaties worden geleverd, een verplichting bestaat om het personeel dat een eerdere aannemer voor een vorige opdracht tewerk had gesteld, over te nemen. Dit is bijvoorbeeld het geval in de schoonmaaksector (PC 121), in de horecasector (PC 302) of in de sector van de bewakingsdiensten (PC 317). Als dit zo is, moet de sociale uitvoeringsvoorwaarde 'tewerkstelling' zo worden aangepast, dat ze pas van kracht wordt nadat de periode voor de verplichte personeelsovername is verstreken. Dit kan bijvoorbeeld als volgt: 'Gelet op de bepalingen in de cao's van het paritair comité... gaan de hiervoor vermelde sociale voorwaarden ten laatste in op de dag nadat de periode voor de verplichte overname van het personeel van de vorige aannemer is verstreken.'

7 Bij opdrachten voor werken moet in het bestek worden vermeld dat in de lijst met persoonlijke gegevens vermeld in artikel 78, §3 van het KB van 14 januari 2013 voor de personen die het voorwerp uitmaken van de uitvoeringsvoorwaarde, bijkomend de datum van indienstneming moet worden opgenomen. Bij opdrachten voor leveringen en diensten kan het bestek dit artikel 78, § 3 van het KB van 14 januari 2013 toepasselijk maken op de opdracht en alzo gelijkaardige verplichtingen opleggen. Deze bepaling wordt gerechtvaardigd door het specifieke karakter van een opdracht met dergelijke uitvoeringsvoorwaarden.

VOOR DE BEKENDMAKING VAN DE OPDRACHT

Transparantie moet worden gegarandeerd door de (sociale) uitvoeringsvoorwaarden te vermelden in vak III, 1, 4 van de aankondiging van de opdracht, of indien de bekendmaking niet verplicht is, in het bestek, zodat alle kandidaten en inschrijvers ervan kennis kunnen nemen.

VOOR DE BEOORDELING VAN DE OFFERTES

De (sociale) bijzondere uitvoeringsvoorwaarden zijn contractuele bepalingen waaraan de inschrijver in principe zich niet kan onttrekken door ze te weigeren of door er voorbehoud tegen te maken. Het in de offerte gemaakte voorbehoud tegen of de tekortkomingen in de offerte

ten aanzien van deze bijzondere uitvoeringsvoorwaarden wordt onderzocht in het kader van de controle op de regelmatigheid van de offertes. Bij procedures waar onderhandelingen niet toegelaten zijn, leiden substantiële onregelmatigheden tot de nietigheid van de offerte; bij een onderhandelingsprocedure kan men de inschrijvers vragen om de gebreken in hun offertes te verbeteren en om een aangepaste offerte in te dienen.

VOOR DE TOEWIJZING VAN DE OPDRACHT

De AO/het OB heeft de speelruimte in de verbintenistermijn die rust op de offertes om er samen met de gewestelijke of gemeenschapsinstelling voor te zorgen dat het begin van de uitvoering van de presta-

ties kan samenvallen met het ter beschikking zijn van de geschikte werknemers. De kennisgeving van de sluiting van de opdracht kan dan gebeuren op het ogenblik waarop de kansen voor een goede uitvoering van de tewerkstelling het grootste zijn (rekening houdend met slecht weer, het einde van een voorbereidende opleiding...), zonder daarom evenwel de verbintenistermijn te overschrijden.

VOOR DE UITVOERING VAN DE OPDRACHT

1 Bij opdrachten voor werken kan de AO in overeenstemming met artikel 78, §3 (aangevuld in het bestek) van het KB van 14 januari 2013 tijdens de opdracht vragen om op een vooraf vastgelegde plaats de lijsten in te kijken van de werknemers die op de bouwplaats met een contract werken (ook van de onderaannemers). De lijst bevat de gegevens van deze personen, hun uurloon, hun scholingsniveau, beroep, geboortedatum en de datum waarop

ze voor de opdrachtnemer zijn begonnen te werken.

2 Ook hier is het zinvol dat afgevaardigden van de AO/AE contact opnemen met de tewerkgestelde personen, het belang van de tewerkstelling met hun aanwezigheid doen blijken, peilen naar hun ervaring en nagaan of zij de opgedane relevante werkervaring hebben.

3 Voor het einde van de opdracht en uiterlijk bij de voorlopige oplevering moet de uitvoering van de tewerkstellingsverplichtingen worden geëvalueerd (omkadering, sfeer, leerproces, enz.) tijdens een



evaluatiemoment met zowel de tewerkgestelde personen als de opdrachtnemer zelf.

- 4 Bij opdrachten voor werken kan de AO voor het einde van de opdracht in overeenstemming met artikel 78, §3 van het

KB van 14 januari 2013 aan de hand van de lijsten van de personen die met een contract op de bouwplaats werken (ook deze van de onderaannemers) nagaan of de engagementen die werden aangegaan ter gelegenheid van het indienen van de offerte werden nageleefd.

OPLEVERING

KNIPPEN EN PLAKKEN:

Overeenkomstig artikel 40 van de wet op de OO is aan deze opdracht een sociale clausule verbonden in de vorm van een uitvoeringsvoorwaarde die de tewerkstelling beoogt van personen die kwetsbaar zijn op de arbeidsmarkt voor een totaal van ... voltijdse werkweken.

De in te schakelen werkzoekenden kunnen in het bedrijf van de opdrachtnemer ook voor een andere opdracht ingezet worden dan de onderhavige opdracht (zowel op andere werven als op de zetel van het bedrijf). In geval van verbreking van het arbeidscontract, om welke reden dan ook, dient de opdrachtnemer onverwijld en uiterlijk binnen een termijn van 1 maand een nieuwe werkzoekende van de doelgroep in te schakelen. Met een door een opdrachtnemer tewerkgestelde werkzoekende van de doelgroep wordt gelijkgesteld een door een onderaannemer van deze opdrachtnemer tewerkgestelde werkzoekende van de doelgroep. De doelgroeppersonen:

- moeten uitkeringsgerechtigde volledige werklozen, leefloners of werkzoekenden zijn.

- moeten minstens 18 jaar oud zijn.
- mogen de afgelopen 12 maanden niet meer dan 150 uur werkervaring hebben opgedaan.

Met de door de opdrachtnemer tewerkgestelde werkzoekende(n) van de doelgroep in de zin van de vorige paragraaf worden gelijkgesteld: de werkzoekende(n) die beantwoorden aan de hoger vermelde voorwaarden, die tijdens de periode van (twee) jaar voorafgaand aan het indienen van de offerte werd(en) ingeschakeld en bij de aannemer of onderaannemer blijft (blijven) ingeschakeld.

Bij opdrachten voor werken

De opdrachtnemer houdt een lijst bij zoals vermeld in artikel 78, §3 van het KB van 14 januari 2013. Deze lijst houdt rekening met elk profiel dat met de sociale uitvoeringsvoorwaarden wordt beoogd, op de bouwplaats in kwestie of daarbuiten. Aan de lijst met individuele gegevens wordt de datum van indienstneming toegevoegd.

Voor het einde van de opdracht en uiterlijk bij de aanvraag tot oplevering bezorgt de opdrachtnemer een verslag met betrekking tot de tewerkstelling van de personen op basis van zijn lijsten vermeld in artikel 78, §3 van het KB van 14 januari 2013 en deze van zijn onderaannemers en toont hij aan dat hij aan zijn aangegane tewerkstellingsverplichtingen heeft voldaan.

Eventueel:

Gelet op de bepalingen in de cao's van het paritair comité ... gaan de hiervoor vermelde sociale voorwaarden ten laatste in op de dag nadat de periode voor de verplichte overname van het personeel van de vorige aannemer is verstreken.

Bij opdrachten voor leveringen en diensten

Artikel 78, §3 van het KB van 14 januari 2013 is van toepassing. Met dien verstande dat de lijst de gegevens bevat van de personen die met de sociale uitvoeringsvoorwaarden worden beoogd, tewerkgesteld op de plaats van productie, de plaats waar de prestaties worden verricht of die elders worden tewerkgesteld. Aan de lijst met individuele gegevens wordt de datum van indienstneming en de plaats van tewerkstelling toegevoegd. De lijsten worden bij het einde van

elke kalendermaand overgemaakt aan de leidend ambtenaar.

Voor het einde van de opdracht en uiterlijk bij de aanvraag tot oplevering bezorgt de opdrachtnemer een verslag met betrekking tot de tewerkstelling van de personen op basis van zijn lijsten vermeld in artikel 78, §3 van het KB van 14 januari 2013 en deze van zijn onderaannemers/onderleveranciers en toont hij aan dat hij aan zijn aangegane tewerkstellingsverplichtingen heeft voldaan.

Gelet op de bepalingen in de cao's van het paritair comité ... gaan de hiervoor vermelde sociale voorwaarden ten laatste in op de dag nadat de periode voor de verplichte overname van het personeel van de vorige aannemer is verstreken.

PRAKTISCHE VOORBEELDEN

VLAANDEREN

Exemple 1 :

Aanbestedende overheid: Stad Gent
Opdracht: Overheidsopdracht van diensten voor het onderhoud van de werk- en de veiligheidskledij en het linnen ten behoeve van diverse stadsdiensten, stadsbedrijven alsook het departement Onderwijs en Opvoeding, het Mobiliteitsbedrijf Stad Gent en de politiezone Gent (ECO/2012/032/IV).
Gunningswijze: Algemene offerte-aanvraag
Bijzondere uitvoeringsvoorwaarde: Actieplan duurzaam personeelsbeleid moet toegevoegd worden aan de offerte. Daarnaast bevat de opdracht ook een non-discriminatieclausule

Exemple 2 :

Aanbestedende overheid: Interwaas (intercommunale Waasland)
Opdracht: Bouwrijp maken van de VTS-site i.s.m. de sociale economie
Gunningswijze: Onderhandelings-procedure met bekendmaking

BRUSSEL

Aanbestedende overheid: Gemeente Anderlecht, dienst stadsrenovatie
Opdracht voor: Werken – bouw van een passiefgebouw met zeven woningen en een kinderdagverblijf
Gunningswijze: Aanbesteding
Sociale voorwaarde: Inschakeling. De aannemer verbindt zich er zonder voorbehoud toe om gedurende minstens 190 volledige werkdagen op deze bouwplaats personen tewerk te stellen in het kader van

een arbeidsovereenkomst voor arbeiders conform de wettelijke bepalingen van toepassing op de prestaties die op diezelfde bouwplaats moeten worden uitgevoerd. Deze personen worden hem voorgesteld door de aanbestedende entiteit of door de aangeduide omkaderingsinstelling, zoals vastgelegd in het bestek.
Geraamd bedrag van de opdracht: € 2.000.000



HET VOORBEHOUDEN
VAN DE UITVOERING
VAN DE OPDRACHT

INLEIDING

Het voorbehouden van de deelname aan een gunningsprocedure aan bepaalde ondernemingen van de sociale economie is een maatregel die de toegang aan de markt ontzegt aan al de andere ondernemingen die niet behoren tot de categorie waarvoor de opdracht werd voorbehouden. Een minder restrictieve werkwijze is deze waarbij elke onderneming kan mededingen, maar waarbij **de uitvoering** van de opdracht wordt voorbehouden in het kader van programma's van beschermde arbeid.

Deze werkwijze heeft diverse voordelen:

- zoals reeds gezegd, ontzegt ze niet de toegang aan de ondernemingen van buiten de sociale economie.
- ze biedt de mogelijkheid aan de ondernemingen van de sociale economie om deel te nemen aan de uitvoering van een deel van grote opdrachten en ervaring op te doen in opdrachten waar ze alleen geen mogelijkheid toe zouden hebben.
- ze biedt de kans om de samenwerking te bevorderen met de gewone bedrijven, zodat de ondernemingen elkaar beter leren kennen en ook voor andere opdrachten elkaar kunnen vinden in vruchtbare samenwerkingsverbanden.

WAT ZEGT EUROPA?

Het gaat om een van de mogelijkheden die in de Europese richtlijnen zijn opgenomen. Deze richtlijnen verduidelijken ook wat we precies onder programma's voor beschermde arbeid moeten verstaan. Zo heeft de richtlijn die momenteel van kracht is het over programma's voor beschermde arbeid wanneer de meerderheid van de betrokken werknemers personen met een handicap zijn die door de aard of de ernst van hun handicap (zonder verdere precisering van het soort handicap) niet in staat zijn om in normale omstandigheden een beroepsactiviteit uit te oefenen.

De ontwerpen van nieuwe richtlijnen die momenteel ter discussie staan, hebben het over kansarme werknemers. Bovendien is het percentage gehandicapte of kansarme werknemers dat minimaal in het kader van dergelijke programma's moet worden tewerkgesteld, teruggebracht van 50% in de huidige richtlijnen naar 30%. Deze aspecten moeten ertoe bijdragen dat een groter aantal lidstaten deze optie gaat gebruiken.

Het voorbehouden van de uitvoering van de opdracht



WAT ZEGT HET BELGISCHE RECHT?

SAMENVATTING

De REGELS VAN TOEPASSING op de aanbestedende overheden (AO) en overheidsbedrijven (OB) van de klassieke sectoren en de speciale sectoren (Titel I, II en III van de wet OO)

De nationale wetgever bepaalt in een **eerste paragraaf** (Art.22§1) van artikel 22 van de wet OO twee mogelijke wijzen van reservatie:

- het reserveren van de deelname (de toegang) aan een gunningsprocedure voor sociale werkplaatsen in de zin van de wet op de overheidsopdrachten (zie fiche 1).
- het reserveren van de uitvoering van een opdracht in het kader van programma's voor beschermde arbeid (onderhavige fiche)

Het reserveren van de uitvoering van de opdracht in het kader van programma's voor beschermde arbeid

In geval gebruik gemaakt wordt van deze mogelijkheid, wordt **een duidelijk afgebakend deel of het geheel** van de uitvoering van een opdracht voorbehouden in het kader van programma's voor beschermde arbeid.

Elke onderneming kan bijgevolg meedingen, maar een deel of het geheel van de uitvoering wordt voorbehouden aan een georganiseerd geheel, een groep, een onderneming, waar meer dan 50% van de betrokken werknemers van die groep, dat geheel of die onderneming een handicap hebben, waardoor ze geen beroepsactiviteit in normale omstandigheden kunnen uitvoeren.

Gezien de specifieke situatie in België, zal een gewone onderneming teneinde aan de betrokken verplichting te voldoen meestal dienen terug te grijpen naar een onderaannemer uit de sociale economie die wel aan de betrokken voorwaarden voldoet.

Deze werkwijze heeft veel weg van een bijzondere uitvoeringsvoorwaarde, maar is verregaander omdat het de kenmerken van uitvoerders van de opdracht of van een deel ervan zelf betreft.

WETTELIJKE BASIS

Nationale regels
WET OO: Art.22§1 en Art.22§2, Art.65
Wet OO: Art.26§2,1°C

Het begrip handicap dient gezien te worden in de zin van "een beperking" waardoor men niet onder normale omstandigheden een beroepsactiviteit kan uitvoeren.

De groep of entiteit waaraan de uitvoering wordt toevertrouwd moet wel een vorm van organisatie en begeleiding hebben waaruit blijkt dat het gaat om arbeid in een beschermde omgeving (sheltered employment).

Mochten het voorwaarden betreffen die "supported employment" viseren, dan lijkt het eerder te gaan om de toepassing van een bijzondere uitvoeringsvoorwaarde in de zin van artikel 40 of 71 van de wet en niet zozeer een toepassing van het reserveren van de uitvoering zoals bedoeld in artikel 22 en 65 van de wet.

De REGELS VAN TOEPASSING op de aanbestedende entiteiten (AE) en de opdrachten bedoeld in titel IV van de wet OO

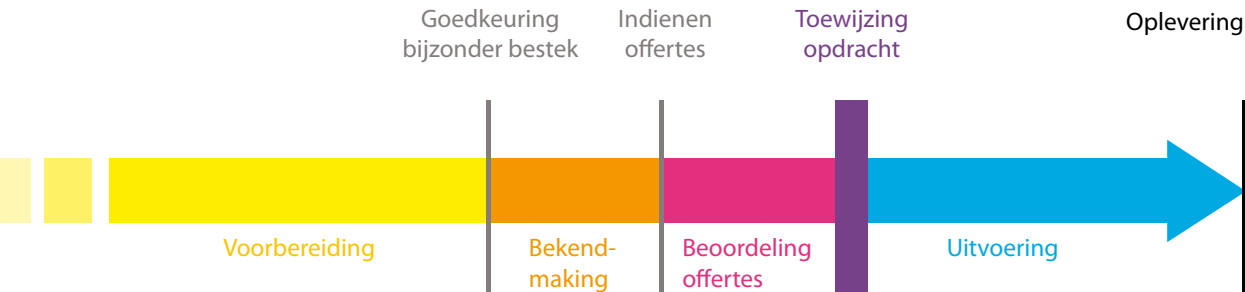
Het artikel 65 neemt in wezen de betrokken bepaling over uit de richtlijn 2004/17. Het artikel uit de wet OO luidt als volgt: *Een aanbestedende entiteit kan, overeenkomstig de beginselen van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, de toegang tot de gunningsprocedure reserveren voor beschutte werkplaatsen of de uitvoering ervan reserveren in het kader van programma's voor beschermde arbeid indien de meerderheid van de betrokken werknemers personen met een handicap zijn die wegens de aard of de ernst van hun handicap geen beroepsactiviteit in normale omstandigheden kunnen uitoefenen.*

De REGELS VAN TOEPASSING op de opdrachten bedoeld in de wet van 13/08/2011

Er zijn geen regels met betrekking tot dit thema voorzien in deze wet.

METHODOLOGISCHE ASPECTEN

VERSCHILLENDE STADIA VAN EEN OVERHEIDSOPDRACHT



AANDACHTSPUNTEN EN TIPS:

VOOR DE VOORBEREIDING VAN DE OPDRACHT EN HET OPSTELLEN VAN DE OPDRACHTDOCUMENTEN

Deze nieuwe bepaling in het Belgische recht betekent een aanvulling en effent het pad voor nieuwe mogelijkheden. Hoewel in theorie nog andere toepassingswijzen denkbaar zijn, kunnen inschrijvers aan deze verplichting voldoen:

- door het gereserveerde deel uit te besteden aan bedrijven uit de sociale inschakelingseconomie, kortweg samengevat met de term **'SINE-uitbesteding'**;
- door zelf voor het gereserveerde deel het kader voor beschermde arbeid te organiseren, mits inachtneming van het criterium dat 50% van de betrokken werknemers een handicap hebben die hen niet toelaat om in normale omstandigheden een beroepsactiviteit uit te oefenen, kortweg samengevat als **'sociale uitvoeringsvoorwaarde buiten SINE'**.

Hoewel er ongetwijfeld nog andere bestaan, beperken de auteurs zich tot deze twee mogelijkheden die wellicht de belangrijkste zijn.

De wetgever laat het reserveren van de uitvoering van een opdracht toe in het kader van programma's voor beschermde arbeid, ongeacht het bedrag van die opdracht. Dit geldt dus ook voor opdrachten die de drempels voor Europese bekendmaking bereiken. Let wel op: het overgrote deel van de opdrachten die deze clause vermelden, betreft prestaties met een geraamde waarde die lager ligt dan 200.000 euro excl. btw.

Gelet op de specifieke situatie in België en vooral het gebrek aan ervaring dat 'klassieke' ondernemingen hebben met het organiseren van een kader voor beschermde arbeid dat aan de geldende regels en normen beantwoordt, zien klassieke ondernemingen zich genooddacht om terug te vallen op de oplossing van de **'SINE-uitbesteding'** om aan de verplichting te voldoen. Let wel: het staat de inschrijver vrij om een gepaste oplossing voor te stellen die aan de opdrachtvoorwaarden en aan de geldende regels voldoet.

In dat geval verwijzen we de lezer naar fiche 2 voor de verschillende gunningsstadia van de opdracht, behalve wat betreft het luik knippen en plakken dat specifiek is voor onderhavige fiche en hierna wordt uitgewerkt.

Welke vragen op voorhand?

- 1 Ga vooraf na of de opdracht mogelijkheden biedt om de uitvoering (deels) te reserveren voor de doelgroep. Is het realistisch dat de gevraagde prestaties door de doelgroep worden uitgevoerd? Kunnen personen die door hun handicap niet in staat zijn om in normale omstandigheden een beroepsactiviteit uit te oefenen, daadwerkelijk aan de eisen van de AO voldoen? Het gezond verstand van de AO moet hier de doorslag geven. In de praktijk zal het meestal om prestaties gaan die geen te hoge scholingsgraad vergen, om repetitieve of niet al te complexe taken uit te voeren.
- 2 Hoe bepaal je het te reserveren deel in het bestek? Als men ervoor kiest om het te reserveren deel procentueel weer te geven, moet men realistisch zijn bij het vastleggen van dat percentage. Maak dan een voorzichtige raming van de waarde van de taken die in aanmerking komen. Men kan er ook voor kiezen om vast te leggen welke diensten of werken in het kader van het gereserveerde deel moeten worden uitgevoerd.
- 3 Kunnen voldoende ondernemingen worden aangesproken die de voorwaarde tot voorbehoud van de uitvoering kunnen naleven en die ook actief zijn binnen de economische omgeving, die relevant is voor de opdracht? Zelfs bij opdrachten die niet bekendgemaakt hoeven te worden (opdrachten gesloten met een aanvaarde factuur en andere OZB), ontslaat de wetgever de aankoper niet van de verplichting om verschillende ondernemingen te raadplegen, zelfs als het een opdracht betreft waarvan de uitvoering wordt voorbehouden. Concreet is het dan de gangbare praktijk dat minstens drie ondernemingen worden geraadpleegd. Een deugdelijke marktverkenning moet voldoende aanwijzingen geven dat opdrachtnemers bekwaam zijn in het licht van de eisen gesteld door de uit te voeren prestaties en deze opdrachtnemers ook beschikbaar zijn om de opdracht te realiseren (zie bijvoorbeeld de webpagina van de ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie raadpleeg het hoofdstuk tools of vraag inlichtingen tijdens je marktverkenning aan een koepelorganisatie).
- 4 Zijn, en dit vooral bij opdrachten voor werken, de uitvoeringstermijnen in het bestek

aangepast aan de realiteit van een onderneming/een doelpubliek uit de sociale inschakelingseconomie? In de meeste gevallen zal men de termijn uit voorzorg moeten verlengen, zodat het leerproces kan plaatsvinden. Het is in de regel raadzaam om de uitvoeringstermijn met 30 tot 80% te verlengen.

- 5 Eis In het bestek onder de rubriek 'Documenten die bij de offerte worden gevoegd' een nota waarin de omkadering van de doelgroep wordt omschreven om het werkkader aan te passen aan de werkomgeving (materiële en menselijke omkadering, veiligheidsluik, enz.). Plaats bij opdrachten voor leveringen of diensten een clause in het bestek die de opdrachtnemer verplicht een lijst bij te houden van het personeel dat hij in het kader van de prestaties die het voorwerp uitmaken van het voorbehouden deel van de opdracht onder contract heeft of ter beschikking zijn gesteld (preciseer dat deze regel ook geldt voor de onderaannemers). De lijst bevat de gegevens van deze personen, hun uurloon, hun opleidingsniveau, beroep, de aard van hun eventuele handicap en de werkelijke tewerkstelling per gepresteerde dag. Als het opdrachten voor werken betreft, kan de AO in overeenstemming met artikel 78, §3 van het KB van 14 januari 2013 op een vooraf vastgelegde plaats de dagelijks bijgewerkte lijsten inkijken van de werknemers die op de bouwplaats worden tewerkgesteld (dit geldt ook voor het personeel van de onderaannemers). Voeg in het bestek aan de reeds reglementair verplichte gegevens de aard en de ernst van de handicap, de datum van indiensttreding in de onderneming of ter beschikking stelling en de werkelijke tewerkstelling per gepresteerde dag toe.

- 6 Vergeet niet dat bij opdrachten voor werken krachtens het hoger bedoelde KB uitvoering de leidinggevende ambtenaar en de ambtenaren aangeduid door de aanbestedende overheid altijd vrije toegang hebben tot de plaats van productie om de strikte toepassing van de opdrachtvoorwaarden te controleren. Ze letten hierbij in het bijzonder op de voorwaarden die het voorbehouden van de uitvoering regelen. Bij opdrachten voor leveringen en diensten raden we aan om een vergelijkbare clause in het bestek op te nemen. Het specifieke karakter van de opdracht,

meer bepaald het feit dat het een opdracht met een voorbehouden uitvoering betreft, is een in rechte aanvaardbare rechtvaardiging voor een dergelijke toevoeging aan de bestaande uitvoeringsregels.

7 Voeg in de aankondiging van de opdracht de bepaling toe die wordt voorgesteld in

de rubriek 'Knippen en plakken'.

8 Als de uitvoering van de opdracht voorbehouden is in het kader van programma's voor beschermde arbeid, moet u in de invoerapplicatie bij de opmaak van de aankondiging van de opdracht de knop 'gereserveerde opdracht' activeren.

VOOR DE BEKENDMAKING VAN DE OPDRACHT

1 Voor de klassieke sector worden bij een onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking, waarbij de waarde van de goed te keuren uitgave minder bedraagt dan € 85.000 excl. btw (of € 200.000 excl. btw voor diensten van de lijst B), minstens drie mogelijke opdrachtnemers geraadpleegd en uitgenodigd tot het indienen

van een offerte, en wordt hen het bestek toegestuurd.

2 Voor de speciale sectoren worden bij een onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking, waarbij de waarde van de goed te keuren uitgave minder bedraagt dan € 170.000 excl. btw (of € 400.000 excl. btw voor diensten van de lijst B), bij voorkeur minstens drie mogelijke opdrachtnemers geraadpleegd en uitgenodigd tot indienen van een offerte, en wordt hen het bestek toegestuurd.

VOOR DE BEOORDELING VAN DE OFFERTES

1 Ga bij de beoordeling van de regelmatigheid van de offertes na of de inschrijvers het gevraagde bewijs leveren dat ze de opdracht, adequaat zullen uitvoeren met naleving van de voorwaarden die het voorbehouden van de uitvoering van de opdracht regelen.

2 De voorwaarde die stelt dat de uitvoering dient te worden voorbehouden in het kader van programma's voor beschermde arbeid

is een contractuele clausule waaraan de inschrijver zich in principe niet kan onttrekken door ze af te wijzen of door er voorbehoud voor te maken. De analyse van een eventueel voorbehoud of tekortschieten in de offerte ten aanzien van deze bijzondere bepalingen maakt deel uit van de analyse van de regelmatigheid van de offertes. Substantiële onregelmatigheden leiden tot de nietigheid van de offerte in procedures waar geen onderhandeling mogelijk is. In het kader van een onderhandelingsprocedure kunnen de inschrijvers wel worden verzocht om tekortkomingen in hun offerte te verbeteren en een aangepaste offerte in te dienen.

VOOR DE UITVOERING VAN DE OPDRACHT

1 Ga ter plaatse en controleer of de opdrachtvoorwaarden strikt worden toegepast.

2 Bij opdrachten voor werken kan de AO voor het einde van de opdracht in overeenstemming met artikel 78, §3 van het KB van 14 januari 2013 aan de hand van

de lijsten van de personen die met een contract op de bouwplaats werken (ook deze van de onderaannemers) nagaan of de engagementen die werden aangegaan ter gelegenheid van het sluiten van de overeenkomst werden nageleefd.

3 Vergeet bij de voorlopige oplevering of bij de afsluiting van de opdracht niet om de opdrachtnemer een attest van goede uitvoering van de opdracht te bezorgen, met een genuanceerde beoordeling.

OPLEVERING

KNIPPEN EN PLAKKEN:

Rubriek 'BIJ DE OFFERTE TE VOEGEN DOCUMENTEN'

Inschrijvers moeten aantonen dat ze de voorwaarde van de gereserveerde uitvoering naleven door ofwel:

- bij de offerte de ondertekende verbintenis te voegen van een onderneming die beantwoordt aan de definitie van een sociale inschakelingsonderneming zoals bedoeld in artikel 59 van de wet van 26 maart 1999, of die aan gelijkaardige voorwaarden voldoet in het herkomstland van de kandidaat of de inschrijver, waarin deze zich ertoe verbindt haar middelen ter beschikking te stellen van de inschrijver om het gereserveerde deel uit te voeren, indien de opdracht aan de betrokken inschrijver zou worden toegewezen.
- bij de offerte een gedetailleerde beschrijving van de volgende elementen te voegen:
 - het totale aantal personen aan wie het gereserveerde deel van de opdracht zal worden toevertrouwd.
 - het totale aantal personen met een handicap die het hen onmogelijk maakt om in normale omstandigheden een beroepsactiviteit uit te oefenen. Deze personen zijn op het moment van hun indienst-neming gehandicapt of minstens 12 maanden werkloos, hebben maximaal een getuigschrift lager secundair onderwijs of gelijkwaardig en hebben sociale problemen;
 - de gedetailleerde beschrijving van de aard en de ernst van de handicap van de personen uit de groep, van de structuur van de groep in kwestie en van de beroepskwalificatie van het begeleidende personeel, waaruit blijkt dat het om een beschermde werkomgeving gaat. Minstens 10% van het personeel dat de groep begeleidt, moet in staat zijn om opleidings- en sociale begeleidingsprogramma's te leiden en uit te voeren;
 - desgevallend de berekening waaruit blijkt dat het gereserveerde percentage van de opdracht is bereikt.

TYPEFORMULERING op te nemen in de aankondiging van opdracht of bij ontstentenis daarvan in het bestek

de aankondiging van de opdracht III 2.4

III.2.4) Gereserveerde opdrachten (eventueel)

- ☐ Ja ☐ Neen
- ☐ De opdracht is gereserveerd voor beschutte werkplaatsen.
- ☐ De opdracht wordt uitgevoerd in het kader van programma's voor beschermde arbeid.

Bij de nadere inlichtingen (rubriek VI.3): *Overeenkomstig artikel 22, §1 van de wet van 15 juni 2006 betreffende overheidsopdrachten heeft de AO beslist om de uitvoering te reserveren van ... (gereserveerd deel beschrijven) of om x% van het bedrag van de opdracht te reserveren voor uitvoering in het kader van programma's voor beschermde arbeid.*

TYPEFORMULERING op te nemen in het deel uitvoering van het bestek

Bij opdrachten voor werken

Artikel 78, §3: *aan de lijst met individuele gegevens worden de aard van de handicap en de datum van indienstneming toegevoegd.*

De opdrachtnemer bezorgt uiterlijk bij het indienen van de schuldvordering voor betaling van het saldo een verslag op basis van de lijsten (en die van de onderaannemers) vermeld in artikel 78, §3 van het KB van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten en van de concessies voor openbare werken, waaruit blijkt dat de voorwaarde van de gereserveerde uitvoering van de opdracht is nagekomen.

Artikel 82: *de leidend ambtenaar en de ambtenaren aangeduid door de aanbestedende overheid hebben altijd vrije toegang tot de productielocatie om de strikte toepassing van de opdrachtvoorwaarden te controleren, in*

het bijzonder het naleven van de voorwaarden inzake voorbehoud van de uitvoering.

Bij opdrachten voor leveringen en diensten

Artikel 78, §3 is van toepassing met betrekking tot de prestaties die het voorwerp uitmaken van het voorbehouden deel, met dien verstande dat de opdrachtnemer en zijn onderaannemers deze dagelijks bijgehouden lijsten elke maand bij het verstrijken van de maand overmaken aan de leidend ambtenaar. Aan de lijst met individuele gegevens waarvan sprake in dit artikel is worden de aard en de ernst van de handicap en de datum van indienstneming toegevoegd.

De opdrachtnemer bezorgt uiterlijk samen met het indienen van de laatste schuldverdring een verslag op basis van de lijsten (en die van de onderaannemers) vermeld in artikel 78, §3 van het KB van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten en van de concessies voor openbare werken, waaruit blijkt dat de voorwaarde van de gereserveerde uitvoering van de opdracht is nagekomen.

Op deze opdracht is artikel 82 van toepassing. Hierdoor hebben de leidend ambtenaar en de ambtenaren aangeduid door de aanbestedende overheid altijd vrije toegang tot de productielocatie om de strikte toepassing van de opdrachtvoorwaarden te controleren, in het bijzonder deze met betrekking op de gereserveerde uitvoering.

PRAKTISCHE VOORBEELDEN

VLAANDEREN

Aanbestedende overheid: Stad Gent
Departement Facility Management
Opdracht: Schoonmaken en onderhouden van Basisscholen, gebouwen van de Dienst Kinderopvang en diverse gebouwen van

onderwijsinstellingen van de Stad Gent, inclusief de ramenschoonmaak en onkruidbeheersing (Besteknummer FMSBH/026)
Gunningswijze: Algemene offerteaanvraag

WALLONIË

Aanbestedende overheid: Stad Ottignies/Louvain-la-Neuve
Opdracht voor: Diensten – gieten van openbare bloembakken en legen van openbare vuilnisbakken in de stad met voertuigen getrokken door paarden.

Deze opdracht moet worden uitgevoerd samen met mensen met een handicap.
Gunningswijze: Onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking



RAAMOVEREEN-
KOMSTEN

INLEIDING

Raamovereenkomsten zijn als dusdanig reeds lang ingeburgerd in de overheidsopdrachten onder diverse benamingen: open overeenkomsten, stock overeenkomsten... zonder dat ze evenwel in de klassieke sector een definitie hadden gekregen. In de wet van 15 juni 2006 hebben ze expliciet niet alleen bij de speciale sectoren maar ook in de klassieke sectoren een definitie en concrete toepassingsmodaliteiten gekregen.

Het voordeel van raamovereenkomsten is dat ze toelaten van enerzijds reeds concrete voorwaarden overeen te komen, waardoor ze continuïteit en ook snel optreden mogelijk maken. Maar anderzijds kunnen ze de gewenste flexibiliteit bieden, bijvoorbeeld naar tijdstip van uitvoering, volume van de prestaties, plaats van uitvoering... zonder daarom telkens zware administratieve procedures te moeten volgen.

Voor de sociale economie helpen ze om continuïteit te brengen in de inzet van de middelen gedurende een lange periode en kunnen zij meer inkomenszekerheid bieden.

WAT ZEGT EUROPA?

Het instrument van de raamovereenkomsten de richtlijnen van 2004 wordt hernomen in de nieuwe richtlijnteksten die in voorbereiding zijn, weliswaar meer aangepast aan de nieuwe elektronische procedures.

België was een van de laatste Europese landen om de techniek van de raamovereenkomsten met alle mogelijkheden uit de richtlijn in zijn reglementering over te nemen.

Uit de openbare raadpleging voorafgaand aan het ontwerp van nieuwe Europese richtlijnen blijkt ook dat raamovereenkomsten in Europa vaak worden gebruikt en worden beschouwd als een doeltreffende manier om opdrachten te gunnen.



WAT ZEGT HET BELGISCHE RECHT?

SAMENVATTING

De regels van toepassing op de aanbestedende overheden (AO) van de klassieke sectoren

De procedure voor het plaatsen van de raamovereenkomsten

De aanbestedende overheid kan een raamovereenkomst sluiten via een aanbesteding of offerteaanvraag of, indien geoorloofd, via onderhandelingsprocedure met of zonder bekendmaking. Om een raamovereenkomst af te sluiten gelden bijgevolg dezelfde regels als voor een gewone opdracht, bekendmaking geplaatste opdracht en wachttijd inbegrepen.

Raming van de waarde van de opdracht

In tegenstelling met een gewone overheidsopdracht waarvoor de geraamde waarde eerder overeenstemt met "een gemiddelde" waarde, dient men voor de raamovereenkomsten de verwachte maximale waarde te ramen van de totaliteit van de bestellingen die zullen worden geplaatst op grond van de overeenkomst. Het zal dus slechts in bijzonder uitzonderlijke situaties zijn dat men deze geraamde waarde zou overschrijden.

De procedure voor het plaatsen van de "raamcontracten"

Deze procedures zijn slechts van toepassing tussen de aanbestedende overheden en de ondernemers die oorspronkelijk bij de raamovereenkomst partij waren.

In de aankondiging van opdracht vermeldt de AO of ze de raamovereenkomst beoogt te sluiten met één of meerdere deelnemers.

WETTELIJKE BASIS

Nationale regels

WET OO: Art.3, 15°, 32, 53 §2,1°g, 66 §2,1°e, 67 quater
KB PI KI: Art.136 tot en met 139
KB U: Art.7, 25 §2, 64, 76

De procedure van de "raamcontracten" met slechts één deelnemer aan de raamovereenkomst

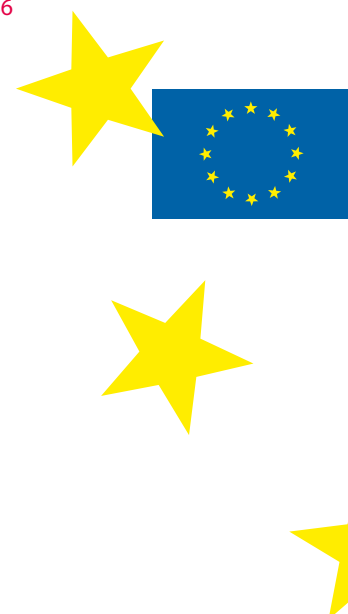
Indien men een raamovereenkomst met één enkele deelnemer afsluit, komt het sluiten van de raamcontracten neer op het plaatsen van bestellingen onder de voorwaarden van de raamovereenkomst. De aanbestedende overheid kan evenwel de deelnemer aan de raamovereenkomst indien nodig schriftelijk raadplegen om hem te verzoeken zijn offerte aan te vullen.

De procedure voor het plaatsen van de "raamcontracten" bij een raamovereenkomst met meerdere deelnemers

Met de wet van 15 juni 2006 wordt het ook mogelijk een raamovereenkomst af te sluiten met meerdere deelnemers, in principe zijn dat er dan minstens drie, voor zover het aantal kandidaten of inschrijvers dat aan de selectiecriteria voldoet, en/of het aantal geschikte offertes voldoende groot is.

Dit laatste is een nieuw mogelijkheid onder het regime overheidsopdrachten van de klassieke sector, waarbij de "raamcontracten" kunnen worden toegewezen:

- hetzij, wanneer alle voorwaarden in de raamovereenkomst zijn bepaald, door toepassing van deze voorwaarden, zonder de deelnemers opnieuw in mededinging te stellen. In dit geval is er een transparante toewijzingsregel, die gegrond is op de gunningscriteria van de raamovereenkomst in de opdrachtdocumenten van de raamovereenkomst bepaald.



- hetzij, wanneer niet alle voorwaarden in de raamovereenkomst zijn bepaald, door de deelnemers opnieuw in mededinging te stellen via een “minicompetitie” onder dezelfde voorwaarden als die van de raamovereenkomst, die indien nodig worden gepreciseerd en, in voorkomend geval, onder andere voorwaarden die in de opdrachtdocumenten van de raamovereenkomst worden bepaald.

De procedure voor het plaatsen van de “raamcontracten” bij een minicompetitie

Deze procedure is in tegenstelling met wat vaak verkeerdelijk wordt gedacht, geen onderhandelingsprocedure, tenzij in de gevallen waarin de wet van 15 juni 2006 dit zou toelaten. Nochtans kan veel formalisme worden vermeden bij de aanbestedingen en offerteaanvragen, omdat de koning heeft toegelaten dat in de opdrachtdocumenten voor deze gunningswijzen wordt gepreciseerd welke artikelen van het hoofdstuk 6 van het koninklijk besluit van 15 juli 2011 al dan niet van toepassing zijn op de te plaatsen opdrachten. Zonder bijzondere vermelding zijn alle artikelen van toepassing! Indien de wet de onderhandelingsprocedure toelaat, kan de gunning van de specifieke opdrachten vanzelfsprekend worden voorafgegaan door onderhandelingen.

Werkwijze

- Voor elke te plaatsen opdracht via de minicompetitie raadpleegt de aanbestedende overheid schriftelijk de deelnemers die in staat zijn de opdracht uit te voeren.
- Voor het indienen van de offertes is geen termijn bepaald in de wetgeving, de termijn die de AO vaststelt moet voldoende lange zijn voor de opmaak van de offertes van de specifieke opdracht, rekening houdend met elementen zoals de complexiteit van het voorwerp van de opdracht en de benodigde tijd voor de toezending van de offertes.
- De offertes worden schriftelijk ingediend en mogen met het oog op de vertrouwelijkheid slechts worden geopend bij het verstrijken van de vastgestelde ontvangsttermijn.
- De aanbestedende overheid gunt elke opdracht aan de inschrijver die de, al naargelang, laagste prijs (LP) of economisch meest voordelige offerte (EMVO) heeft ingediend.

De duur van de raamovereenkomsten en de “raamcontracten”

De duur van de raamovereenkomst evenals deze van de opdrachten die op grond van de raamovereenkomst worden geplaatst mag in de regel een duur van vier jaar, verlengingen inbegrepen, niet overschrijden behoudens in uitzonderlijke en behoorlijk gemotiveerde gevallen.

De gunningscriteria bij de raamovereenkomsten en de “raamcontracten”

De keuze van de gunningsmechanismen (LP of EMVO) bij de raamovereenkomst is aan dezelfde regels onderworpen als voor een gewone opdracht. De Belgische wetgever heeft daarbij ook bepaald dat de keuze van de partijen bij de raamovereenkomst en de gunning van de erop gesteunde opdrachten in geval van een minicompetitie, op basis van dezelfde gunningscriteria moeten gebeuren.

De voorwaarden van de “raamcontracten”

De raamovereenkomst vormt het contractueel kader binnen dewelke de opdrachten zelf worden geplaatst, daarom mogen bij de gunning van de op de raamovereenkomst gesteunde opdrachten de reeds in de raamovereenkomst vastgelegde voorwaarden niet wezenlijk worden gewijzigd.

Het contractuele kader van de “raamcontracten”

Om voldoende soepelheid in het opstellen van het contractuele kader te hebben, heeft de koning de aanbestedende overheden en de overheidsbedrijven toegelaten van het contractuele kader dat in het koninklijk besluit van 14 januari 2013 is opgezet, af te wijken, zonder dat dit telkens moet gemotiveerd worden. De volgende bepalingen zijn echter van deze soepele regeling uitgesloten: KBU, artikel 9, §§2 en 3, en artikel 69.

De REGELS VAN TOEPASSING op de aanbestedende overheden (AO) en overheidsbedrijven van de speciale sectoren

De aanbestedende overheden en de overheidsbedrijven genieten onder het regime van de speciale sectoren belangrijke versoepelingen ten aanzien van het regime van de klassieke

sectoren: zo kunnen zij steeds de “raamcontracten” plaatsen na onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking, als maar de raamovereenkomst op grond van dewelke de “raamcontracten” worden geplaatst, gegund is na een in mededingingstellen via open procedure, beperkte procedure of onderhandelingsprocedure met voorafgaande bekendmaking.

METHODOLOGISCHE ASPECTEN

SOCIALE VOORWAARDEN IN RAAMOVEREENKOMSTEN

De AO kunnen sociale voorwaarden in raamovereenkomsten opnemen volgens de verschillende vormen die we in deze handleiding voorstellen.

Omdat met raamovereenkomsten vaak zeer grote bedragen gemoeid zijn, moet toch bijzondere aandacht worden besteed aan de precieze formulering van de bepalingen, aan hun uitvoerbaarheid en aan hun wettelijkheid. Daarom is het raadzaam dat de AO contact opneemt met de facilitator/coördinator ‘sociale voorwaarden’ van het betrokken Gewest.

Relevant voorbeeld: raamovereenkomsten voor de renovatie van openbare en sociale woningen.

Sommige openbare huisvestingsmaatschappijen hebben bijvoorbeeld op een totaal van 2000 woningen elk jaar ongeveer 50 woningen

die vrijkomen door verhuizingen, overlijdens enz. Ze moeten vaak worden opgefrist of gerenoveerd voor ze opnieuw kunnen worden verhuurd. Om niet al te veel huurinkomsten te mislopen, moet dit meestal heel snel gebeuren.

Omdat dergelijke prestaties haalbaar zijn voor ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie zijn bepaalde openbare huisvestingsmaatschappijen overgegaan tot het gunnen van een raamovereenkomst voor het opfrissen van sociale woningen die gereserveerd is voor ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie.

Zodra de overeenkomst (volgens prijslijst) met meetstaten en maximale uitvoeringstermijnen is gesloten, neemt de AO contact op met verschillende ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie en wijst de opdracht toe via een minicompetitie op basis van dezelfde gunningscriteria als deze van de raamovereenkomst. Op die manier ondervindt de AO geen nadeel van al te lange procedures.

PRAKTISCHE VOORBEELDEN

VLAANDEREN

Aanbestedende overheid: Stad Antwerpen
Opdracht: Raamcontract voor het maaien van weg- en grachtbermen, extensief maaien (Bestek nummer GAC_2012_1185)
Gunningswijze: Algemene offerteaanvraag

WALLONIË

Aanbestedende overheid: Fonds du logement wallon – Aide locative de Namur
Opdracht voor: Werken (in 2012)
Gunningswijze: Gereserveerd voor ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie

INSTRUMENTEN

DE INSTRUMENTEN

DE INSTRUMENTEN

NUTTIGE ADRESSEN

De facilitator sociale clausules voor Wallonië: jl.bodson@saw-b.be

De coördinator sociale clausules voor Brussel: sleclercq@actiris.be

INTERESSANTE WEBSITES

<http://www.duurzaamaankopen.be>

Op deze website vindt u de gegevens met betrekking tot milieu- en sociale aspecten van een groot aantal producten en diensten. Op deze wijze wordt aan aankopers een belangrijke ondersteuning geboden bij het in aanmerking nemen van duurzame ontwikkeling als criterium bij overheidsopdrachten.

<http://www.publicprocurement.be>

De website www.publicprocurement.be is de portaalsite van de Cel Overheidsopdrachten van de Federale Overheidsdienst Personeel en Organisatie. Hier vindt u algemene informatie terug over overheidsopdrachten.

<http://www.socialeconomie.be>

Website omtrent de Vlaamse sociale economie. De portaalsite wordt beheerd door CollondSE vzw (voorheen: VOSEC, Vlaams Overleg Sociale Economie). U kunt bij hen terecht met al uw vragen over sociale economie.

<http://www.saw-b.be>

Dit is de website van de sociale economie in Wallonië en Brussel. U vindt daar een jaarboek, waarin alle sociale economieondernemingen uit Wallonië en Brussel zijn opgenomen met een beschrijving van hun activiteiten en zelfs hun erkenning in het kader van de erkenningsreglementering voor overheidsopdrachten voor werken.

<http://www.bestuurszaken.be/overheidsopdrachten>

Bestuurszaken.be is de officiële site van het beleidsdomein Bestuurszaken van de Vlaamse Overheid. Op de pagina rond overheidsopdrachten vindt u allerlei regelgeving, informatie rond duurzame overheidsopdrachten, instrumenten, informatie over het Vlaamse beleid betreffende overheidsopdrachten, enz.

[http://www.innovatiefaanbesteden.be/thema/werk en sociale economie](http://www.innovatiefaanbesteden.be/thema/werk_en_sociale_economie)

Het IWT, het agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie, bundelt met het Kenniscentrum Innovatief Aanbesteden heel wat expertise rond innovatief aanbesteden en dit met steun van de Vlaamse Overheid.

[http://www.vvsg.be/Werking Organisatie/Overheidsopdrachten/Pages/Steunpunt.aspx](http://www.vvsg.be/Werking_Organisatie/Overheidsopdrachten/Pages/Steunpunt.aspx)

VVSG, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten heeft een steunpunt rond duurzame overheidsopdrachten.

<http://www.interwaas.be/werkdomeinen/sociale-economie/helpdesk-sociaal-aanbesteden>

Dit is de helpdesk duurzaam aanbesteden van de intercommunale Interwaas. De bedoeling van deze helpdesk is overheden uit het Waasland te begeleiden en te helpen om duurzamer aan te besteden, maar de helpdesk bevat uiteraard ook interessante informatie voor andere overheden.

<http://www.sustainable-procurement.org>

Deze website biedt bronmateriaal over duurzame overheidsopdrachten aan afkomstig uit verschillende Europese landen. Dit gaat van wetgeving over actieplannen tot typedocumenten en concrete voorbeelden.

http://ec.europa.eu/environment/gpp/case_en.htm

Deze website geeft voorbeelden van goede praktijken op het vlak van milieu.

http://ec.europa.eu/environment/gpp/buying_handbook_en.htm

Buying Green is de gids voor duurzame aankopen van de Europese Commissie.

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=89&langId=nl&newsId=978&furtherNews=yes>

Buying social is de leidraad van de Europese Commissie voor "sociaal" aankopen.

<http://www.ville-emploi.asso.fr/clauses-sociales>

Instrumenten en voorbeelden met betrekking tot sociale clausules uit Frankrijk.

<http://www.achact.be/Ressources-Guide-Acheteurs-Publics.htm>

Hier vindt u de handleidingen AchACT en EcoConso, specifiek voor het ecologisch en sociaal verantwoord aankopen van kleding.

www.dglive.be

Deze site bevat het jaarboek van de sociale economieondernemingen van de Duitstalige gemeenschap.

<http://www.agentschapnl.nl/programmas-regelingen/duurzaam-inkopen>

Het Agentschap NL ondersteunt het Nederlandse ministerie van Infrastructuur en Milieu bij de uitvoering van het programma duurzaam Inkopen.

ALGEMENE INFORMATIE OVER OVERHEIDSOPDRACHTEN

Op de portaalsite van de federale overheid:

<http://www.belgium.be/nl/economie/overheidsopdrachten>

De federale Overheidsdienst Personeel en Organisatie, ter ondersteuning van de federale overheidsdiensten: <http://www.publicprocurement.be>

De website overheidsopdrachten van de Kanselarij van de Eerste Minister:

<http://www.16procurement.be>

INITIATIEVEN IN BELGIË: UITDAGINGEN EN PERSPECTIEVEN

UITDAGINGEN

INITIATIEVEN IN BELGIË: UITDAGINGEN EN PERSPECTIEVEN

Bij het schrijven van deze federale gids over sociale clausules in overheidsopdrachten ligt de economische context bijzonder gevoelig en maakt die volgens analisten een ingrijpende verandering door die wellicht nog een decennium zal duren.

Intussen wordt de sociale tweedeling door een gebrek aan werk elke dag groter. Heel wat factoren spelen hierbij een rol: bedrijven sluiten of reorganiseren, het activeringsbeleid voor werklozen verandert, sommige jongeren breken met het traditionele schoolsysteem, er is de inschakeling van specifieke doelgroepen zoals vluchtelingen en de resocialisatie van gevangenen die hun straf hebben uitgezeten enz.

Inzetbaarheid is het nieuwe sleutelwoord bij het uitstippelen van een tewerkstellingsbeleid op elk beleidsniveau. De Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) definieert dit als volgt: *‘Het vermogen van elk individu om werk te vinden en te behouden, om carrière te maken en om zich gedurende zijn hele professionele loopbaan aan veranderingen aan te passen.’*

Om de inzetbaarheid van doelgroepen in de marge van de arbeidsmarkt te verhogen, moeten we bruggen slaan om hen warm te maken voor werk en hen te laten ervaren wat werk voor hun zelfbeeld kan betekenen. Sociale voorwaarden zijn een middel dat er actief toe kan bijdragen om deze doelstellingen te realiseren.

Ondertussen is duidelijk dat de globalisering van de economie ons dwingt om systematisch te werk te gaan. Hoe luidt de metafoor ook weer? Wanneer een vlinder in Brazilië met zijn vleugels slaat, kan dit in Texas een tornado veroorzaken. Hetzelfde geldt voor tewerkstelling. Opdrachten voor werken waarbij onoordeelkundig gevraagd wordt om gebruik te maken van natuursteen die in erbarmelijke sociale en onveilige omstandigheden wordt gewonnen en verwerkt in Azië, leiden tot oneerlijke concurrentie en tot een groot verlies van arbeidsplaatsen in Europese en meer bepaald ook in Belgische steengroeven.

Bij gebrek aan wereldwijd afdwingbare sociale normen heeft het weinig zin om genoeg te nemen met het opstellen van lijstjes van alles wat fout loopt. Er is toch te veel om op te noemen. We moeten echter met oplossingen komen en de ervaring die goede resultaten oplevert benutten. Aanbestedende overheden hebben te lang overheidsopdrachten in mededinging gebracht zonder een echte totaalvisie op de economie. Intussen wordt de functie van overheidsaankoper op alle beleidsniveaus op een professionelere manier ingevuld. Het aankoopbeleid dient niet langer om louter diensten, goederen en werken aan de aanbestedende overheid te leveren, maar is uitgegroeid tot een belangrijke hefboom om een duurzaam sociaaleconomisch en tewerkstellingsbeleid te ontwikkelen.

Daarom hebben de federale overheid en de gewesten beleidsmaatregelen en actieplannen uitgewerkt voor duurzame overheidsopdrachten. Het mag echter niet bij goede voornemens blijven: deze maatregelen en actieplannen moeten in de praktijk worden toegepast, en hoe groter het aantal initiatieven, hoe meer kans op resultaten.

WELKE INITIATIEVEN HEBBEN OVERHEDEN GENOMEN EN KUNNEN ZE NEMEN?

FEDERAAL

Eerst en vooral staat er een heel verhelderende federale omzendbrief over duurzame overheidsopdrachten online. Die bundelt juridische bronnen en ideeën en is een ware goudmijn vol informatie over alle aspecten van duurzaam aankopen: www.gidsvoorduurzameaankopen.be.

Naast deze omzendbrief is er het Federaal Actieplan Duurzame Overheidsopdrachten 2009-2011, dat op 3 juli 2009 door de Ministerraad werd goedgekeurd. U kunt dit actieplan raadplegen op www.gidsvoorduurzameaankopen.be/sites/default/files/file/20090307_Plan_D_Overheidsopdrachten_FINAL_NL.pdf.

Op 9 november 2001 keurde de Ministerraad een besluit goed om sociale voorwaarden ten belope van 5% van de loonmassa (forfaitair vastgelegd op 40% van het werk, of 2% van de totale kostprijs van de toegewezen opdracht) op te nemen in opdrachten voor werken van meer dan 275.000 euro en een uitvoeringstermijn van minstens 60 dagen. Er werd ook een protocol-akkoord met de gewesten gesloten om hun samenwerking te verzekeren voor de opleiding en selectie van stagiairs, en de mogelijkheid te onderzoeken om een structuur op te zetten om sociale voorwaarden in te voeren en de follow-up en de naleving ervan te garanderen.

Allemaal aspecten voor een duidelijk werkkader. Jammer genoeg hebben de auteurs van deze gids niet veel initiatieven teruggevonden waarbij de federale overheid sociale voorwaarden in overheidsopdrachten opneemt. De federale overheid is nochtans een belangrijke opdrachtgever: de Regie der Gebouwen beheert honderden panden en kan de vraag met de steun van de gewestelijke instanties letterlijk aanzwengelen.

Sommige FOD en POD nemen sociale elementen in hun opdrachten op. De beloften opgenomen in het plan voor duurzame ontwikkeling, zullen ook geleidelijk worden nagekomen naarmate elke minister zijn departementen binnen het kader van zijn bevoegdheden aanzet om systematisch een duurzaam aankoopbeleid te voeren.

Wordt dus vervolgd... Het invoeren van sociale voorwaarden via de Regie der Gebouwen is een prioriteit voor de federale overheid, maar ook andere federale openbare diensten of ministeries – Defensie, Werkgelegenheid, Justitie, Financiën enz. – kunnen dit voorbeeld volgen en hun steentje bijdragen. De perspectieven op federaal vlak staan met andere woorden nog in de steigers. Het potentieel is echter heel groot, zowel bij opdrachten voor diensten als bij opdrachten voor werken.

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is de enige entiteit die deze materie al vroeg in de vorm van een ordonnantie in wetteksten heeft gegoten. Al in 1998 en 1999 heeft het Gewest verplicht om een aantal sociale tewerkstellingsvoorwaarden op te nemen in overheidsopdrachten voor werken van meer dan 750.000 euro met Actiris als tussenschakel.

Het Gewest heeft tussen 2008 en 2013 een dertigtal opleidingen en bewustmakingscampagnes gefinancierd ten behoeve van aanbestedende overheden in Brussel over de vele vormen van sociale clausules. Hiermee wilde het ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie en de aanbestedende overheden samenbrengen, wat bemoedigende resultaten opleverde.

Om struikelblokken bij het opstellen van sociale voorwaarden te vermijden, heeft het Gewest in aansluiting hierop een helpdesk-service gefinancierd om aanbestedende overheden te helpen om rekening te houden met sociale voorwaarden bij het opstellen van het bestek en bij het beoordelen van de offertes.

Om te komen tot een meer systematische aanpak, werden toekomstige aankopen en aankoopplannen van bepaalde gemeenten, OCMW's of CPI's tegen het licht gehouden om ruim op voorhand overheidsopdrachten in kaart te brengen die zich lenen voor sociale voorwaarden.

Al deze initiatieven werden voor opdrachten voor werken gebundeld in de Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu - Duurzaam bouwen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Na vier jaar werd de werking van de helpdesk extern doorgelicht, wat op 4 oktober 2012 leidde tot de publicatie van een omzendbrief over de sociale voorwaarden. Hierin werd de toepassings sfeer van de huidige ordonnantie verruimd en werden de vormen van sociale voorwaarden geactualiseerd die de aanbestedende overheden van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kunnen gebruiken.

Parallel hiermee besliste Actiris om meer mensen in te zetten – de coördinatoren 'sociale voorwaarden' – om de wisselwerking tussen de doelgroepen, de aanbestedende overheden en de ondernemingen efficiënter te laten verlopen. De coördinator 'sociale voorwaarden' heeft als taak het gebruik van sociale voorwaarden bij opdrachten voor diensten en werken aan te moedigen en te controleren.

In Brussel hebben Actiris en Leefmilieu Brussel bij overheidsopdrachten het vaakst sociale voorwaarden in al hun vormen gehanteerd.

Begin 2011 werden twee voorstellen van ordonnantie bij het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ingediend: een eerste over sociale voorwaarden en een tweede over ethische en milieuvriendelijke voorwaarden. Allebei willen ze een ware dynamiek tot stand brengen om bij overheidsopdrachten van administraties die afhangen van de regering, sociale, milieuvriendelijke en rapporteringsvoorwaarden te hanteren. Deze initiatieven die nog voor het einde van de legislatuur 2009-2014 kunnen worden aangenomen, worden de nieuwe hoekstenen van het uiterst vernieuwende gewestelijke beheersplan voor sociale en milieuvriendelijke aankopen. Wordt vervolgd...

De Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu bereidt tot slot de invoering voor van sociale voorwaarden in de sectoren watervoorziening en afvalverwerking omdat daar belangrijke investeringen op het getouw staan.

WALLONIË

In 1997 startte het Waals Gewest samen met FOREM, de Confédération de la Construction en het Fonds de formation professionnelle een pilootproject met sociale uitvoeringsvoorwaarden op. Omdat dit prima resultaten opleverde, werd het initiatief in 2002 verlengd. Het kon toen ook rekenen op de steun van IFAPME. Nadat het systeem halverwege 2000 door een universiteit werd geëvalueerd, werd het tegen 2006 aangevuld met nieuwe elementen.

Het Gewest financierde tussen 2006 en 2013 meer dan zeventig lokale opleidingen en bewustmakingscampagnes over de verschillende vormen van sociale voorwaarden voor Waalse aanbestedende overheden. Die hadden heel wat succes en lieten toe om ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie en de aanbestedende overheden samen te brengen, wat tot uitstekende resultaten leidde.

Om aan de vraag van de aanbestedende overheden tegemoet te komen, startte het Gewest vanaf 2008 met de financiering van een helpdesk-service om aanbestedende overheden te helpen om rekening te houden met sociale voorwaarden bij het opstellen van het bestek en bij het beoordelen van de offertes.

De afgelopen jaren kwam de opname van sociale voorwaarden vaak pas net voor het toewijzen van de opdracht ter sprake. Deze overhaaste manier van werken staat haaks op een grondige aanpak. Bij een aantal dossiers leidt dit tot een gunstige afloop, maar deze 'methode' laat niet toe om te anticiperen en om rustig na te gaan welke dossiers het meest in aanmerking komen voor sociale voorwaarden.

Daarom worden toekomstige aankopen en aankoopplannen van bepaalde gemeenten, OCMW's of CPI's voortaan tegen het licht gehouden om ruim op voorhand overheidsopdrachten in kaart te

brengen die zich lenen voor sociale voorwaarden. Dit leidde tot positieve resultaten, hoewel het grondgebied groot is en er heel wat partijen actief zijn.

In 2008/2009 diende de regering een ontwerp van decreet over sociale, ethische en milieuvriendelijke voorwaarden in, maar dit kon bij gebrek aan tijd jammer genoeg niet meer voor het einde van de legislatuur 2004/2009 in het parlement worden goedgekeurd.

De Service Public de Wallonie (SPF of Waalse Overheidsdienst) wil ook proactief te werk gaan en heeft zich laten bijstaan bij het uitwerken van een aankoopbeleid en om zijn aankopers op te leiden en aan te moedigen om sociale voorwaarden in overheidsopdrachten op te nemen. In een volgend stadium zal de SPF Waalse instellingen van openbaar nut aanmoedigen om hetzelfde te doen.

De diensten van de plaatselijke besturen die toezicht uitoefenen op de overheidsopdrachten van de SPW werden eveneens in een vroeg stadium opgeleid zodat ze voldoende vertrouwd zijn met de materie om initiatieven van gemeenten, intercommunales en OCMW's niet te belemmeren.

Naar aanleiding van het 'Plan Marshall 2.vert' werd binnen de Alliantie Tewerkstelling-Leefmilieu – Duurzaam bouwen samen met alle betrokken partijen bij overheidsopdrachten voor werken een grondige denkoefening gehouden. Die leidde in Wallonië tot de invoering van 'facilitatoren sociale voorwaarden', naar analogie met Frankrijk. De Waalse facilitatoren sociale voorwaarden moeten een aanpak uitwerken om het gebruik van sociale voorwaarden te stimuleren en te controleren.

VLAANDEREN

De Vlaamse Overheid heeft een aantal initiatieven genomen die focussen op de vraagzijde. Het gaat hierbij vooral om omzendbrieven om de lokale besturen te stimuleren, maar ook over:

- actieplannen voor de eigen administraties en diensten van de Vlaamse Overheid, die voor de uitvoering daarvan kunnen rekenen op de steun van een helpdesk binnen de Afdeling Overheidsopdrachten van het Departement Bestuurszaken en een specifieke leidraad voor sociale criteria in overheidsopdrachten (2012); (U kunt het actieplan raadplegen op : http://do.vlaanderen.be/sites/default/files/Vlaams_actieplan_duurzame_overheidsopdrachten_2012-2014.pdf)
- financiële steun aan helpdesks voor lokale besturen en ondernemingen (Interwaas...); uitwerken van een reglementair kader voor subsidiëring van de regierol van centrumsteden en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden bij de uitbouw van de lokale sociale economie.

Tal van lokale overheden of hun organisaties hebben overigens zelf een beleid uitgestippeld en een aantal initiatieven opgezet.

De VVSG (de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten) heeft in het kader van het ESF-project "Lokale besturen verankeren MVO" een leidraad gerealiseerd "*Leidraad voor sociale criteria in overheidsopdrachten*", lokale besturen verankeren MVO (Politeia 2008).

Connect (De Punt, Gentbrugge) heeft een gids opgesteld: 'Sociale economie, ook uw leverancier'. Het werkte hiervoor samen met de afdeling overheidsopdrachten van de VIB, de Vereniging voor Inkoop en Bedrijfslogistiek. De gids legt de nadruk op de kansen die de sociale economie overheidsaankopers kan bieden en op de toepassing van de wettelijke instrumenten waarover de overheidsaankopers beschikken. De provincie Antwerpen heeft deze gids overgenomen en opnieuw gepubliceerd (2 edities).

De **stad Gent** heeft zich de afgelopen 15 jaar geprofileerd als een pionier op het vlak van duurzame overheidsopdrachten. Haar duurzaam aankoopbeleid geldt als een voorbeeld en maakt integraal deel uit van het meerjarig strategisch actieplan van de stad Gent.

Het **project 'Bruggen naar Werk'** van de stad Antwerpen onderscheidt zich in het bijzonder van andere projecten door zijn verregaande coördinatie en samenwerking tussen verschillende organisaties. In dit project heeft de stad Antwerpen samen met vertegenwoordigers van de sociale partners van de Antwerpse bouwsector (de algemene centrales Bouw en Industrie van het ABVV, ACV en ACLVB), de partners van het Fonds voor Vakopleiding in de Bouwnijverheid (FVB), de Vlaamse overheid en de VDAB nieuwe methodes en concepten uitgewerkt waarbij elke betrokken

partij haar deel van de maatschappelijke verantwoordelijkheid kan opnemen voor de instroom van kansengroepen. Dit leidde tot een publicatie over werfpleklers in overheidsopdrachten voor bouwprojecten.

Interwaas is de Waaslandse intercommunale waarin de gemeenten Beveren, Kruikebeke, Lokeren, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Stekene, Temse en Waasmunster en de provincie Oost-Vlaanderen vertegenwoordigd zijn. In het kader van haar opdracht om de ontwikkeling van het Waasland via lokale verankering te promoten, biedt Interwaas een helpdesk-service voor sociale overheidsopdrachten aan en publiceert sinds 2012 een nieuwsbrief 'Helpdesk duurzame overheidsopdrachten inspireert'.

Aan de aanbodzijde heeft Vosec – de koepelorganisatie van de sociale economie in Vlaanderen – een meerjarig professionaliseringsparcours opgezet over de verschillende aspecten van duurzame overheidsopdrachten. Alles werd ook gebundeld in een aantrekkelijk technisch referentiewerk. In het licht van de versterking van de sociale economie werd ook een initiatief opgezet om ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie beter bekend te maken maken bij de aanbestedende overheden en om hen te leren hoe ze onderling kunnen samenwerken en hun krachten bundelen om grotere overheidsopdrachten binnen te rijden.

De Punt Connect en ook de provincie Antwerpen hebben in 2008 een opleiding voor ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie georganiseerd om ze wegwijs te maken in de belangrijkste regels in verband met overheidsopdrachten en ze vertrouwd te maken met de lezing en interpretatie van de opdrachtdocumenten. Tijdens deze opleiding leren de deelnemers hoe ze goede offertes moeten maken. De Vlaamse Federatie van Beschutte Werkplaatsen (VLAB) organiseert regelmatig opleidingen of workshops voor haar leden om ze vertrouwd te maken met de regels en de nieuwste ontwikkelingen in overheidsopdrachten en om te helpen bij de toepassing van de reglementering.

DUITSTALIGE GEMEENSCHAP

De Duitstalige Gemeenschap is op haar grondgebied bevoegd voor tewerkstelling. Tot heden heeft ze nog geen decreet over sociale voorwaarden goedgekeurd. Toch is het voor de Gemeenschap belangrijk om personen te steunen die moeilijk toegang vinden tot de arbeidsmarkt en die begeleiding nodig hebben om hun inschakeling voor te bereiden.

Vanuit die optiek hecht de Duitstalige Gemeenschap veel belang aan sociale ondernemingen die economische en sociale doelstellingen weten te rijmen en kansarme doelgroepen inschakelen.

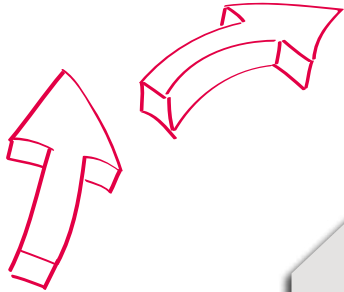
Om de activiteiten te promoten van sociale ondernemingen die in de Duitstalige Gemeenschap zijn gevestigd, heeft de Duitstalige Gemeenschap in 2012 fiches gepubliceerd waarop alle sociale ondernemingen hun producten kunnen voorstellen, samen met de activiteiten en/of diensten die ze aan overheden, privéondernemingen en burgers aanbieden.

Deze fiches kunnen op de website van de Duitstalige Gemeenschap worden geraadpleegd (zie rubriek 'Infocenter' > 'Wirtschaft & Unternehmen' > 'Sozialökonomie' > 'Die Solidarwirtschaft stellt sich vor').

CONCLUSIE

'Sociale voorwaarden' is een begrip dat een heel ruime lading dekt en sociale creativiteit opent heel wat perspectieven die aan heel concrete behoeften kunnen tegemoetkomen. Hierna enkele voorbeelden:

- Een OCMW kan een onderneming vragen om werken uit te voeren en tegelijk de opleiding te verzorgen van personen die onder het statuut artikel 60 vallen en die het OCMW op de opdracht kan zetten.



- Toekomstige gebruikers betrekken bij het ontwerpen en bouwen van voorzieningen.
- Bestaande discriminaties oplossen door gerichte acties te voeren voor bepaalde doelgroepen.
- Partners die cultureel niet gewoon zijn om samen te werken, discreet samenbrengen, en zo te zorgen voor een wederzijdse verrijking.
- De dienstverlener verplichten om een lid van de aanbestedende overheid op te leiden zodat die zelfstandig kan werken en een beleid kan worden bestendigd zonder op anderen te moeten terugvallen.
- Verhonderdvoudigen van het aantal innovatieve en exemplarische stageplaatsen, vooral voor knelpuntberoepen.
- Enz.

Hoewel de verplichte opname van sociale voorwaarden langzaam ingeburgerd raakt in de Gewesten, liggen er nog een aantal belangrijke uitdagingen voor de boeg:

1. Invoeren van 'facilitatoren sociale voorwaarden' in Wallonië en 'coördinatoren sociale voorwaarden' in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
2. Bepalen van een doeltreffende duurzame aankoopstrategie waarbij de sociale economie bij AO en overheidsdiensten de plaats krijgt die ze verdient. De uitdaging bestaat erin om daadwerkelijk een strategische visie bij alle lokale besturen tot stand te brengen. Een eerste stap is het aanstellen van een 'contactpersoon sociale voorwaarden' bij de AO die het initiatief kan begeleiden om duurzaam en sociaal verantwoord aan te kopen.
3. Elke AO moet een rapporteringstool gebruiken om te kunnen anticiperen en om het gunnen van opdrachten met sociale voorwaarden op te volgen. Deze rapportering vormt de sleutel tot het systematische gebruik van sociale voorwaarden bij de betrokken opdrachten.
4. Een vertrouwens- en partnerrelatie tot stand brengen tussen de regionale tewerkstellings-instansies en de AO om te komen tot een perfecte, tijdige wisselwerking.
5. Vorm geven aan flexibele en stabiele samenwerkingsakkoorden tussen ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie, maar ook met 'klassieke' ondernemingen zodat ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie zwaarder kunnen wegen bij overheidsopdrachten.
6. De toepassingsfeer van de sociale voorwaarden uitbreiden tot bepaalde categorieën opdrachten voor leveringen en diensten.
7. Instanties uit speciale sectoren bewustmaken omdat ook zij grote aankoopvolumes vertegenwoordigen.
8. Vandaag komt het initiatief om sociale voorwaarden in te voeren vaker vanuit de basis (de administratie) en minder vanuit het politieke bestuursniveau, dit moet de komende jaren anders.

De 'sociale voorwaarden-klik' komt er wanneer overheidsaankopers en mandatarissen zich bewust worden van het potentieel dat een overheidsopdracht inhoudt om een of meer personen in te schakelen in de arbeidsmarkt. Iedereen die instaat voor aankopen kan bruggen slaan, kan 'een toekomst' betekenen voor iemand. Dit geeft kleur aan het werk en geeft het gunnen van opdrachten een 'gezicht'.

Elke instantie – van de kleinste regie tot de grootste administratie – kan via het systeem van sociale voorwaarden haar maatschappelijke verantwoordelijkheid opnemen.

De economische crisis leidt tot een paradox: de economische vertraging kan worden aangegrepen om mensen tot de laatste druppel uit te persen of om er de essentiële olie uit te halen. Daarom is het essentieel dat ondernemingen inzetten op opleidingen en op sociale voorwaarden! Mensen zijn immers het kapitaal van een onderneming.

Deze puzzel van opleidingen, werkervaring, stages, enz. leidt tot een minder kwetsbare samenleving waar vrouwen en mannen hun inzetbaarheid stevig zien toenemen door het gebruik van sociale voorwaarden in hun wijk, in hun gemeente, in hun gewest, in hun land.

Als Neil Armstrong overheidsaankoper was geweest, had hij gezegd: *'Sociale voorwaarden zijn een kleine stap in de bestekken, maar een grote sprong voorwaarts qua inzetbaarheid.'*



AFKORTINGEN, GLOSSARIUM

AFKORTINGEN

WET OO	Wet overheidsopdrachten en bepaalde opdrachten voor werken, leveringen en diensten van 15 juni 2006
WET OOD	Wet inzake overheidsopdrachten en bepaalde opdrachten voor werken, leveringen en diensten op defensie- en veiligheidsgebied van 13 augustus 2011
KB PI K	Koninklijk besluit plaatsing overheidsopdrachten klassieke sectoren van 15 juli 2011
KB PI N	Koninklijk besluit plaatsing overheidsopdrachten bijzondere sectoren van 23 januari 2012
AO	Aanbestedende overheid
AE	Aanbestedende entiteit
OB	Overheidsbedrijf
OMB	Onderhandelingsprocedure met bekendmaking
VOMB	Vereenvoudigde onderhandelingsprocedure met bekendmaking
OZB	Onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking
R 2004/17	Richtlijn 2004/17/EG van het Europees Parlement en de Raad van 31 maart 2004 houdende coördinatie van de procedures voor het plaatsen van opdrachten in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en postdiensten
R 2004/18	Richtlijn 2004/18/EG van het Europees Parlement en de Raad van 31 maart 2004 betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten
LP	Gunningsmechanisme volgens laagste prijs
EMVO	Gunningsmechanisme volgens de meest economisch voordelige offerte
BW	Beschutte werkplaatsen (zie glossarium)
SW	Sociale werkplaatsen (zie glossarium)

GLOSSARIUM

TERMINOLOGIE IN VERBAND MET DE SOCIALE ECONOMIE

Sociale en beschutte werkplaatsen in de zin van de wetgeving op de overheidsopdrachten
De ondernemingen erkend in het kader van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 december 1999 tot vaststelling van de erkenningsvoorwaarden van de beschutte werkplaatsen, het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 14 juli 1998 inzake sociale werkplaatsen, het Besluit van de Waalse Regering van 7 november 2002 betreffende de voorwaarden van erkenning en subsidiëring van de bedrijven voor aangepast werk, het decreet van 4 maart 1999 de Franse Gemeenschapscommissie van 4 maart 1999 betreffende de sociale integratie van de gehandicapten en hun inschakeling in het arbeidsproces en de beschutte werkplaatsen van de Duitstalige Gemeenschap erkend in het kader van de wet van 16 april 1963 betreffende de sociale reclassering van de mindervaliden.

Sociale inschakelingsondernemingen in de zin van de wetgeving op de overheidsopdrachten
De sociale inschakelingsonderneming is gedefinieerd in het artikel 59 van de wet van 26 maart 1999 betreffende het Belgisch actieplan voor de werkgelegenheid 1998 en houdende diverse bepalingen. Onder sociale inschakelingseconomie wordt in deze wet verstaan : *“De initiatieven waarvan het sociale doel bestaat in de socio-professionele inschakeling van bijzonder moeilijk te plaatsen werkzoekenden, via een activiteit van productie van goederen of diensten, en die aan volgende algemene voorwaarden voldoen:*

- *de doelgroep moet na de startfase ten belope van ten minste 50 % van de totale bezetting aan het werk of in opleiding zijn.*
- *ten minste 10 % van het omkaderingspersoneel van de doelgroep moet uit personeel bestaan dat bekwaam is om sociale vormings- en begeleidingsprogramma's te leiden en te ontwikkelen.*
- *de juridische vorm van een vereniging zonder winstoogmerk, coöperatieve vennootschap of vennootschap met sociaal oogmerk of andere rechtsvormen, mits de doeleinden en de finaliteiten sociaal en collectief zijn, hebben aangenomen.*
- *geen meerderheid hebben van de leden van de bestuursorganen die behoren tot de overheidssector.*
- *en erkend zijn door de bevoegde overheid.*

Voor de toepassing van het vorige lid wordt verstaan onder bijzonder moeilijk te plaatsen werkzoekenden : werkzoekenden die, op het ogenblik van hun indienstneming of van het begin van hun opleidingsstage, gehandicapt of sedert twaalf maanden werkloos zijn, maximum een getuigschrift van het lager secundair onderwijs of gelijkgesteld hebben behaald en met sociale moeilijkheden kampen.”

De parlementaire werkzaamheden zijn gelukkig wat explicieter, zij leren ons dat de ondernemingen die destijds in de wet werden bedoeld ondermeer zijn: de beschutte werkplaatsen, de sociale werkplaatsen, de inschakelingsondernemingen en de ondernemingen voor vorming door arbeid. Indien men het hedendaagse wettelijk en reglementair landschap in ogenschouw neemt, bestaan de destijds geciteerde organisatievormen nog steeds. Nochtans is intussen dit landschap van de sociale economie verder aangevuld met ondermeer de plaatselijke initiatieven voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid in het Brussels gewest. Vermelden we ook voor de volledigheid de initiatieven (IDESS) voor de ontwikkeling van werkgelegenheid in de nabijheidsdiensten met een sociaal oogmerk in Wallonië, deze initiatieven bieden slechts diensten aan bij particulieren en vallen als dusdanig niet binnen het toepassingsgebied van de overheidsopdrachten, evenals de initiatieven van de lokale diensteneconomie in Vlaanderen, die ook in de eerste plaats diensten aanbieden aan particulieren.

Sociale economie

De sociale economie is een manier van ondernemen waarvan de werking is gestoeld op een aantal ethische principes. In België, bevat het samenwerkingsakkoord van 30 mei 2005 tussen de Federale Staat, het Vlaams, het Waals en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Duitstalige Gemeenschap betreffende de meerwaardeneconomie een omschrijving van de sociale economie, die is goedgekeurd door het geheel van de ondertekenaars van dit akkoord. Het artikel 1, §2, 1° van dit akkoord omschrijft de sociale economie als volgt: *“Sociale-economie-initiatieven en -bedrijven produceren goederen of leveren diensten die op de markt worden aangeboden, waarvoor een prijs wordt betaald en waarvoor een behoefte en cliënteel bestaat. Zij beogen continuïteit, rentabiliteit en duurzame ontwikkeling. Deze initiatieven en bedrijven eerbiedigen de volgende basisprincipes : voorrang van arbeid op kapitaal, beheersautonomie, dienstverlening aan de leden, aan de gemeenschap en aan de stakeholders, democratische besluitvorming, duurzame ontwikkeling met respect voor het leefmilieu.”*

De basisconventies van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO)

De basisconventies betreffen het verbod op dwangarbeid, de vakbondsvrijheid, het sociaal overleg, het verbod op kinderarbeid en het verbod op discriminatie.

Het gaat over de volgende conventies:

- De conventies n° 29 en 105 betreffende het verbod op dwangarbeid
- De conventie n° 87 met betrekking tot het recht op vakbondsvrijheid
- De conventie n° 98 met betrekking tot het recht van organisatie en collectief overleg
- De conventies n° 100 en 111 met betrekking tot het verbod op discriminatie inzake tewerkstelling en lonen
- De conventies n° 138 en 182 met betrekking tot de minimumleeftijd voor kinderarbeid en verbod op ergste vormen van kinderarbeid.

Voor meer informatie: www.ilo.org

TERMINOLOGIE IN VERBAND MET OVERHEIDSOPDRACHTEN

Perceel

Een perceel is een deel van een opdracht dat apart kan worden gegund, in principe met het oog op een gescheiden uitvoering. Een (overheids)-opdracht kan in verschillende percelen worden verdeeld. In dat geval heeft de aanbestedende overheid of het overheidsbedrijf of de aanbestedende entiteit het recht er slechts enkele te gunnen en eventueel te besluiten de andere op te nemen in één of meer nieuwe (overheids)opdrachten die desnoods op een andere wijze zullen worden geplaatst.

Erkenningsklasse

De aannemers en de werken worden in de erkenningsreglementering voor overheidsopdrachten voor werken ingedeeld in acht klassen. Voor de gunning van een opdracht is de vereiste erkenningsklasse deze welke overeenstemt met het goed te keuren bedrag van de inschrijving. De erkenning in een klasse laat de uitvoering toe van de werken gerangschikt in de lagere klassen.

De diensten van de lijst A

De wet OO bepaalt in een bijlage II de opdrachten die als opdrachten van diensten dienen te worden gekwalificeerd. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de diensten van de bijlage II,A en deze van de bijlage II,B. De diensten van de bijlage II,A, zijn daarbij onderworpen aan de volle werking van de Europese richtlijnen, indien deze van toepassing zijn.

De diensten van de lijst B

De wet OO bepaalt in een bijlage II de opdrachten die als opdrachten van diensten dienen te worden gekwalificeerd. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de diensten van de bijlage II,A en deze van de bijlage II,B. De diensten van de bijlage II,B, zijn daarbij slechts onderworpen aan een beperkt aantal bepalingen van de Europese richtlijnen, indien deze van toepassing zijn, en genieten ook in het Belgisch overheidsopdrachtenrecht van een soepeler regime dan de diensten van de lijst A.

De technische specificaties voor werken

Het betreft alle technische voorschriften, met name deze die zijn opgenomen in de opdracht-documenten, die een omschrijving geven van de vereiste kenmerken van een werk, een materiaal, een product of een levering en aan de hand waarvan op objectieve wijze een werk, een materiaal, een product of een levering zodanig kan worden omschreven dat dit beantwoordt aan het gebruik waarvoor het door de aanbestedende overheid is bestemd. Tot deze kenmerken behoren ook het niveau van milieuvriendelijkheid, een ontwerp dat voldoet voor alle gebruik met inbegrip van **de toegankelijkheid voor personen met een handicap**, en de conformiteitsbeoordeling, gebruiksgeschiktheid, veiligheid of afmetingen, met inbegrip van kwaliteitswaarborgingsprocedures, terminologie, symbolen, proefnemingen en proefnemingsmethoden, verpakking, markering en etikettering en productieprocessen en -methoden. Zij omvatten eveneens de voorschriften voor het ontwerpen en het berekenen van het werk, de voorwaarden voor proefnemingen, controle en oplevering van de werken, alsmede de bouwtechnieken of bouwwijzen en alle andere technische voorwaarden die de aanbestedende overheid bij algemene dan wel bijzondere maatregel kan voorschrijven met betrekking tot de voltooide werken en tot de materialen of bestanddelen waaruit deze werken zijn samengesteld.

De technische specificatie voor leveringen en diensten

Het is een specificatie die voorkomt in een document ter omschrijving van de vereiste kenmerken van een product of dienst, zoals het niveau van kwaliteit, het niveau van milieuvriendelijkheid, een ontwerp dat voldoet voor alle gebruik met inbegrip van de toegankelijkheid voor personen met een handicap, en de conformiteitsbeoordeling, gebruiksgeschiktheid, gebruik, veiligheid of afmetingen van het product, met inbegrip van de voor het product geldende voorschriften inzake handelsbenaming, terminologie, symbolen, proefnemingen en proefnemingsmethoden, verpakking, markering en etikettering, gebruiksaanwijzingen, productieprocessen en -methoden, en de procedures voor de conformiteitsbeoordeling.

De Europese technische goedkeuringen

Het is een gunstige technische beoordeling gesteund op de bevinding dat aan de essentiële eisen wordt voldaan waarbij een product, gezien zijn intrinsieke eigenschappen en de voor de toepassing en het gebruik ervan vastgestelde voorwaarden, geschikt wordt verklaard voor het gebruik voor bouwdoeleinden. De Europese technische goedkeuring wordt verleend door een daartoe door de lidstaat erkende instelling.

De gemeenschappelijke technische specificaties

Het zijn technische specificaties die zijn opgesteld volgens een door de lidstaten erkende procedure die in het Publicatieblad van de Europese Unie wordt bekendgemaakt.

De internationale normen

Het zijn normen die door een internationale normalisatie-instelling worden aangenomen en ter beschikking van het publiek worden gesteld.

De technische referentiesystemen

Het is ieder ander product dan de officiële normen, dat door de Europese normalisatie-instellingen is opgesteld volgens procedures die aan de ontwikkeling van de marktbehoeften zijn aangepast.

De nationale normen

Het zijn normen die door een nationale normalisatie-instelling worden aangenomen en ter beschikking van het publiek worden gesteld.

De nationale technische goedkeuring

De nationale technische goedkeuring is een gunstige beoordeling met betrekking tot de gebruiksgeschiktheid (in de bouw) van procédés, materialen, elementen of niet traditionele uitrustingen. In tegenstelling tot de nationale normen die een algemene draagwijdte hebben heeft een technische goedkeuring slechts betrekking op een welbepaald bouwproduct, vervaardigd door een welbepaalde fabrikant en is ze slechts geldig voor een beperkte tijd (3 jaar).

De nationale technische specificatie

De nationale technische specificatie wordt vastgelegd door de daartoe bevoegde overheid van een lidstaat en betreft het bepalen van de vereiste kenmerken van een product, zoals bij voorbeeld: het kwaliteitsniveau, de gebruiksgeschiktheid, de veiligheid, de afmetingen met inbegrip van de voorschriften mbt. de terminologie, de symbolen, de proeven en proefmethodes, het merken en de etikettering.

De aanbesteding

De aanbesteding is de gunningswijze waarbij voor de gunning het gunningsmechanisme van de laagste prijs wordt gehanteerd en wat de procedure betreft, de open of de beperkte procedure.

De offerteaanvraag

De offerteaanvraag is de gunningswijze waarbij voor de gunning het gunningsmechanisme EMVO wordt gehanteerd en wat de procedure betreft, de open of de beperkte procedure.

Het gunningsmechanisme EMVO

Het gunningsmechanisme EMVO is één van de twee gunningsmechanismes die in de toepasselijke Europese richtlijnen zijn toegelaten. Wanneer de AO/ het OB beslist de opdracht te gunnen met gebruik van dit mechanisme, dient die gegund te worden aan de inschrijver die de regelmatige offerte heeft ingediend die de economisch voordeligste is vanuit het oogpunt van de aanbestedende overheid, rekening houdend met de gunningscriteria. De gunningscriteria moeten verband houden met het voorwerp van de opdracht en vermeld zijn in de aankondiging van opdracht of in het bestek. De criteria zijn bij voorbeeld de kwaliteit, de prijs, de technische waarde, de esthetische en functionele kenmerken, de milieukenmerken, de gebruikskosten, de rentabiliteit, de nazorg en technische bijstand, de leveringsdatum en de leverings- of uitvoeringstermijn. Wat de overheidsopdrachten betreft die het bedrag voor de Europese bekendmaking bereiken, specificeert de aanbestedende overheid de weging van elk gunningscriterium, die eventueel kan worden uitgedrukt binnen een vork met een passend verschil tussen minimum en maximum. Indien een dergelijke weging om aantoonbare redenen niet mogelijk is, worden de criteria vermeld in dalende volgorde van belangrijkheid.

Het dynamisch aankoopstelsel

Een dynamisch aankoopstelsel is een geheel elektronisch proces voor het verwerven van leveringen en diensten voor courant gebruik, met algemeen op de markt beschikbare kenmerken die overeenstemmen met de behoeften van de aanbestedende overheid of van het overheidsbedrijf, dat beperkt is in de tijd en gedurende de gehele looptijd openstaat voor elke leverancier en dienstverlener die voldoet aan de selectiecriteria en een indicatieve offerte heeft ingediend overeenkomstig de eisen van de opdrachtdocumenten.

De selectie

De selectie is de beslissing van de aanbestedende overheid/ overheidsbedrijf/ aanbestedende entiteit tot keuze van de kandidaten of inschrijvers op grond van het toegangsrecht en de kwalitatieve selectie.

De geselecteerde

Een geselecteerde is een kandidaat die bij de selectie gekozen is.

Een kandidaat

Een kandidaat is een aannemer, leverancier of dienstverlener die een aanvraag tot deelneming indient met het oog op zijn selectie voor een opdracht, een lijst van geselecteerden of een kwalificatiesysteem.

De aanvraag tot deelneming

Een aanvraag tot deelneming is een schriftelijke en uitdrukkelijke wilsuiting door een kandidaat om geselecteerd te worden voor een opdracht, een lijst van geselecteerden of een kwalificatiesysteem.

De inschrijver

Een inschrijver is een aannemer, leverancier, dienstverlener of geselecteerde die een offerte indient voor een opdracht.

De raamovereenkomst (framework agreement)

De raamovereenkomst is een overeenkomst tussen één of meer aanbestedende overheden of overheidsbedrijven en één of meer aannemers, leveranciers of dienstverleners met het doel gedurende een bepaalde periode de voorwaarden inzake de te plaatsen opdrachten vast te leggen, met name wat betreft de prijzen en eventueel de beoogde hoeveelheden.

Het "raamakkoord" (framework contract)

Ook al is naar Belgisch recht een overeenkomst een contract we gebruiken in dit bundel de term raamcontract voor de opdrachten die op grond van een afgesloten raamovereenkomst worden toegewezen aan een aannemer, leverancier of dienstverlener.

BEDANKING

De uitwerking van een gids met betrekking tot sociale clausules in openbare aanbestedingen was wel degelijk een grote uitdaging. De auteurs hadden zich tot doel gesteld om een wetgevend systeem, dat door de aanbesteders doorgaans wordt ervaren als te complex en te moeilijk om zich eigen te maken, toegankelijk te maken en om via praktische instrumenten en concrete cases overtuigend aan te tonen dat het werken met sociale clausules realiseerbaar is en voor velen al behoort tot de dagelijkse realiteit. Wij zijn van mening dat deze doelstellingen bereikt zijn.

Dit werk was op technisch en menselijk vlak veeleisend en moeilijk, maar tegelijkertijd stimulerend en geïnspireerd door de overtuiging dat het enerzijds een maatschappelijke innovatie zal op gang brengen en anderzijds aan openbare aanbestedingen een hernieuwde betekenis en elan zal geven.

Om het werk af te ronden, past het ieder te geven wat hem of haar toekomt.

Eerst en vooral gaat onze dank uit naar de Staatssecretaris voor Maatschappelijke Integratie, **Maggie De Block**. Het is dank zij haar steun dat de uitwerking van dit instrument mogelijk werd.

De ondersteuning, de aanmoediging en het vertrouwen vanwege de voorzitter van de Program-matorische Overheidsdienst Maatschappelijke Integratie, **Julien Van Geertsom**, en in het bij-zonder van twee leden van zijn staf: **Bérengère Steppé** en **Rajae Chatt**, waren zeer waardevol en absoluut noodzakelijk gedurende het hele parcours.

De uitwerking van het concept en het schrijven van de gids werden gerealiseerd door een ploeg, waarvan het engagement, de motivatie, de expertise en de volharding onze oprechte erkenning verdienen:

Bert Baeyens, Public Procurement Management

Sébastien Pereau, ConcertES

Jean-Luc Bodson, SAW-B

Raphaël Dugailliez, Sensélia

Tina Segers et **Herman Raus**, CollondSE-Vosec

De kwaliteit van deze gids is ook sterk mee bepaald door de vele uren die **Sylvie Aerts** van de Gemeente Evere en **Sophie Lareppe** van SPW hebben besteed aan nalezen en aan het formuleren van aanpassingen. We danken hen daarvoor.

Een federale gids in drie talen en bovendien over een zeer specifiek onderwerp, vraagt uiteraard om zeer precieze vertalingen, die met succes werden uitgevoerd door **Laurence Goffin**, **Tina Segers** en **Sébastien Pereau**.

De leesbaarheid van dit werk is ook te danken aan de attractieve vormgeving, die werd uitgedacht en gerealiseerd door **Estelle Mahieu**, de artistieke medewerkster van SAW-B. Zij bezorgde de toch weerbarstige juridische inhoud een pedagogische en kunstzinnige charme.

Moge het gebruik van de sociale clausules toenemen en zich breed verspreiden. Dat zal het mooiste geschenk zijn aan al diegenen die er de positieve effecten van zullen ervaren. Het is nu aan u.





Steeds meer aanbestedende overheden plaatsen socio-professionele inschakeling en sociale verantwoordelijkheid voorop als basiscriteria voor openbare aanbestedingen. De opdracht voor deze gids vond haar perfecte voedingsbodem in de combinatie van de vooruitgang in de Europese jurisprudentie met de economische crisis en de fundamentele vragen over de richting waarin onze economie evolueert.

Deze rijk gedetailleerde gids biedt een reeks fiches aan, die elk aangeven hoe met sociale clausules kan gewerkt worden, rekening houdend met de aard van de verschillende markten, de voorziene drempels en de doelstellingen of aspiraties van de aanbestedende overheden zelf.

Als twintig jaar geleden de toepassing van de sociale clause zich beperkte tot het vormen van een stagiair op een openbare werf, dan zijn er op vandaag een veelvoud aan mogelijkheden. Opleidingen, stages, aanwerving van mensen uit kansarme groepen, het voorbehouden van markten aan ondernemingen uit de sociale economie, het uittekenen van werken voor en door kansengroepen, respect voor de fundamentele normen van de Internationale Arbeidsorganisatie in de toeleveringsmarkten, integratie van eerlijke handel... Telkens gaat het om sociale innovaties die de koopkracht versterken en waarbij bovendien gekozen wordt om zwakkere groepen in te sluiten in plaats van hen uit te sluiten.

Deze gids is de vrucht van een goede samenwerking tussen organisaties en experts die alle segmenten van België vertegenwoordigen en hij bouwt verder op de jarenlange concrete ervaring met de toepassing van sociale clausules bij openbare aanbestedingen.

Dit alles maakt de voorliggende publicatie tot een onmisbaar instrument voor diegenen die openbare aanbestedingen uitschrijven – zowel in klassieke als in bijzondere sectoren – en dit op alle niveaus: de federale overheid, de gewesten en gemeenschappen, de provincies, gemeenten en intercommunales, vzw's, de regies, enzovoort.



POD | Maatschappelijke Integratie
SPP | Intégration Sociale